

Олімпійська
Академія
України

Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення

**ТВОРЧА НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ ТА
ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ «СОКРАТ»**

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

**КОМІТЕТ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА
СПОРТУ МОН УКРАЇНИ**

**КОМІТЕТ З ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ
МОН УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ОЛІМПІЙСЬКИЙ
КОМІТЕТ УКРАЇНИ**

ОЛІМПІЙСЬКА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ МОЛОДЬ.
НАУКА. СПОРТ.**

ЗДОРОВИЙ РУХ УКРАЇНИ

***"Олімпійський рух на
теренах України –
минуле та сьогодення"***

Тернопіль 2023

ББК 75.1
I -66

Олімпійський рух на теренах України – минуле та сьогодення. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. За заг.ред. Огністого, А.В., Огніста К.М. – Тернопіль: В-во ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2023. – 204 с.

Матеріали у збірнику наукової конференції представлені у авторській редакції. За зміст наукової публікації відповідальність несе автор.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка протокол №5 від 13 лютого 2023 р.

© ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2023

ЗМІСТ

Yaroslav Bodnar PRIMARY EDUCATION AND PHYSICAL EDUCATION IN THE USA.....	7
Ermolova V., Krol I., Радченко Л. О. STEM EDUCATION WITHIN THE SYSTEM OF OLYMPIC EDUCATION FOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS.....	9
Flanagan A., Ohnistyi A. UNDERSTANDING THE OBSTACLES FACED BY UKRAINIAN REFUGEES IN THE UNITED KINGDOM.....	14
Ladyka P., Ohnistyi A. COMPETENT PORTRAIT OF A SPECIALIST IN THE INDUSTRY OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS.....	17
Ladyka P., Stetsko Yury THE PROBLEM OF DOPING IN OLYMPIC SPORTS: THE HISTORY OF ITS SPREAD AND THE CURRENT STATE OF THE ISSUE.....	21
Ohnistyi A., Ohnista K., Yashchuk.O., Karlenko V., OLYMPISM AND THE CHANGE OF ITS VALUES UNDER THE INFLUENCE OF TIME AS A COMPONENT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT.....	25
Petrytsa P., Deka I., Ohnista K., OLYMPIC EDUCATION OF YOUTH STUDENTS OF THE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION.....	33
Shandrygos V., Shandrygos G., Vynnychuk O., THE ORIGIN AND DEVELOPMENT OF SPORTS WRESTLING AS AN OLYMPIC SPORT.....	38
Ангелюк І., Машталер І. СУЧАСНІ ТАНЦІ В СИСТЕМІ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР.....	46
Беднарчук С. З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ БАДМІНТОНУ НА ТЕРНОПІЛЛІ.....	50
Бірюков О. КОРОТКИЙ ОГЛЯД РОЗВИТКУ ВЕЛОСПОРТУ НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ.....	51
Власюк Р. РОЗВИТОК ГІМНАСТИКИ НА ТЕРНОПІЛЛІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	53
Галан Я., Дудіцька С., Мосейчук Ю. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ ДО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	57
Грубар І., Грабик Н., Гулька О. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК АДАПТИВНОГО СПОРТУ.....	62
Єднак В., Васірук М., Єднак Д., МАРКЕТИНГ В ОЛІМПІЙСЬКОМУ СПОРТІ.....	69
Єрмолова В., Кріль І., Радченко Л., МУЗИКА В ОЛІМПІЙСЬКІЙ ІСТОРІЇ.....	73
Карленко В.П., Огністий А.В., Вацеба О.М., Лях-Породько О.О., Стефан Романів, Лариса-Барабаш-Темпл, Мирон Биц, Рената Роман, Сергій Касянчук ЗНАЧУЩІСТЬ ПРИНЦИПІВ ОЛІМПІЗМУ ДЛЯ ОБ'ЄДНАННЯ СВІТОВОГО УКРАЇНСТВА.....	77

Клочко П. ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗИМОВИХ ВИДІВ СПОРТУ У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ім. ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА.....	98
Курко Я., Босюк О., Вальчак Н. ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ "ВОЛЯ" ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ СПОРТСМЕНІВ.....	104
Курко Я., Кульчицкий З., Казмірчук І. ВПЛИВ ПОГОДИ НА РІВЕНЬ ФІЗИЧНОГО СТАНУ СПОРТСМЕНІВ СИЛОВИХ ВИДІВ СПОРТУ.....	108
Лимаренко Н., Ермолова В. ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ П'ЕРА ДЕ КУБЕРТЕНА.....	112
Лях-Породько О. ДО ПИТАННЯ КОЛИ Ж РОЗПОЧАЛАСЬ ІСТОРІЯ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ УКРАЇНИ?.....	116
Маляр Е., Маляр Н. ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ ПРО МИРОТВОРЧУ ФУНКЦІЮ ОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ.....	125
Мицкан Т. З ІСТОРІЇ ОЛІМПІЙСЬКИХ МИСТЕЦЬКИХ КОНКУРСІВ (на прикладі Польщі).....	129
Мосійчук Л. ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОЛІМПІЙСЬКІЙ ОСВІТІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ.....	139
Наумчук В. Палічук Ю., РОЗВИТОК ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	144
Палічук Ю., Наумчук В. В.ЗИМОВІ ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ.....	149
Радченко Л., Ермолова В., Кроль І., Загітова М., КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ: КОМПОНЕНТИ, ЩО Є ДОСТУПНИМИ ДЛЯ СПОСТЕРЕЖЕННЯ.....	153
Салук І. ЖИТТЄВИЙ ТА СПОРТИВНИЙ ШЛЯХ БРАТІВ ШУХЕВИЧІВ.....	157
Сіренко Р., Ільчина С., СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФУТБОЛУ НА ТЕРЕНАХ ЛЬВІВЩИНИ	162
Сіткар В., Сіткар С., Сіткар Т. ОЛІМПІЄЦЬ О. ВОЛИНЕЦЬ – ЖИВА ІСТОРІЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ПЛАВАННЯ.....	166
Слухенська Р. ЗДОБУТКИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ В ЗИМОВИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ.....	179
Слухенська Р., Маланій В. РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ МОЛОДІ.....	183
Слухенська Р. ОКСАНА БАЮЛ – ПЕРША ОЛІМПІЙСЬКА ЧЕМПІОНКА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ.....	188
Сопотницька О., Сопотницький Р. СТУДЕНТСЬКИЙ ВОЛЕЙБОЛ В ТНПУ.....	192
Кругляк Т., Багрій М., Кругляк О., Кругляк Н. ІНТЕГРАЦІЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС КОЛЕДЖІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	202

Yaroslav Bodnar
(PhD in Physical Education and Sports, Associate
Professor)

PRIMARY EDUCATION AND PHYSICAL EDUCATION IN THE USA

Home Health Aide New York

In the United States of America education for children is compulsory and universally available, although this does not necessarily apply to pre-schools and the detail varies from state to state. Elementary school begins with kindergarten and extends through primary school which lasts for between 3 and 7 years. Curricula vary according to decisions at school district level too, although the emphasis remains on reading, writing, and mathematics [1].

Academic Subjects:

In the elementary level, the main focus is on Language Arts and Mathematics whereas Science and Social Science are taught every alternative terms. Reading is given utmost importance, the students are exposed to different genres of literature like fiction books, nonfiction and so on and are asked to write summary of their reading at third grade level. Almost all of the public schools follow research-based, pragmatic approach for teaching Science and Social Science. Some school district offer Spanish, French or Mandarin as additional language. Furthermost of the schools offer Music Bands from fourth or fifth grade.

From Kindergarten until third grade, the intensity of academic portions is slowly increased. When the child enters fourth grade they are given various competitive exam opportunities like Caribou, Olympiad for math and so on and based on their success in those exams they are given additional opportunities [2].

Physical Education:

Teaching K-12 Physical Education in every state may be unique for a variety of reasons. For example, there are significant differences among school districts like facilities, equipment, time allotment, and many more. Let's say, it is important that the *New York State* Physical Education Learning Standards are developmentally appropriate for all students, including students with disabilities and English Language Learners.

Grades K-3 are required to have daily physical education for a minimum total of 120 minutes per week. Grades 4-6 are required to have physical education three days per week for a minimum total of 120 minutes per week [3].

The content of the Standards of Learning for Physical Education is organized around the following five essential strands of health and physical development and application:

1. Motor Skill Development – Demonstrate competence in motor skills and movement patterns needed to perform a variety of physical activities. In the elementary years, students develop maturity and adaptability in the use of fundamental motor skills and patterns that are then further refined and combined during the middle school years.

2. Anatomical Basis of Movement – Apply knowledge of the structures and functions of the body and how they relate to and are affected by human movement to learning and developing motor skills and specialized movement forms. Elementary students establish basic musculoskeletal vocabulary and use simple concepts as they develop their movements.

3. Fitness Planning – Achieve and maintain a health-enhancing level of personal fitness. Recommended criterion-referenced wellness testing (grade 4 & 5) includes Progressive Aerobic Cardiovascular Endurance Run (PACER), cadence push-ups, cadence curl-ups, back-saver sit and reach, and trunk lift. Elementary students become aware of health-related fitness components (aerobic capacity, muscular strength and endurance, flexibility, and body composition), and engage in a variety of physical activities, and develop a basic fitness plan.

4. Social Development – Demonstrate the aptitude, attitude, and skills to lead responsible, fulfilling, and respectful lives. Elementary students recognize and use rules and procedures, focus on safety, respect similarities and dissimilarities, and cooperate with others.

5. Energy Balance – Explain the importance of energy balance and nutritional needs of the body to maintain optimal health and prevent chronic disease. Elementary students understand the basic nutrition and fitness concepts of energy balance.

Physical education is one of the most brain compatible disciplines in schools today. For more than fifty years, pioneers in behavioral optometry and sensorimotor training have provided

statistical research showing the positive link between health and exercise in relation to student learning and achievement.

In other words, the brain is only as healthy as the body that carries it; therefore, health and physical education are an integral part of the learning process.

Quote: "Physical fitness is not only one of the most important keys to a healthy body, it is the basis of dynamic and creative intellectual activity." – John F. Kennedy [4].

References:

1. (<https://www.scholaro.com/db/Countries/united-states/Education-System>)
2. (Sangeetha Mahesvaran "How is elementary school life in America?"; <https://www.quora.com/How-is-elementary-school-life-in-America>)
3. (<http://www.nysed.gov/curriculum-instruction/physical-education-frequently-asked-questions#:~:text=Grades%20K%2D3,middle%20school%20setting>)
4. <https://cpschools.com/teaching-learning/health-physical-education/elementary-pe/>

Ermolova V.¹, <https://orcid.org/0000-0002-6073-0449>

Krol I.² <https://orcid.org/0000-0003-3021-3181>

Радченко Л. О.¹, <https://orcid.org/0000-0002-5149-2952>

**STEM EDUCATION WITHIN THE SYSTEM
OF OLYMPIC EDUCATION FOR SECONDARY SCHOOL
STUDENTS**

¹ Kyiv Olympic Academy of Ukraine

**² Kyiv Educational and Scientific Olympic Institute of the
National University of Ukraine on Physical Education and
Sport**

Annotation. The article is devoted to today's actual problem - the use of advanced technologies in the educational process. The content of the concept of STEM education is revealed and it is considered as an innovative technology in the implementation of Olympic education in institutions of general secondary education.

Keywords: STEM education, Olympic education, schoolchildren.

Relevance of the research topic. The urgent need of the 21st century is the formation of such a way of life, which would form the basis of the long-term frugal development of humanity. That is what a sustainable society is, which persists throughout the life of many generations and is characterized by foresight, flexibility and wisdom, which does not destroy its physical or social systems of life support.

The goal of education for sustainable development is the formation of thinking oriented towards a sustainable future and the corresponding meaningful values and priorities. The priority areas of education for sustainable development are:

- fostering a culture of reasonable consumption of energy and water, reducing the useless consumption of raw materials, the amount of waste;
- introduction of principles, norms and values of environmental ethics and ethics of responsibility;
- development of the spiritual potential of the individual on the basis of personality-oriented pedagogy;
- development of the information culture of the individual, the foundations of critical thinking and media literacy;
- introduction of norms of interpersonal and intercultural interaction based on the principles of multiculturalism and tolerance;
- development of the legal culture of the individual, the foundations of citizenship;
- formation of a culture of adolescent health based on understanding the unity of nature and man, the dependence of human health on the state of the environment.

The implementation of the tasks facing national education and the transition to innovative education of the European level involves the training of a new generation of specialists capable of modern conditions of social mobility, the assimilation of advanced technologies.

The aim of the study. Determining the place and role of STEM education in the system of Olympic education of schoolchildren.

Research methods. Analysis of scientific literature and documentary materials.

Research results. The acronym STEM (from the English Science – natural sciences, Technology – technologies, Engineering – engineering, design, design, Mathematics – mathematics)

defines the characteristic features of the corresponding didactics, the essence of which is manifested in a combination of interdisciplinary practice-oriented approaches to the study of natural mathematics [1].

At the same time, creative, artistic disciplines are actively included in STEM education, united by the general term Arts (the designation of the corresponding approach is STEM and Arts). Actual STEM and Arts areas are industrial design, architecture, industrial aesthetics.

An analysis of literary sources showed that as a result of teaching the term "STEM education": STEM education is a new method of teaching students; initial plan, foundations on the idea of educating young people and from the stagnation of interdisciplinary and applied approaches. One of the main directions and advantages of these programs are: the promotion of scientific and technical knowledge in the Rada of Life; development of critical thinking skills and the solution of problems; the development of self-assurance in one's own strength; creative and innovative approaches to projects [3]; The STEM education system is one of the areas of innovative development of natural and mathematical education. Thanks to that, children develop logical thinking and technical literacy, learn to solve problems, become innovators, inventors [5]; STEM-education (S – science, T – technology, E – engineering, M – mathematics) – natural sciences, technology, engineering, mathematics – an education system that stimulates the acquisition of knowledge and skills in technological scientific areas, allowing you to participate in the largest innovative international competitions and olympiads such as MATHCOUNTS, Science olympiads and FIRST Robotics. Education aimed at supporting creativity and innovative skills [2].

Education for sustainable development covers the environmental, economic and social issues of education and upbringing from the point of view of the formation of a new system of value orientations and behavior patterns of the younger generation and society as a whole.

STEM-education is based on a competency-based approach and promotes the formation of skills of cooperation, communication, critical thinking and the development of creative natural abilities and involves the creation of conditions for a balanced harmonic science-oriented education based on the modernization of the natural and humanitarian profiles of education.

The main key competencies of the concept of the "New Ukrainian School", namely: communication in the state and foreign languages, mathematical literacy, competencies in natural sciences and technologies, information and digital literacy, the ability to learn throughout life, social and civic competencies, entrepreneurship, general cultural, environmental literacy and healthy life, harmoniously included in the STEM education system, creating the basis for successful self-realization of the individual both as a specialist and as a citizen [4].

The idea of STEAM education is to provide students with the opportunity to join their own creative search in the discovery of new knowledge, try themselves as a researcher, touch the world of serious science. However, on this path there is a problem of using sources of knowledge and information resources from different areas.

- The algorithm for the implementation of Stem-education in the system of Olympic education can be represented as follows:

- use of the online environment;
- introduction of binary lessons, Stem-practices;
- search for like-minded people, involvement of parents and representatives of different spheres of culture, science, art, sports;
- the discovery of the significance of Stem.

Today, there is a rapidly growing need all over the world to ensure the fullest possible access of a wide range of users to information resources that reflect their mental specifics, the cultural heritage of countries, the history of the formation of a nation in geopolitical processes. This is facilitated by the use of an online environment that allows the use of computer skills (Internet lessons, distance learning, online communication); use of gadgets (fitness trackers, smart bracelets, sports equipment); search, review and processing of heterogeneous information resources.

Familiarization of students with a tool for searching, reviewing and processing heterogeneous information resources collected on the basis of intellectual services contributes to the development of thinking, analytical abilities and certain practical skills, and stimulates scientific activity.

Such a tool in the system of Olympic education can be the creation of electronic archival documents related to the life, achievements and activities of the champions and prize-winners of the Olympic Games; history of the Olympic movement and Olympic

sports. A network interactive knowledge system in the form of a registry ensures their constant replenishment.

The second step of STEM education is Stem practices implemented in the process of Olympic education. These include: binary and built-in lessons using Olympic knowledge; modules "Healthy lifestyle. Healthy eating", "Mental training" of the #OlympicLab project; investigation and research work of schoolchildren under the guidance of a teacher, the result of which may be the creation of school sports (Olympic) museums. STEM education gives good results in the process of teaching art disciplines. At the same time, each child involved in such education acquires technological literacy and problem-solving skills, which are key to creating their own design inventions.

The third step is the search for like-minded people, the involvement of parents and representatives of various fields of culture, science, art, and sports. Such relationship of the child promotes not only the replenishment and acquisition of new knowledge, but also communication, healthy active lifestyle skills, the formation of an aesthetic culture among schoolchildren, the desire to show their own talents and abilities necessary in everyday life.

Conclusions. Despite the fact that STEM education mainly concerns natural and mathematical education, it should be noted that its elements can be successfully applied in the process of Olympic education, since subject competencies of natural and mathematical disciplines are essential for playing sports. The step-by-step introduction of STEM education leads to the fact that the child acquires stability in defending his/her position, understanding other points of view in the process of discussion, knowledge for solving practical problems of the real world.

The use of acquired knowledge in everyday life to achieve the goal in future professional activities is the task of Stem education.

List of references:

1. Methodological recommendations for the implementation of STEM education in general and extracurricular educational institutions of Ukraine for the 2017/2018 academic year 07/13/2017 No. 21.1/10-1470.

2. New directions in STEM disciplines (natural sciences, technologies, engineering and mathematics). – Access mode: <http://iipdigital.usembassy.gov/st/russian/publication/2014/01/20140109290208.html#ixzz4MHxzXHSz>.

3. Education in the field of natural, technical, engineering and mathematical sciences in the USA: STEM program; translation of the report // Psychological science and education. 2011. No. 4. pp. 32-38.

4. STEM projects for elementary school. Khromchikhina O.O., Karmalit O.B. "The basis". 2020. 96 p.

5. STEAM education: an innovative scientific and technical system of education." ccess mode: <http://ippo.kubg.edu.ua/content/11373>.

Flanagan A.¹,
Ohnistyi A.V.² <https://orcid.org/0000-0002-4748-1900>

UNDERSTANDING THE OBSTACLES FACED BY UKRAINIAN REFUGEES IN THE UNITED KINGDOM

¹Personal Trainer, Doctor of Philosophy, Lancing, United Kingdom

²Ternopil V. Hnatiuk National Pedagogical University

Annotation. In the article we try to present and describe the most common difficulties Ukrainian refugees are facing after arriving in the UK under the Government Scheme and the possible ways of solving them.

Keywords: refugees, guests, hosts, problems.

It's been almost a year since Russia launched its full-scale invasion of Ukraine, forcing millions of Ukrainians who, through no fault of their own, were forced to leave their homes with the hope of finding safety and protection all over the world.

Britain's land has welcomed around 158.800 (data is as of 23 January 2023) Ukrainians so far, however there are many more to come. People who wanted to find safety in the UK had to get a permission by applying under one of the two sponsorship schemes offered by the government to those fleeing the war. The schemes allow Ukrainian nationals and their family members to come to the UK for up to three years if they have a named sponsor who can provide suitable accommodation (For these under Homes for Ukraine Scheme). Applicants under the Ukraine Family Scheme only require to prove that they have a UK-based family member with British citizenship or permanent residence. (4)

Ukrainian refugees who come to the UK under these two schemes have been offered a wide range of services and benefits: the right to remain for up to three years with the right to work; access to public services such as schools and healthcare; the ability to receive public funds such as Universal Credit, Pension Credit, Disability and Child Benefits; and other support. (1)

In spite of all of the generosity of the British government, Ukrainians have been facing all sorts of difficulties while trying to rebuild their lives and fully integrate into British life. Their life in the UK starts with them needing to open a bank account (to be able to receive any benefits they need or payments once they work), apply for a school place and fill in the forms to become a patient in a local GP. Lack of knowledge about how things work in a foreign country, the language barrier and the bureaucracy can be quite overwhelming for these new arrivals. And even though British hosts usually try to assist their guests as much they can, it all can still be very challenging for both sides.

Cultural differences also create some tension in between the hosts and guests. For an English person it's impossible to understand how their Ukrainian guests can eat borshch for breakfast as much as Ukrainian refugees are shocked about needing to put on an extra jumper or fill a hot water bottle in order to warm up, rather than simply turning up the heating.

There is lots of anxiety among Ukrainians whose time staying with their hosts has expired or is about to expire after the initial 6 months. As much as the government is trying to encourage the hosts to carry on hosting their Ukrainian guests, it's not always possible even with an increased payments that have been offered by the government to hosts. It's understandable that people might have different plans and changes in their own lives which make it impossible for them to continue hosting for a long period of time. And at the end of the day, everyone loves their privacy; people want to get their homes back. The cultural differences and often the language barrier in between Brits and Ukrainians is playing a huge role in making that decision in favour or against continuing sharing their homes with Ukrainian refugees.

As a result, a large amount of displaced Ukrainians have been forced to choose in between becoming homeless in this country or going back to Ukraine once their sponsorship arrangements come to an end with their hosts or they are unable to afford to rent a place for themselves privately.

Starting from January 2023 British government has set up a new scheme to support Ukrainian guests in finding private rented accommodation through which they will be able to provide financial assistance and support.

There are also a lot of concerns and problems about the impact of childcare costs on Ukrainian women's chances of finding employment. For many mothers who can't access better-paid jobs due to language issues (even if they are highly qualified) it's often impossible to afford afterschool care so they find it difficult to become more independent without the help of their hosts or financial help in the form of benefits. (3)

We should remember that those who came to this country didn't have any intentions to move out of Ukraine before the war started. Ukrainians of different background, age and financial status have had to leave their homes not willingly, but because they were desperate to find a safer place for themselves and their children. Some of them would have lost their home or a well paid job back in Ukraine, a lot – would have left their, parents and partners in Ukraine. No wonder such an experience has had a negative impact on their wellbeing and specifically on their mental health.

Along with the adults suffer the kids. They have been exposed to deeply traumatic events for the past year and have had to adapt to the circumstances that are changing rapidly. Leaving their homes and one of their parents, or maybe even losing both; adapting to different culture and new school; living with new people in a different place; trying to find new friends - this all has a huge affect on childrens' mental wellbeing. Kids of a different ages see their parents dealing with persistently high levels of stress and distress and they react with great sensitivity according to their level of understanding of what is going on. It can have a lasting negative effect on their mental health and their development.

The UK government and us hosts can still take some steps in order to help Ukrainian refugees provide a safe, supportive and comfortable experience in the UK, such as:

- upon arrival, ensuring they get some basic information about some key characteristics of the UK and important services they might need access to (healthcare, welfare benefits, employment, support, education, language tuition etc);
- providing them with basic needs such as: adequate and safe shelter, food and legal status to lower their anxiety;
- setting up different communities and religious clubs or

social gatherings, creating a social support network or opportunities to socialise, share their experience, information and resources with other Ukrainians;

- with the help of the local councils, run cultural and social events and activities to make that transition into British culture smoother;

- supporting refugee parents, who are coping with all of the stress as this could be the best way to begin healing and build resilience in their children;

- providing support or help to find other sponsors to prevent homelessness;

and many more.

Among the challenges that the British government is working on are access to prescription medications, dentistry and vaccination for children and adults, as well as accessing quality mental health services. And in spite of the current national living crisis that many people experience nowadays we should keep doing what we can to help these in need.

Literature:

1. <https://www.gov.uk/guidance/support-for-family-members-of-british-nationals-in-ukraine-and-ukrainian-nationals-in-ukraine-and-the-uk>

2. <https://www.gov.uk/guidance/homes-for-ukraine-scheme-frequently-asked-questions>

3. <https://www.theguardian.com/world/2022/may/22/ukrainian-women-fear-childcare-issues-will-affect-their-ability-to-work-in-uk>

4. <https://www.gov.uk/government/statistics/immigration-statistics-year-ending-june-2022/statistics-on-ukrainians-in-the-uk>

Ladyka P <https://orcid.org/0000-0003-1721-7196>
Ohnistyi A. <https://orcid.org/0000-0002-4748-1900>

COMPETENT PORTRAIT OF A SPECIALIST IN THE INDUSTRY OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

**Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical
University**

Анотація. У статті розглядається проблема компетентнісного підходу до освітнього процесу фахівців галузі фізична культура

і спорт. У статті представлений компетентнісний портрет фахівця сфери фізичної культури та спорту, який включає крім класичного переліку компетенцій ряд професійних.

Ключові слова: освітній процес, компетентності, фізична культура і спорт.

Relevance. The first step in the management improvement system is the education of a specialist, since "supply of quality human resources" is a characteristic of the success of any enterprise. Today, both educational institutions and many companies are introducing competency models. Unfortunately, these processes in education and business often go hand in hand: companies create their own competency models, higher education institutions create their own. It is quite obvious that educational institutions in such a tandem have to rebuild and adjust standards, since their goal is to train a competent specialist for the socio-economic system, and the business community has the right to choose such a graduate who meets its expectations. These should be managers who are ready for continuous self-education, improvement of professional qualifications, cooperation, quick response to changes, capable of acting in uncertain situations, making responsible decisions, critical and creative thinking, etc. That is, employers are interested not so much in "knowledge" as in "skills" of their future staff, their "ability", which is nothing more than "competencies". Competences and requirements are there, but there are few ways and methods of their formation [1,3].

Thus, the problems of training future management specialists must be solved at the stage of university training, which is gaining special relevance. In particular, a specialist in the field of physical culture and sports can realize himself in such types of future professional activity as a manager of sports complexes, clubs, sports schools, etc.

Sports activity has taken one of the leading places in the sphere of social and economic relations, it has become the most common form of leisure for various strata of the population. Physical culture and sports are included in the sphere of services, which occupies the lion's share in the economy of the state, and the effective functioning and development of these types of activities is impossible without perfect management. Not so many higher education institutions of our country train specialized managers,

and therefore those few percent of highly specialized specialists must meet the highest degree of readiness and competence [2,4].

The word "competence" is borrowed from the professional environment. Previously, the concept of "qualification" was most often mentioned. The difference between a competent specialist and a simply qualified one is that the former not only has a certain level of knowledge, skills, and abilities, but is also able to implement them within the standards of a specific activity. Competence presupposes the presence of a person's internal motivation for quality performance of his professional activity, the presence of professional values and attitude to his profession as a value. A competent specialist is able to go beyond the scope of the subject of his profession, he has a certain creative potential for self-development. While developing professionally, such a specialist creates something new in his profession, even on a small scale (a new technique, method, etc.).

In fact, there are different approaches to understanding the terms "competence" and "competence", and they are interpreted differently. By using the term "competence", we mean the ability to use the accumulated experience, knowledge, skills and abilities in the relevant socio-economic conditions, the ability to correctly recognize, analyze these conditions and navigate in the choice of management tools - professional competence [1,4].

We consider professional competencies in the training of specialists in the field of physical culture and sports to be key competencies, by which we mean "the system of universal knowledge, skills, as well as the experience of independent activity and personal responsibility of students."

The specified circumstances determined the **purpose** of this study: to develop and scientifically substantiate the model of formation of professional competences in the process of developing the professional qualities of a bachelor in the field of physical culture and sports.

The object of the study was the process of formation of professional competences among future specialists in the field of physical culture and sports.

Research methods and organization. Analysis and generalization of literary data.

Results and their discussion. In the process of analyzing literary sources, we established the desired level of professional competencies of specialists in the field of physical culture and

sports. The structural content of professional competencies can be submitted according to the categories of competencies of the European Qualifications System: cognitive competencies; functional competencies (skills); personal competencies, which include behavioral situational skills and ethical competencies [3,5].

Each of the listed categories of competences is a part of professional competence, and the development of one is impossible without improving the others.

The competent portrait of a specialist in the field of physical culture and sports includes, in addition to the classic list of competencies, a number of professional ones:

1. Using the basics of grammar, vocabulary and phonetics, terminology and abbreviations adopted in the sports industry;

2. Knowledge of the profile, specialization and features of the structure of sports organizations (clubs, sports centers, sports schools, etc.).

3. Knowledge and compliance with legislation: the Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports", other regulatory legal documents that determine the directions and prospects for the development of physical culture and sports

4. Knowledge of the market of physical culture and sports services;

5. Knowledge of the features of goods and services of the sports sector;

6. Domestic and foreign experience in the field of physical culture and sports development;

Conclusions. Many programs of training, development, advanced training, and retraining appear today in the field of business education. Such systems are given a lot of attention and money, because every enterprise understands the value of a quality human resource. Therefore, each educational institution must independently build the learning process in accordance with the requirements of the competency approach.

References.

1. Nadtoka O. O. The model of training a trainer-teacher for educational work at the State University of Secondary Education. Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools: coll. of science pr. / editor: T. I. Sushchenko (chief editor) and others. Zaporizhzhia, 2016. Issue 49 (102). P. 156–162.

2. Movchan V.P. Physical culture and sports activity as one of the means of educating teenagers' discipline. "Young scientist". No. 4.1 (68.1). April, 2019, pp. 16–19.

3. Standard of higher education of Ukraine: first (bachelor's) level of higher education, field of knowledge 01 Education / Pedagogy, specialty 017 Physical culture and sports. Approved and put into effect by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated April 24, 2019 No. 567. Kyiv, 2019.

4. Formation of professional and personal competencies of a physical culture specialist: [monograph] / I. Marionda, E. Sivohop, V. Tovt. Uzhhorod: Publishing House of the Private Limited "Autodor-Shark", 2016. 212 p.

5. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). - K.: CS Ltd., 2015. - 32 p.

**Ladyka P. <https://orcid.org/0000-0003-1721-7196>
Stetsko Yury, 1st year master's student of EP "Physical culture and sport"**

THE PROBLEM OF DOPING IN OLYMPIC SPORTS: THE HISTORY OF ITS SPREAD AND THE CURRENT STATE OF THE ISSUE

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

Анотація. У статті розглядається проблема допінгу у спорті вищих досягнень – одне із складних теоретичних та практичних питань, що потребує постійного вивчення та вирішення. Також наводяться приклади та характеристика груп лікарських препаратів, які застосовуються для підвищення працездатності та покращення спортивного результату, описується робота антидопінгової агенції.

Ключові слова: допінг, МОК, WADA

At the current stage of development of the Olympic movement, there is a large number of problems. Doping is a key problem in elite sports.

Topicality. The political, economic, and social significance of sports victories in the modern world is constantly growing. They contribute both to the glorification of the winners and prize-winners

of the competitions, and to the increase in the prestige of the countries represented by the triumphant athletes. [1,3]. This prompts some specialists who work in the field of sports and sports medicine to look for all kinds of ways to ensure the victory of athletes in the main competitions of 4 years - the Olympic Games. One of these ways is the use of various medicines in sports, which "disagree" with the interests of athletes' health, the principles of sports ethics, which stimulate the performance of athletes, on the one hand, but disrupt the natural course of physiological and psychological processes. in the athlete's body - from another [1,4].

The purpose of the study: to study the problem of doping in Olympic sports.

Research methods and organization. Analysis and generalization of literary data.

Results and their discussion. The word doping is now familiar to absolutely all high-achieving athletes. Doping is a special drug used by athletes to forcibly increase the body's performance during competitive activities or during the training process [3]. Doping scandals are all over the world news today. And the first doping scandal dates back to 1988 in Seoul. Canadian runner Ben Johnson shocked the world with an incredible result: he ran the 100 meters in 9.79 seconds. But the Canadian went down in Olympic history only as a participant in the biggest doping scandal at that time [4]. After that, such scandals became more and more frequent, and now this will not surprise anyone. The modern Olympic Games were no exception. It was the doping scandal that caused the Russian national team to be barred from the 2018 Winter Olympics in PyeongChang. This problem dates back to the times when the first sports competitions appeared. At that time, the Incas were chewing coca leaves. Representatives of the ancient Scandinavian tribes drank a decoction of mushrooms, the composition of which was a fly agaric, it was he who raged, raising the threshold of pain sensitivity and endurance. The first Olympians used opium [2,3]. This was necessary to improve tone and mood for sports competitions. There are many such examples.

In the 20s of the last century, experts were divided into two opposing groups. Some discovered the use of doping in athletes, while others developed new drugs to improve sports performance. Over time, the activities of these groups expanded. Some scientists were developing new drugs that contributed to athletic growth. Other scientists have carefully studied the components that can

affect sports and entered them into the category of prohibited. It is absolutely undeniable that the use of prohibited drugs not only has a detrimental effect on the state of the body, but also undermines ideological views on sports. This problem also has a moral character, since the use of doping improves the results of an athlete, and this inequality does not arise from the level of preparation, which is "supposed by the rules of competition in any sport, but is determined by the level of development of the pharmaceutical industry and its involvement in the sports sphere" [2].

Doping is used in various forms, for example, injections, pills, inhalation of any drugs, biological fluids. It is used to increase performance and sports performance. But there are differences, different drugs have different effects. According to the effect on the body, two groups are distinguished: drugs that are used directly on the day of the start, for short-term stimulation of the athlete's working capacity, physical and mental tone; drugs that are used during the training process to build muscle mass and ensure the athlete's adaptation to maximum physical exertion.

Currently, there are drugs that increase the activity of the nervous and endocrine systems, increase muscle strength, and activate activity. The increase in the functional capabilities of athletes under the influence of stimulants is largely due to the blockade of physiological regulators, the limits of the mobilization of functional reserves, which can lead to overstrain of the heart, liver, kidneys, violation of the thermoregulation of the body, and other consequences. , capable of causing serious illness and even death [1].

Despite the fact that doping greatly undermines health, many athletes continue to take it. What prospects do athletes see in this? Now many novice athletes accept doping even for the sake of winning youth competitions. But athletes of higher skill have much more prospects. For example, over the past 30 years, the Olympic movement has become a profitable business, and professional sports can make a lot of money. However, they not only harm their health, but also risk their reputation [4].

In 1964, the International Olympic Committee decided to test athletes for doping. And in 1990, the World Anti-Doping Agency (WADA) was formed, which monitors the use of prohibited drugs. It develops, adopts and agrees a set of anti-doping rules, and also works according to the rules that are prescribed in the code. The

Code works in conjunction with six international standards: 1) prohibited list; 2) testing and research; 3) laboratories; 4) exclusion of therapeutic use (TUE); 5) protection of confidentiality and personal information; 6) compliance with the code. These standards were adopted after long consultations between all interested parties and are binding on all signatories of the code [3]. The main priority of the International Olympic Committee (IOC) is the protection of clean athletes through the fight against doping. The IOC has established a zero-tolerance policy in the fight against doping and prosecutes anyone who in one way or another is involved in illegal activities related to the use of prohibited drugs.

Before a drug is included in the WADA prohibited list, an annual "program monitoring" is carried out. Information about these substances is published on the organization's website, and during the year information "for" and "against" the inclusion of this drug in the prohibited list is collected.

Conclusions. Athletes participating in international competitions are required to take doping tests. And also send the schedule of his stay 3 months in advance, indicating the time when the athlete can take a doping test. When the use of doping is detected, the information is transferred to sports federations, which apply disciplinary measures.

References.

1. Izmailova O.V., Shcherbak Yu.E. Doping and the fight against it: Methodical guide. – Poltava, 2005. – 72p.
2. Platonov V. N. The system of training athletes in Olympic sports. General theory and its practical applications / VN Platonov. - M.: Soviet sport, 2005. - 820 p.; silt. 522, tab. 206; - Bibliogr. : pp. 800-820.
3. Dirix, A., Knuttgen, H. & Tittel, K. The Olympic Book of Sports Medicine, Blackwell Scientific Publication, Oxford. pp231., 2009
4. Jegathesan, M. Doping in Sports. Family Physician 2:21-24, 1990.

¹Ohnistyi AV <https://orcid.org/0000-0002-4748-1900>

¹Ohnista KM <https://orcid.org/0000-0001-8636-6027>

¹Yashchyk.O <https://orcid.org/0000-0002-8420-3336>

²Karlenko Vassil

OLYMPISM AND THE CHANGE OF ITS VALUES UNDER THE INFLUENCE OF TIME AS A COMPONENT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

¹**Ternopil State Pedagogical University after V. Gnatyuk, Ukraine**

²**NOC Ukraine**

Annotation. The publication reveals the concept of Olympism under the prism of its changes under the influence of time, as a component of sustainable development. The problems of modern Olympism and the ideas of Pierre de Coubertin, which are superimposed on formality, are presented.

Keywords: Sports, Olympic Games. Olympic Charter, Olympism, Pierre de Coubertin (Charles Pierre de Frédy, Baron de Coubertin).

Relevance of the research topic (statement of the problem). In the Olympic Charter, Olympism is a philosophy of life that glorifies and unites the dignity of the body, will and mind into a harmonious whole. By combining sports with culture and education, it strives to create a way of life based on the joy of effort, the educational value of a good example, social responsibility and respect for universal fundamental ethical principles. The multifaceted socio-humanistic meaning of Olympism is laid down in these two sentences. Every word of the first founding principle of the Olympic movement carries with it the enormous social potential of humanism and the concept of sustainable development.

The aim of the study. The purpose of the research is Olympism and the change of its values under the influence of time.

Research methods. The following research methods were used in the study: theoretical - a systematic analysis of special scientific literature on the problem was carried out; PR axisymmetric - the study of statistical, educational and methodical documentation was carried out.

Research results. The concept of Olympism has a deep historical preamble. Many scholars examine Olympism from antiquity to

modern times. Considering Olympism in a historical aspect, three stages can be distinguished: ancient, Coubertin and post-Coubertin Olympism. All of the above prompted us to analyze the phenomenon of Olympism in different historical eras, to characterize its main features at each of the stages. How the meaning of Olympism was transformed under the influence of time [1, 3, 7, 8, 9, 10, 11].

Ancient Olympism. If we consider the origin of Olympism, then its formation should be sought in Ancient Greece. The first features of this phenomenon are reflected in the following features: the culture of Ancient Greece, religion, the Hellenic education system, and ancient sports.

The culture of Ancient Greece is a very large-scale phenomenon. However, one of its main principles is Agonism (competitiveness). Agonism is a characteristic feature of ancient Greek culture, the principle of competitiveness that permeated all spheres of life of the ancient Greeks. A person of the ancient era should be an artist and a sage, an athlete and a poet, a doctor and an orator. Prominent orators fought with each other for recognition by the people, authors of tragedies and comedies, as well as their performers - for success with the audience. From all this, we can conclude that the features of the ancient Greek society contained elements of physical, spiritual and intellectual development, based on the principle of agonistics. It is not by chance that the sport adopted its classical form of competition in Greece, starting with the Olympic Games. The birth of games in ancient Greece coincided in time, when history was made by myths and legends. The works of ancient Greek historians, philosophers and poets have reached us, where we learn that the Ancient Olympic Games are associated with the names of the national hero Hercules, the legendary king Pelops, the Spartan lawgiver Lycurgus and the Hellenic king Iphitus. Philosophical aspect of Olympia. As Kostas Georgiadis points out, the two remaining buildings in Olympia (palaestra and gymnasium) remind us of culture, education and the formation of personality as a means of elevating the soul through joint mental and physical improvement.

Gradually, religious skepticism grew, which undoubtedly affected the decline of Olympic ideals. This, undoubtedly, began to be reflected in the Olympic truce, starting from the fourth quarter of the 5th century, the sacred truce began to be violated. Gradually, other Olympic ideals began to be violated.

Many made attempts before the Renaissance of the Olympic Games. But the most significant contribution to the revival of the Olympic Games and the development of the concept of Olympism, which later became the basis of Olympic education, was made by Baron Pierre de Coubertin. The model of Olympism developed by Coubertin was based on the ancient ideals of Olympism. It was an attempt to return to what existed in ancient Greece.

Kubernetes Olympism. He considered sports as a multifaceted factor that affects the personality. Coubertin believed that sports should be combined with culture and education should be available to everyone, not just those who are able to show high results. He attached great importance to a noble competition, in which the main thing is not victory, but a great victory over oneself, a struggle with oneself for improvement. Competition with a strong opponent is the strongest incentive for the mobilization of abilities and their most complete manifestation. He said that the desire of rivals to show their abilities in a noble competition with each other, mutually stimulates them to advance to perfection. The great skill of defense of one athlete (team) stimulates the manifestation of great skill of attack by his opponent. Pierre de Coubertin emphasized, that the athlete should not seek to set a record, to win by any means. He must compete honestly, show noble behavior in rivalry in the spirit of fair competition. There is a certain limit that cannot be crossed by athletes, which would not be a valuable and desirable victory. He considered ethical norms to be such a border. Only then will sports fulfill an educational function. If you violate the moral and ethical norms of sports wrestling, it does not allow the contestants to fully reveal their creative talent. It is possible to defeat the opponent, said Pierre de Coubertin, but at the same time progress to perfection is excluded, which deprives sport of its first meaning. Coubertin included sports referees who create optimal and equal conditions for the realization of the goals of sports among the participants of the competition. No one can force an athlete to perform, including the state. At the Olympic Games, an athlete represents himself, not his country. Until now, the Olympic Games, based on the Olympic Charter, are a competition among athletes, but not among countries. Medal team standings have the status of unofficial [4, 8].

Pierre de Coubertin was against any encouragement of sports. These provisions confirm the principle of altruism. Using sports to achieve any non-sporting goals is incompatible with the idea of

Olympism. When developing the concept and philosophy of Olympism, Coubertin took into account the possible negative phenomena that may be associated with sports competitions. He spoke about the dual impact of sports. Coubertin emphasized at the same time: "Today, as in the past, the impact of sports competitions can be both positive and negative, it depends on their use and direction of development. Sports can evoke both the most noble and the most base feelings; he can develop selflessness and greed; can be generous and venal."

It can be noted the main principles of Olympism, formed by Pierre de Coubertin:

- promotion of harmonious and comprehensive development of personality;
- the possibility of self-improvement on the way to higher sports results;
- the principle of amateurism as a manifestation of self-discipline and renunciation of material gain, the development of sports for pleasure, not for profit;
- ethical code of sports;
- strengthening peace between peoples, establishing international mutual understanding.

Similarly, Pierre de Coubertin formed the main ideas of Olympism, which are reflected in modern Olympic education:

- the idea of peace, peaceful coexistence of social systems, states and peoples, in which Olympism acts as a system-forming factor, and Olympic education - as a means of educating young people in the spirit of peace;
- the idea of universal human value, which is based on internationalism, intersocial education;
- the idea of humanistic, all-round personality development, the basis of which is the Olympic education of youth, the Olympic subculture;
- the idea of the priority of ethical values, based on the philosophy of Fair Play.

These ideas and principles are particularly relevant and have not lost their value even in the modern world. Currently, they are implemented through Olympic education, where Olympism is the basis of Olympic education [2, 5, 6].

Post-Coubertin Olympism (modern sports). Under the influence

of time and various events in Olympic history, the ideals of ancient sports (ancient Olympism), the main Olympic ideals of Pierre de Coubertin (Coubertin Olympism) took place. The modern realities of sports (post-Coubertin Olympism) contradict the declared principles of the Olympic Charter and the principles of Olympism. The Olympic movement has a lot of modern challenges (problems). Key among them are the following: politicization of the Olympic Games, nationalism, racism, commercialization and professionalization, doping, masculinization, violence, discrimination in sports, etc.). They are outside the Olympic Movement and are always in conflict with the ideas and principles of Olympism.

Politicization of the Olympic Games. Baron Pierre de Coubertin adhered to the concept of "Sports outside of politics", however, as the practice of holding the Olympic Games shows, politics has always interfered in the affairs of sports. According to the Olympic Charter, "The Olympic Games "... unite amateur athletes of all countries in fair and equal competitions. In relation to countries and individuals, no discrimination on racial, religious or political grounds is allowed" [6].

An example from Olympic history. Many cases of "Political protests" and "boycotts" are known. Example: boycott of the Games of the XXII Olympiad in 1980 in Moscow. The reason for the boycott: the participation of the USSR in the Afghan conflict. Boycott of the XXIII Olympic Games in 1984 in Los Angeles. The reason for the boycott: according to the Soviet delegation, the athletes' safety was not ensured.

Nationalism. As described in the Olympic Charter ... "The Olympic Games are competitions in individual or team sports among athletes, but not among countries" [4]. However, this thesis to a large extent remains more declared than implemented. This is confirmed by the following evidence: during the Olympic Games, journalists from many countries report the data of the unofficial team standings for Olympic awards, which promote unofficial competitions between countries for the quality and number of Olympic awards, thereby glorifying those countries that have the largest number of these awards.

Racism is a set of views based on the provisions about physical and mental inequality of human races, nation and about the decisive influence of racial differences on history and culture. The history of the Olympic Games, on the contrary, is replete with

examples when manifestations of racism, national extremism, and religious intolerance became factors preventing or complicating their holding. Moreover, racism and chauvinism were sometimes initiated by the organizers of these sports competitions. At the Games of the III Olympiad in 1904 (St. Louis, USA), so-called anthropological days were organized, where special competitions were held for "uncivilized" peoples (Indians, pygmies, Filipinos, etc.). On this occasion, at a meeting of the International Olympic Committee, Pierre de Coubertin spoke sharply: "What the hell was the point of starting all this if racists, misanthropists spit on us and introduce "anthropological days" at the Olympics? "A great idea has been spat out. Spit on the Charter ..." [4].

Commercialization of sport is the process of using it for profit, bringing it into the orbit of commodity-money relations as an active link. The start of the commercialization of sports was given at the 75th session of the IOC in October 1974. Sports federations were given the right to use the name or photo of an athlete for advertising purposes in cases where the athletes themselves or national committees signed a contract with companies. The development of sports led to commercialization, sports for athletes became big business and the main form of income for professional athletes. The commercialization of sports has led to a situation where the unofficial principle of the Olympic movement "The main thing is not victory, but participation" is replaced by the principle "Victory at any cost."

The professionalization of sports can be viewed both positively and negatively. Professionalization led to the improvement of sports results, the growth of sports records (world, Olympic, national, the involvement of scientific and methodological support of highly qualified athletes and sports reserve, the birth of the profession of a coach, gave impetus to the development of commercialization. However, the era of Coubertin Olympism did not recognize professional athletes, one of the main principles Coubertin's ideal of the athlete consisted in the principle of amateurism. Modern sports can no longer be amateurs, under the influence of time the professionalization of sports has occurred, sports for the current Olympic champions has become the main activity and an opportunity to earn money. The modern sports spectacle has become a commodity for which fans began to pay money.

Doping is the use of various substances that can improve

athletic performance in sports. At first, trainers and horse riders began to use doping. In the future, the most famous cases are related to sportsmen, cyclists, track and field athletes, etc. The most famous and high-profile case is related to cyclist Lance Edward Armstrong.

Masculinization is the process of accumulation of secondary male sexual characteristics in females. The problem of feminism at the beginning of the twentieth century is characterized by the increased desire of women to engage in male activities. In the late 90s, female athletes conquered men's sports: boxing, wrestling, football, hockey, weightlifting. The specificity of these types of sports led to psychological and hormonal changes that affected the masculinization of the female body.

Violence. Sports psychologist Richard Pfister believes that one of the main reasons for this phenomenon is the "thirst for victory." In a society where money is valued more than reputation and prestige, when the result is the most important, and not the spectacle and pleasure of the game, athletes and their coaches understand that for the sake of victory, you can go to any lengths.

Discrimination in sports. As written in the Olympic Charter ... "any form of discrimination against a country or a person - of a racial, religious, political or other nature, or on the basis of gender - is incompatible with belonging to the Olympic movement. However, as the history of the Olympic Games shows, this provision of the Olympic Charter, like some others, is more declared than implemented.

In our opinion, the most characteristic features of modern sports are: the professionalization and commercialization of sports, the growth of records (world, Olympic, national), the involvement of scientific and methodological support.

Conclusions. Thus, Olympism is a special spiritual doctrine that originates in ancient Greece. Under the influence of time, from Coubertin's Olympism to the modern understanding of sport, its worldview meaning changes under the influence of different eras. However, such a phenomenal phenomenon that originated in ancient times does not lose its relevance even in modern times. The problem of cultural upbringing and education in modern times is one of the most urgent in any state. Olympism and its philosophy has a huge humanistic potential and is able to influence every person, and through the prism of a person, accordingly, the entire society as a whole

List of references.

1. Andrecs H. Die olympische Idee und ihre Verwirklichung in der Schule. Sport in unserer Zeit: Arbeitstexte zum Verständnis der olympischen Idee. Heft 1. Wien, 1984, S. 12-23.
2. Baskau H. Methods of Olympic education/ Rep. Of the XXVII Olympic Athens, 1987. P. 142-149.
3. Krawczyk Z. Sport and Humanism. Aspects of an Analysis. Paper presented at the XII World Congress of Sociology, July 9-13, 1990, Madrid, Spain.
4. Müller N. Die Olympische Idee Pierre de Coubertin und Carl Diem in ihrer Auswirkung auf die IOA. Graz, 1975.
5. Niedermann E. Schulsport und olympische Idee Sport in our time: Arbeitstexte zum Verständnis der olympischen Idee, Heft 2. Wien, 1984, S. 7-11.
6. Ohnystyi A., Ohnysta K., Flanagan A. Coubertin olympism – fundamentals and present. Youth and the Olympic movement: Collection of abstracts of reports of the XV International Conference of Young Scientists, September 16, 2022 [Electronic resource]. - K., 2022. - 36-77 p.
7. Stolyarov V. Social essence and value of the Olympic idea. Dialectics and Humanism, 1984, No. 1, p. 33-43.
8. Stolyarov V. The social nature and values of olympism. International Olympic Academy twenty-second session, 11th-25th July 1982. IOC, Lausanne, 1985, p. 216-221.
9. The Olympics: an educational opportunity: Instructional materials for senior high school. USA Olympic Committee, Olympic House, Colorado Springs, 1984.
10. The Olympics: something for everyone. Ottawa: COA, Fall, 1990.
11. The VIC Health Olympic Schools Project. Melbourne, 1992.

Petrytsa Petro <https://orcid.org/0000-0002-7164-1900>,
Deka Ivanna <https://orcid.org/0000-0001-9620-630X>
Ohnista Katy <https://orcid.org/0000-0001-8636-6027>

OLYMPIC EDUCATION OF YOUTH STUDENTS OF THE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION

**Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical
University**

Анотація. У статті розглянуто популяризацію олімпійських ідей, реалізація олімпійської освіти серед студентів закладу вищої освіти. Використання диференційованого підходу для поширення олімпійських знань та застосування спеціальних ситуаційних завдань при підготовці педагогічних кадрів.

Ключові слова: олімпійська освіта, студент, заклад вищої освіти.

Abstract. The article considers the popularization of Olympic ideas, the implementation of Olympic education among students of higher education. The use of a differentiated approach for the dissemination of Olympic knowledge and the use of special situational tasks in the preparation of pedagogical staff.

Keywords: Olympic education, student, institution of higher education.

Topicality. Research results [1, 5], materials of international forums, Olympic congresses testify to the relevance of spreading Olympic education in the world. However, the analysis of scientific literature and materials on the Internet revealed that to date, an effective technology for introducing the ideas of Olympism into the process of educating students has not yet been developed, which determines the relevance of conducting research in this direction.

The aim of the study. Improve the process of education of students with the help of Olympic education.

Research results. There are 5 specialized higher educational institutions in Ukraine that train specialists in the field of "Physical Education and Sports": National University of Physical Education and Sports of Ukraine, Lviv State University of Physical Culture, Dnipropetrovsk State Institute of Physical Culture and Sports, Donetsk State Institute of Health, of physical education and sports

and the Kharkiv State Academy of Physical Culture and Sports. An important aspect of the implementation of Olympic education among student youth is the creation, with the support of the IOC and the Ministry of Family, Youth and Sports of Ukraine, at the initiative of the NOC and the OAU, at the base of each specialized higher education institution, the Center for Olympic Education and Research. The main activities of the Centers are the spread of Olympic education among the population of the regions of Ukraine.

Research on the implementation of Olympic education in the process of training students of specialized educational institutions of Ukraine allowed the following directions to be identified:

- conducting scientific research on Olympic sports and Olympic education;
- organization and participation in scientific conferences, seminars, round tables, competitions, Olympiads on Olympic sports and Olympic education;
- implementation of Olympic education in the educational process;
- cooperation on issues of Olympic education with various institutions.

The analysis of the situation regarding the implementation of Olympic education in the process of training students shows that each specialized university has developed topics for conducting scientific research on Olympic sports and Olympic education. Scientific research on Olympic education is carried out in the following areas: dissertation research (1-2% of the total number of scientific works performed by post-graduate and doctoral students of the educational institution), preparation of master's theses (2-3% of the total number of scientific works performed by master's students of the educational institution), writing course and diploma theses (3-4% of the total works performed by students of an educational institution).

The conducted studies show that the number of scientists studying Olympic education issues is 2-3% of the total number of professors and teachers of higher educational institutions of physical education and sports.

An essential component of the implementation of Olympic education in educational institutions is the holding of conferences, seminars, round tables, contests, and Olympiads on Olympic education. One of the most effective areas of implementation of Olympic education in specialized educational institutions of Ukraine

is publishing activity. Representatives of higher education institutions issue methodological recommendations and write articles and theses on Olympic education issues: annually, the university prepares 1-2 methodological recommendations that help students familiarize themselves with various aspects of Olympic sports and Olympic education. However, the number of publications on the specified topic in professional journals of the field is 0.7-0.9% of the total number of works [8].

An important role in the implementation of Olympic education in the process of training students of higher education educational activities play a role in them in physical education and sports institutions. Studies show that the introduction of Olympic education into the educational process of university students is one of the most effective mechanisms for training specialists capable of spreading the ideology of Olympism in their professional activities. The analysis of the process of training students allows us to note that issues of Olympic education are mainly included in the teaching of specialized academic disciplines: Olympic sports, history of physical culture, general theory of training athletes, Olympic and professional sports, Paralympic sports, high-achieving sports, theory and methods of youth sports, professional skills of the coach, etc. On average, the number of hours allocated to the teaching of material on Olympic education is 11% of the total amount of educational time allocated to the teaching of a specialized discipline. It should be noted the introduction of a separate discipline "Olympic education" into the curriculum of the Lviv State University of Physical Culture [9].

The methodical base for teaching issues of Olympic education is educational literature; as part of the educational process, visual support for lectures and seminars is also used: posters, slides, presentations, video films, etc.

The analysis of research results made it possible to note that one of the directions in the implementation of Olympic education in the process of training students is organizational activity, which is implemented on the basis of specialized universities in the following forms: the presence of Olympic education offices, Olympic museums; mass sports work under the Olympic slogan; meetings with outstanding Olympic athletes, veterans of the Olympic movement [7].

However, despite significant achievements in the implementation of the ideas of Olympism among specialists in the

field of "Physical education and sports", it should be noted the problems [3] that hinder the implementation of Olympic education in the process of training students of specialized universities:

- the problems of Olympic education in scientific research conducted by higher educational institutions of physical education and sports have not received sufficient distribution: separate publications, methodological recommendations, scientific conferences testify to the lack of an established system, the chaotic nature of the organization of scientific research;

- scientific works of students and postgraduates are not connected with each other, there is no continuity;

- visual accompaniment of lectures and seminars on Olympic sports and Olympic education is rarely used.

- the conducted studies allow us to note that in order to solve the problems of implementing Olympic education in specialized educational institutions of Ukraine, it is necessary to;

- to ensure a clear organization of the activities of specialized universities according to the main directions developed;

- to ensure the continuity of the subjects of scientific research according to the scheme: course, diploma, master's and dissertation works;

- to practice seminars on the exchange of experience of specialists on the basis of specialized universities in order to improve their qualifications;

- to ensure the planned preparation of methodological recommendations on Olympic education issues with their subsequent transition into teaching aids, textbooks, as well as their introduction into the educational and extracurricular processes of educational and sports institutions of Ukraine;

- to include issues of Olympic education in the program of pedagogical practice of students of specialized higher educational institutions;

- to introduce modern forms of implementation of Olympic education in the process of training students of higher educational institutions of physical culture and sports.

The training of personnel capable of implementing the ideology of Olympism among the general population is the basis of the Olympic education system. The analysis of literary sources, the survey shows that solving the problem of improving the implementation of Olympic education in the process of training specialists in the field of "Physical education and sports" is an

urgent issue in the modern conditions of the development of our country.

Conclusions

1. The implementation of Olympic education in the educational process of students is carried out through the implementation of innovative projects, the use of methodological manuals, and the use of various forms of dissemination of Olympic ideas.

2. Promotion of Olympic ideas, realization of Olympic education among the general population and, especially among children, adolescents and young people, are possible: introduction into programs of physical education and other disciplines of methodological recommendations aimed at the interconnection of educational material with Olympic ideals; use of a differentiated approach to spread Olympic knowledge; Application of special situational tasks in the preparation of pedagogical staff.

A promising direction of work will be the further study of the peculiarities of the implementation of Olympic education in the process of educating students of different age groups, the development of the structure and content of Olympic education, recommendations for their further implementation.

List of references.

1. Булатова М.М. Система олімпійської освіти та нові форми її впровадження. Олімпійський спорт и спорт для всех: Тезиси ІХ Міжнародного наукового конгресу. Київ: Олімп. література, 2005. 7 с
2. Булатова М., Платонов В. Олімпізм и олімпійське образование: история, современность, будущее. Наука в олімпійському спорті. 2018. 4: 4-27. С. 27.
3. Гакман А.В., Крушельницький Б.М. Стан реалізації олімпійської освіти у навчально-виховному процесі (на прикладі міста Чернівці). Молодий вчений. № 3.1 (43.1) 2017. С. 74–77.
4. Гакман А., Галан Я., Кошура А. Теоретичні засади патріотичного виховання в системі олімпійської освіти підростаючого покоління. Інноваційна педагогіка. Вип. 27. Причорноморськ: Видавничий дім "Гельветика", 2020. № 28. С. 186–189.
5. Гакман А., Ушенко Ю., Галан Я., Кожокар М.В. Становлення педагогічних основ олімпійської освіти в Україні. Young Scientist. 2019. № 5 (69). С. 299–303.

6. Теорія та практика олімпійської освіти: навчальний посібник / уклад. Я.П. Галан. Чернівці: Чернівець. Нац. Ун-т ім. Ю. Федьковича. 2021. 112 с.

7. Галан Я. Педагогічні умови формування знань з олімпійської освіти у дитячих дошкільних навчальних закладах. Молодий вчений. 2017. С. 142-145.

8. Кожокар М., Галан Я. Олімпійська освіта як стрижень реалізації методів, форм і засобів патріотичного виховання в новій українській школі. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип. 27. Т. 2. С. 300-303.

9. Твій перший олімпійський путівник / [В. М. Єрмолова, Д. В. Белокуров, О. А. Шинкарук та ін.]. — К.: Олімп. літ., 2010. — 106 с.

10. 25 років разом. Олімпійська освіта / [за заг. ред. С.Н. Бубки, М.М. Булатової]. – К.: 2017. – 128 с.

Shandrygos V.I.,¹ <https://orcid.org/0000-0002-1511-4559>
Shandrygos G.A.,² <http://orcid.org/0000-0002-8796-6507>
Vynnychuk O.T.,¹ <https://orcid.org/0000-0002-9709-7296>

THE ORIGIN AND DEVELOPMENT OF SPORTS WRESTLING AS AN OLYMPIC SPORT

**¹Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical
University**

²Ternopil secondary school I-III grades #28

Annotation. The article considers the main aspects of the development of wrestling as an Olympic sport. In the context of the centuries-old development and holding of the Olympic Games, the presence of one of the most popular sports, which is wrestling, can be traced. The history of the origin and development of wrestling, its formation as an Olympic sport and prospects for further development are analyzed. The results of the analysis show that this sport occupies a worthy place and is progressing quite noticeably.

Keywords: sports wrestling, Olympic Games, competition rules.

Introduction. The threat of excluding wrestling (Greco-Roman, freestyle, women's) from the program of the 2020 Summer

Olympic Games, which arose in February 2013, caused well-founded anxiety among experts and sports fans [6, 9, 14]. Wrestling is one of the oldest sports that was included in the programs of the Olympics in ancient times, and since the 1st modern Olympic Games (Athens, 1896), wrestlers' matches have almost always and very organically been included in the competition regulations [10, 12, 13]. The exclusion of sports wrestling from the programs of the Olympics, and three of its types at once, could cause irreparable damage to the entire Olympic movement, would increase the antagonism between representatives of different directions of martial arts, and as a result, would have a negative effect on the development of sports in many countries of the world, including Ukraine [10, 14].

The purpose of the study is to analyze the evolution and development trends of wrestling as an Olympic sport.

Research methods. The search for research materials was conducted using theoretical analysis and generalizations of literary sources and experimental data.

Research results. The history and diverse nature of wrestling shows that this sport has existed since the beginning of man. To survive, it was necessary to run, jump, throw and, finally, defend yourself in duels. At a certain stage of development, these skills turned into a sport, although the main role was still played by offense and defense. Now it became more important to find out who is the fastest and most durable, who jumps or throws better and who is the strongest and most skilled fighter. Rules were created that determined even the arrangement of the playing field [12, 14].

In early civilizations, wrestling played a significant role. Among the examples, we should mention, first of all, Egypt and Ancient Greece. Graphic images of scenes of struggle have been preserved on the monuments of most eras of the reign of the pharaohs. The most important part of this heritage is the depictions in the tombs of six rulers at Beni Hassan from the 11th and 12th dynasties (about 2000 BC). Several walls of the tombs are covered with successive scenes from wrestling matches. These are unique documents for studying the "world history" of the sport [12, 14].

This type of sport was treated with special respect in Ancient Greece as well. A description of the battle can be found in Homer's Iliad. There, wrestling is mentioned as part of the memorial games at the funeral of Patroclus [2, 10, 13, 14].

Every young man (ephebe) was obliged to learn to fight. For this, there were special sports facilities - palaestras. (The name comes from the word "pale" - wrestling). Usually, the place for classes was an open courtyard surrounded by a colonnade.

Athletes took off their clothes, smeared the body with olive oil and sprinkled it with sand so that the opponent could make a grab and his hands would not slip. After training or competition, a layer of sand was scraped off with a special scraper (strigil), and then the athlete took a bath.

Fights of wrestlers took place in a standing position. Grabs of any part of the body were allowed. Whoever touched the sand three times with any part of the body except the feet was considered defeated. Thus, today's so-called Greco-Roman style has nothing to do with the struggle of the ancient era.

At the Olympic Games of 708 BC. wrestling was included in the program as the fourth discipline after three competitions in running. In 632 BC wrestling for young men was added to the number of competitions. In pentathlon (also starting from 708 BC) it was the fifth and last discipline. The best wrestler became the Olympic champion. Since there were no weight divisions at the time, wrestlers and other athletes who competed in pairs would probably be heavyweights today. Pentathletes possessed the bodies of modern multiathletes. These athletes were actively criticized by Greek intellectuals for their predilection for physical strength and harsh fighting methods. However, this criticism was directly opposite to their extreme popularity among viewers [13, 14].

Multiple Olympic champions were, as they are today, the stars to bow to, and among them were two wrestlers: Mylon of Croton and Timasitheus of Croton. Milo (ca. 555 BC) won the Olympic victory among young men at the 60th Olympiad in 540 BC. Eight years later (532 BC) he became the Olympic champion among men. From 532 to 516 BC he became the owner of five consecutive victories in the Olympic Games, at the Pythian Games in Delphi he won seven times, at the Isthmian Games - ten times and at the Nemean Games - nine times. At the same time, he received the title "periodonik" six times, which was awarded to the athlete who won all four Panhellenic Games [1, 10, 13, 14].

Milon of Croton was the first periodonist whose name has come down to our times, and the only six-time winner of the ancient era. In 512 BC he was defeated by a younger opponent - Timasitheus

of Croton. Milon became a military leader in the war that broke out in 510 BC. between Croton and Sybaris, he is said to have married Pythagoras' daughter Mie. Many legends tell about his exploits. Let's mention two of them here: every day he lifted and carried a calf on his shoulders until the animal became an adult. One day, when he was dining with friends, one of the pillars supporting the roof of the house broke, but Milon held the falling beams until everyone present could run out into the yard. In our era, the athlete has become the object of image for many sculptors.

Among the tribes of the early Middle Ages, during the period of the great migration of peoples, wrestling was one of the most important physical exercises. The "Song of the Nibelungs" is a clear confirmation of this. On the wedding night, Brunhilda rejects her husband King Gunter, defeats him in a fight and ties him up. The next night, she is defeated by Siegfried, who was helping Gunter under an invisibility cloak [1, 10, 13, 14].

In the heyday of the Middle Ages, wrestling occupied an important place in the lives of farmers, squires (landowners) and knights. It was one of the seven types of physical training of knights and was an element of the training of squires. Wrestling competitions were held at every fair. Disputes that could not be resolved by the court in the event of an uncertain outcome of the previous fencing duel were resolved in a wrestling match.

Wrestling in the late Middle Ages was of such great importance that such famous artists as Albrecht Durer and Fabian von Auerswald published numerous books dedicated to it with descriptions and images of all possible hobbies [9, 14].

At the modern stage of the development of sports, wrestling was among the first types that were widespread almost everywhere. The Greco-Roman style arose in the middle of the last century and was popular in Italy and France, and freestyle wrestling, which was based on the traditions of the past, was popular in England. Initially, there were two types of competitions: for weightlifters and for gymnasts. In 1912, the International Federation of United Wrestling Styles (FILA) was founded [8, 9, 14].

As you might expect, wrestling was included in the program of the first modern Olympic Games, where the champion was the German Carl Schumann, a gymnast who defeated the Greek power sports athlete Georgios Tsitas. At that time, there were no weight categories and the duration of the fight was not established. The

match was considered completed when the opponent was "put on the shoulder blades".

In the history of this sport, there were periods when it was not included in the program of the Games. At the 1900 Olympic Games, wrestling was not included in the program, but since 1904, athletes have competed at all subsequent Games without exception [9]. As in most other sports, wrestling saw an increase in the number of disciplines and the appearance of new weight categories. The number of disciplines changed as follows: 5+5 (1920), 7+7 (1932, 1936), 8+8 (1948-1968), 10+10 (1972-1996), 8+8 (2000), 7+7 (2004-2012), 6+6 (2016-2021) [3, 4, 14].

After that, FILA had to make changes to allow women to compete, as well as comply with requirements that limited the total number of competitors. Since 2004, women's (freestyle) wrestling has been included in the program of the Olympic Games (4 "Olympic" weight categories, and since 2016 - 6), which has subsequently occupied a prominent place in the Olympic program [4, 5, 11].

Since 1948, there has been an increase in the number of weight categories, as representatives of other nationalities, who were smaller and lighter than representatives of Europe and North America, began to participate in competitions. Intensive training led to the need to introduce a category for super heavyweights, as a result of which the order of division into weight categories had to be changed again and again [1, 10, 13, 14]. In the interest of ensuring equality, as already noted, since 2004, competitions for women have been included in the program [4, 8, 11, 14].

Until 1924, there were no time limits for the match. In 1912 in Stockholm, the Greco-Roman light heavyweight final match was interrupted after 9:00. Both wrestlers received a silver medal. Gold was not awarded [4, 14].

Important changes to the rules [6, 14] were adopted at the extraordinary Congress of FILA on May 18, 2013, when Serbian Nenad Lalović was elected as the new president of the federation. He succeeds Rafael Martinetti of Switzerland, who resigned on the recommendation of the federation's executive board. FILA was reformatted, changed the structure and name of UWW (United World Wrestling) [7].

As for the changes in the rules, in the future the fight will be limited to two periods of three minutes each. Even passive fighters are now preparing for this. In addition, for the first time, a woman

became the vice-president of the federation, and the number of women's weight categories increased.

The results of the analysis of the evolution and development trends of sports wrestling in the system of the international Olympic movement show that this sport occupies a worthy place and is progressing quite noticeably [5, 6, 9, 14]. This is evidenced by the following facts:

1. association under the auspices of FILA (since 2013 – UWW) of specialists, athletes and lovers of sports wrestling from more than 170 countries from different continents of the planet [7];

2. Olympic representation of wrestling in three different disciplines (Greco-Roman, freestyle and women's) with 72 Olympic medals, including 18 gold, 18 silver and 36 bronze;

3. significant intensification of the competition of participating countries in the fight for prize places at the Olympic Games: only in the last five Olympiads, representatives of 23 countries became winners of competitions, and wrestlers from 41 countries became prize winners;

4. historically developed Olympic traditions of sports wrestling, which was almost always included in the programs of both ancient and modern Olympiads;

5. intensive increase in the number of wrestlers and participating countries during the more than 100-year period of the modern Olympic Games;

6. preserving the intrigue of the rivalry of the leading wrestling countries in the struggle for leadership in terms of the number of Olympic awards; long-term activities of FILA to adapt the rules of wrestling competitions to the evolving requirements of the sports community and the IOC;

7. intensive development of women's wrestling, which received Olympic status at the beginning of the current century.

Conclusions.

1. Wrestling is one of the oldest sports in human history. It has deep historical roots in the world Olympic movement, taking an active place in the programs of the ancient Olympics in the form of an independent discipline and completing the competition of athletes in the pentathlon, and since the revival of the Olympic Games and the holding of the Games of the First Olympiad (1896) is a very important component of the global process of development of the Olympic sport. After significant reforms (changing the structure of wrestling management, adjusting the

rules of competitions, etc.), which the new leadership of the World Wrestling Federation (UWW) made in an extremely short time, wrestling still remained in the programs of the future Olympic Games. This was required both by the historical prerequisites of the emergence and development of sports wrestling, and by the prospects of its improvement within the framework of the modern Olympic movement.

2. Evidence of strong prospects for the development of wrestling as a constant participant in the Olympic movement are: unification under the auspices of FILA (UWW) of wrestlers, specialists and amateurs of wrestling from more than 170 countries from all continents; broad Olympic representation of wrestling in three different disciplines, including Greco-Roman, freestyle and women's wrestling; constant and very noticeable aggravation of competition among wrestlers and participating countries in the fight for prize places at the Olympics; long-term activities of FILA in adapting the rules of competitions to the evolutionarily changing requirements of the sports community; intensive development and great prospects of women's freestyle wrestling, which received Olympic status from the Games of the XXVIII Olympiad (2004).

Literature.

1. Булатова М.М. Боротьба. Енциклопедія в запитаннях і відповідях. К. 2017. 576 с.

2. Леннарц, К. Спортивная борьба в системе олимпийского спорта. Наука в олимпийском спорте. 2013. 4. С. 4-7.

3. Шандригось В.І. Динаміка кількості вагових категорій борців вільного стилю в програмах Олімпійських ігор. Єдиноборства. 2019. №2 (12). 58-67. <https://DOI:10.5281/zenodo.2544680>

4. Шандригось В.І. Еволюція правил змагань зі спортивної боротьби (огляд літератури). Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2013. Т. I. Вип. 107. С. 347-351.

5. Шандригось В.І., Латишев М.В., Розторгуй М.С., Первачук Р.В. Динаміка кількості вагових категорій в жіночій боротьбі. Єдиноборства. 2021. №1(19). С. 79-89. <https://DOI:10.15391/ed.2021-1.08>

6. Шандригось В.І., Мицкан Б.М. Аналіз досягнень країн-учасниць на Олімпійських іграх з вільної боротьби. Вісник

Прикарпатського університету. Серія «Фізична культура». Вип. 19. 2014. С. 22-26.

7. Шандригось В., Первачук Р. Роль і значення FILA в розвитку спортивної боротьби. Молода спортивна наука України. 2020. Т. 1. С. 34-35.

8. Шандригось В.І., Яременко В.В., Первачук Р.В. Становлення і розвиток жіночої боротьби в програмі Олімпійських Ігор. Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор і єдиноборств у вищих навчальних закладах. Збірник статей XIV Міжнародної наукової конференції, 9-10 лютого 2018 р. Харків. 2018. Т. 1. С. 80-83.

9. Apoyko R. N., Tarakanov B. I. Evolution and tendencies of development of the wrestling in modern Olympic movement. Journal of Scientific Notes of the University P.F. Lesgafit. 2013. 8. P. 7-12. <https://DOI:10.5930/issn.1994-4683.2013.08.102.p7-12>

10. Donald Sayenga. The problem of wrestling "styles" in the modern Olympic Games – a failure of olympic philosophy. URL: <http://isoh.org/wp-content/uploads/2015/04/95.pdf> (дата звернення: 12.01.2021)

11. Nunes, R.A. Women athletes in the Olympic Games. Journal of Human Sport and Exercise. 2019. 14(3). P. 674-683. <https://doi.org/10.14198/jhse.2019.143.17>

12. The evolution of the Olympic. URL: <https://www.readersdigest.co.uk/inspire/life/the-evolution-of-the-olympic-games> (дата звернення: 08.02.2023)

13. Tunnemann H. Ringkampf 1891-1991. Internationale Auswahlbibliographie. FILA und Deutsches Ringer-Bund. 1991. 194 p.

14. Shandrygos V.I., Pervachuk R.V. Role and places of wrestling in the olympic movement system. Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та однокорств у закладах вищої освіти. Збірник статей XVI наукової конференції, 12 лютого 2020 р. Харків. 2020. С. 33-39.

Ангелюк І.О. <http://orcid.org/0000-0002-1517-5618>
Машталер І.І. <http://orcid.org/0000-0001-5033-2562>

СУЧАСНІ ТАНЦІ В СИСТЕМІ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР

**Тернопільський національний педагогічний університет
ім. В. Гнатюка**

Annotation. In the article, we get acquainted with the new Olympic sport - breaking. The origin, content of street dance style, competitive process are described. The founders of the street culture industry, who brought Ukraine to the top of breaking countries, have been identified. The process of becoming a type of street culture as an Olympic sport is traced.

Key words: break-dance, or breaking, type of dexterity, Olympic Games.

Брейк-данс, або брейкінг (англ. Breaking) — стиль вуличного танцю, що з'явився в Південному Бронксі (Нью-Йорк), на початку 70-х років. Цей танець є одною з частин хіп-хоп культури, одним із найстаріших і найвідоміших стилів хіп-хоп танців [1].

Брейк-данс — це видовищний танець, який поєднує в собі дивовижну пластику і складні акробатичні трюки. Щоб опанувати цей стиль, необхідно постійно удосконалювати такі фізичні якості, як координація, фізична витривалість, почуття ритму та гнучкість. Виконавець не тільки демонструє майстерність, а й ділиться своїми емоціями й енергією. Для танцю характерні імпровізація, оригінальність і запальність [1].

Умовно брейк-данс ділиться на верхній (елементи вимагають більше пластики й імпровізаційних ходів, танцювальних кроків) і нижній (головними є фізична підготовка й акробатичні навички), які також поділяють на певні стилі [3].

Змагання бі-боїв традиційно називаються баттлами. Переважно глядачі баттлу утворюють коло або квадрат всередині якого по черзі виступають бі-бої. Баттли можуть відбуватись між одиночками, тобто 1 на 1, та цілими командами. Конкретний виступ танцюриста називають виходом. Тобто у випадку змагання двох людей, кожен з них може мати, наприклад, по два виходи тривалістю по 30 секунд, оскільки

виступ є надзвичайно виснажливим. У баттлах присутні судді, які в кінці визначають переможця. Окрім баттлу існує ще поняття джем. Джем — це не стільки змагання, скільки просто демонстрація можливостей кожного бі-боя. В "джемі" суддів немає там вирішує все публіка [1].

Міністерство молоді та спорту України першим у світі визнало брейкінг (стиль вуличного танцю) окремим олімпійським видом спорту. Міжнародний олімпійський комітет (МОК) офіційно додав вуличні танці у стилі брейк-данс в медальний залік на Олімпійських іграх в Парижі 2024 року [4]. Це один із перших видів танцювального мистецтва, що отримав серйозне визнання та зайняв чинне місце серед олімпійських видів спорту. У МОК сподіваються, що долучення до олімпійської програми вуличних змагань сприятиме залученню більш молодій аудиторії.

Це надзвичайно важлива новина для українських брейкінг танцівників. У 2024 році засновники проєкту Street Culture Єгор Матюхін, Валерій Бичков і Віктор Чулановський повезуть українську команду на Олімпійські ігри в Париж. Саме вони створили індустрію вуличної культури і вивели Україну в топ країн із брейкінгу. На даний час українці увійшли до 32 найкращих серед бі-ґорлз та бі-бойс у світі. Сьогодні проєкт Street Culture підтримує вуличну культуру, створює урбаністичні парки для активного відпочинку [4].

Хлопці створили громадську організацію, Брейкінг центр та власну школу — X-Makers. Лише за рік роботи там проходять навчання понад двісті дітей і підлітків. Крім цього, трійця організувала «Брейк Лігу» — чемпіонат, у якому змішуються танці й спорт. А у 2016-му провели перший форум Street Culture — тепер він відбувається щороку. Активісти розробили стратегію популяризації вуличних культур. Таким чином сформувався «Центр вуличних культур», що поєднує хіп-хоп-хореографію, стрітбол, бітбокс і масу різних видів вуличного спорту [4]. На сьогоднішній день практично у кожному місті нашої країни функціонують школи сучасного танцю, де брейк-данс займає чільне місце серед запропонованих видів.

Брейкінг — це культура, молодіжний рух, це більше про креатив. У світі не існує World Breaking Federation, тому було створено департамент брейкінгу в WDSF для розвитку олімпійського брейкінгу, щоб брейкінг-ком'юніті керувало та розвивало цей напрям разом з іншими.

Судити таку дисципліну, як брейкінг, складно, тому що не існує чітких критеріїв для оцінки вуличного мистецтва. Зараз в WDSF розробили систему «тривіум». Розібрали брейкінг на певні складові, сформуvalи систему суддівства та проводять сертифікацію суддів. Але брейкінг як був вуличним, таким і залишається, тому що це його історичне місце.

Егор Матюхін з командою активно допомагав створювати департамент брейкінгу при Всеукраїнській федерації танцювального спорту, щоб просувати участь українців в Олімпійських іграх у Парижі. Вони сформуvalи велику нову команду під назвою UA BREAKING. Однак була проблема: брейкінг хоч і отримав відзнаку, що може бути олімпійською дисципліною, та не був зареєстрований як вид спорту в Україні. Ця відзнака не давала можливостей для розвитку і підтримки брейкінгу на новому рівні. Хоча за кордоном і олімпійські дисципліни, і танцювальний спорт підтримують однаково [4].

В Україні є поділ на олімпійський та неолімпійський спорт. Перший підтримують більше. Але є багато інших, неолімпійських видів спорту, і їх Міністерство спорту підтримує менше. Тож у команди виникла проблема: хоч вони й були олімпійською дисципліною, але як спорт їх не визнавали. Тому що з усієї федерації — а це 12 напрямів танцювального спорту — олімпійський тільки один [4].

У підсумку наприкінці листопада Міністерство молоді та спорту України визнало брейкінг видом спорту. В цей час відбувався кемп у Києві для тих, хто готувався на чемпіонат світу у Парижі. Українська команда поїхала туди і 4 грудня заявили всім, що тепер брейкінг в Україні вийшов на новий рівень і для нас відкриваються нові можливості [4].

На даний час українська командою готується до Олімпіади, учасники працюють над ідеєю створення олімпійського брейкінг-центру, в якому всі охочі будуть навчатися брейкінгу, щоб у 2024 році представити Україну на Олімпійських іграх. Для організаторів важливо, аби брейкінг був представлений як вид спорту. Завдяки цьому в Україні їм відчинять двері в усі інституції. Наприклад, брейкінг можна буде викладати в університетах [4].

Визнання брейкінгу не лише дисципліною, але й олімпійським видом спорту — це рейтинг, це участь у чемпіонаті світу, чемпіонаті Європи, всесвітніх іграх та Олімпіаді. Це величезна робота та відповідальність тренерів, а також сигнал

для всебічного вивчення даної дисципліни, створення рекомендацій до занять, методики тренувань, проведення семінарів, тренінгів й майстер-класів для ефективнішого вирішення завдань з підготовки майбутніх чемпіонів.

До того ж, танцювальні студії, які пропагують, розвивають брейкінг в більшості не фінансуються державою та виживають за рахунок спонсорської допомоги батьків. Можливо, з визнанням олімпійським видом, з бажанням МОК залучити більше молоді аудиторії до занять, стимулюватиметься ще й державна підтримка розвитку брейк-дансу не лише в приватних танцювальних студіях, а й в школах і університетах.

Список літератури.

1. Брейкданс [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%80%D0%B5%D0%B9%D0%BA%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D1%81> (дата звернення: 03.02.2022).

2. Брейкінг відтепер — окремий олімпійський вид спорту в Україні. Ось історія про людей, які зробили це можливим [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zaborona.com/ukrainskij-brejk-dans-vidteper-okremij-olimpijskij-vid-sportu/>. (дата звернення: (03.02.2022).

3. Голдрич, Олег (2006). Навчально-методичний посібник. Хореографія/Основи хореографічного мистецтва/Основи композиції танцю (Українська). м. Львів: СПОЛОМ. с. 34 – 37.

4. Gender equality and youth at the heart of the Paris 2024 Olympic Sports Programme [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://olympics.com/ioc/news/gender-equality-and-youth-at-the-heart-of-the-paris-2024-olympic-sports-programme> (дата звернення: (03.02.2022).

З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ БАДМІНТОНУ НА ТЕРНОПІЛЛІ

Заклад загальної середньої освіти №10 м. Тернопіль

Перших ініціаторів гри бадмінтон в м.Тернополі, на сьогоднішній день встановити не вдалося. Про те з середини 1970 років група ентузіастів різних професій, займалися бадмінтоном в залі Тернопільського медичного державного інституту та спортивної школи «Спартак».

1 січня 1983 працівниками виробничого об'єднання «Ватра» в Тернопільській середній школі №10 було облаштовано корт для гри бадмінтон на якому займалося більше 20 осіб. При цьому в медінституті продовжували заняття група приблизно з 15 ентузіастів. З 1986 року працівники ВО «Ватра» стали займатися в спортивному комплексі «Ватра».

З 1998 року в Тернопільській загальноосвітній школі №10 група вчителів школи розпочали активні заняття з бадмінтону. З часом до них долучилися освітяни з інших навчальних закладів та люди інших професій. До 2000 року в школі займалося більше 30 осіб. У 2001 році в медуніверситеті виникли проблеми з орендою залу, тому ця група бадмінтоністів стала займатися на корті 10 школи. У 2007 році аналогічна ситуація склалася у працівників ВО «Ватра». Вони також стали займатися в Тернопільській загальноосвітній школі №10. Станом на кінець 2007 року в школі займалося бадмінтоном більше 50 осіб.

З 2008 року школа стала організатором, за підтримки управління сім'ї, молоді та спорту Тернопільської міської ради, щорічного міського любительського бадмінтонного турніру пам'яті Юрія Беркити (колишнього директора Тернопільської загальноосвітньої школи №10, який сам багато років займався бадмінтоном), у різних вікових категоріях від 1 до 65 років.

З 2020 року в Тернопільській загальноосвітній школі №10 системно проводяться уроки бадмінтону в початкових класах. У 2021 році управлінням освіти та науки Тернопільської міської ради вперше було проведено бадмінтонний турнір серед школярів м.Тернополя.

КОРОТКИЙ ОГЛЯД РОЗВИТКУ ВЕЛОСПОРТУ НА ТЕРНОПІЛЬЩИНІ

Тернопільський осередок громадської організації «Федерація велосипедного спорту України»

Перша згадка про подію пов'язану з велоспортом (ровером, біциклем) залишається в інформації в газетах за 1898 рік, а саме: ... був організований велопробіг між селом Великі Бірки (10 км від Тернополя) та Тернополем.

Першим Майстром спорту з велоспорту на Тернопільщині був Володимир Філіпенко. Цей норматив він виконав у 1956 році.

У свій час: неодноразовий призер та Чемпіон Центральної ради спортивного товариства «Колос», член збірної команди України, учасник перших велоперегонів Україно - Польської дружби, пам'яті В. Скопенка.

В подальшому працював близько 30 років в спортивному товаристві «Колос» та «Локомотив». Підготував близько 20 Майстрів спорту, призерів та переможців змагань різного рівня. В свій час тренерами з велоспорту працювали вже покійні Вадим Безрученко, Йосиф Тафнопольський, Людмила Головина, Володимир Новік, Анатолій Хруленко, Петро Хвас, Олексій Зілінка, Віктор Міщенко.

У семидесятих роках ХХ століття в Тернопільській області працювало близько 15 тренерів з велоспорту. Секції велоспорту були в Тернополі, Збаражі, Чорткові та Заліщиках.

В обласних змаганнях приймали участь більше 100 спортсменів. Дорогами Тернопільщини неодноразово проходили змагання різного рівня (республіканські, всесоюзні та міжнародні).

Серед вихованців Тернопільського велоспорту були члени збірних команд України та Союзу.

Найкращих результатів у свій час досягли:

- Степан Іваськів
- Петро Левенець
- Володимир Заверач
- Валерій Шамрай
- Володимир Шрамко

- Галина Страхоцька
- Тетяна Дядьо
- Тетяна Дюк
- Світлана Салій
- Наталя Фігурська
- Ірина Слободян
- Марія Сандуляк

Чемпіонкою Світу серед юніорок стала Алла Бойко (МТБ).

Володарями Кубку Світу стали Тарас Шевчук, Віталій Гринів, Роман Луцишин (трек).

В області з 1994 по 2019 роки (25 років поспіль) проводився Чемпіонат України серед юнаків та дівчат та Всеукраїнські велосипедні перегони. Памяті Майстра спорту В. Філіпенка з участю від 150 до 200 учасників із різних регіонів України. У м. Тернопіль щорічно проводяться масові велосипедні змагання для дітей віком 5 -14 років «Круті віражі», «Вогнені перегони» та «Лимонні перегони».

Назар Покойовий – чемпіон України 2022 (U23) шосе.

До складу збірної команди України входять 4 спортсмени, вихованці Тернопільського велоспорту.

Майстрами спорту України Міжнародного класу стали:

Галина Страхоцька

Роман Луцишин

Роман Зеньо

Олександр Мазур

Наталя Кромпець

Тарас Шевчук

Алла Бойко

Віталій Гринів

Владислав Щербань

Іван Хомів

Ірина Слободян

На теперішній час в області працюють Заслужені тренери України з велоспорту Богдан Сніжок, Салій Світлана та Володимир Павелко.

РОЗВИТОК ГІМНАСТИКИ НА ТЕРНОПІЛЛІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Тернопільський національний педагогічний університет
ім. В.Гнатюка

Анотація. У публікації досліджено розвиток та становлення гімнастики на Тернопіллі після Другої світової війни.

Abstract. The publication examines the development and formation of gymnastics in Ternopil after the World War II.

Актуальність. Вивчення історичного досвіду молодим поколінням сприяє формуванню їхнього світогляду, збагачує свідомість людей цікавими фактами та подіями минулого, прививає любов до своєї Батьківщини, мови, народу, які зробили свій великий внесок у становлення і розвиток фізичної культури та спорту.

В архівних документах Тернополя міститься мало інформації щодо розвитку гімнастики у повоєнний період. Тому більшість інформації було отримано із спілкування з відомими постатями, тренерами, гімнастами, які є частиною історії становлення і розвитку спортивної гімнастики на Тернопіллі.

Так у повоєнний період на теренах Західної України почала широко розгортатися система фізичного виховання. У 1948 році було проведено перше змагання з гімнастики на першість міста Тернополя із запрошенням спортсменів – гімнастів з інших районів нашого краю.

В змаганнях взяли участь учасники з міст: Чорткова, Бережан, Тереховлі і Тернополя, де гімнасти змагалися по III розряду тільки у чоловічому багатоборстві і то не по повній програмі із-за відсутності належних умов проведення.

Місто Тернопіль було представлене такими гімнастами: Некраш О., Давидов Ю., Білоус О., Левандовський Р., Кабанов А. В подальшому Некраш Олександр, виступаючи за збірну команди України за спортивне відомче товариство "Урожай" став переможцем змагань з гімнастики, виступаючи за програмою майстрів спорту. Давидов Юрій на Республіканських змаганнях в м. Києві виконав норматив майстра спорту.

В 1949 році в м. Тернополі було відремонтоване спортивне приміщення розміром 18×10 по вул. Коперніка 14 і воно було передане дитячій спортивній школі. На базі цієї ДЮСШ було 18 видів спорту, а спортивній гімнастиці був відданий час (3 рази на тиждень по дві години) для занять з 10 год. вечора до 12 год. ночі. Умови були дуже складні, і тому довгий час гімнасти і гімнастки не могли брати участь в змаганнях.

На той час тренерами з гімнастики були: Поріцький Г.І., Малінін В.І., Денисов С.Д. [23]

Порівняно з розвитком гімнастики на Тернопіллі, в інших містах України гімнастика розвивалась краще. Із західних областей України кращі умови мали гімнасти зі Львова, там і росли видатні майстри гімнастики, хороші умови були і в інших містах: Донецьку, Харкові, Києві.

В 1949 році Федерацію гімнастики СРСР було включено в міжнародну федерацію (ФІЖ). Це відкрило широкі можливості гімнастам брати участь в міжнародних змаганнях будь-якого рангу, аж до участі в Іграх Олімпіад.

На той час федерацією гімнастики України були проведені ряд змін в жіночій гімнастиці. Так, в програми I розряду та майстрів спорту були включені вправи на брусах різної висоти. Тренерський склад Тернопільської області, в м. Тернополі, Кременці, Бережанах, Чорткові, Тереховлі став готувати гімнасток для участі в обласних змаганнях.

В офіційних Республіканських змаганнях, які проводились в м. Києві в 1952 році (в Олімпійський рік) гімнасти та гімнастки Тернопілля участі не брали із-за недостатньої підготовки та застарілого гімнастичного знаряддя. І лише в 1953 році наші гімнасти змогли прийняти участь у змаганнях серед школярів, які проходили в м. Харкові, а саме:

1. Некраш О.Р. – II р.
2. Давидов Ю. – II р.
3. Білоус О. – III р.
4. Кабанов А. – III р.
5. Радченко Людмила – I р.

Виступ тернополян був вкрай невдалий. З 23 областей, які брали участь, Тернопілля обіграло тільки Закарпатську область, яка теж була в неповному складі.

В наступні роки наші гімнасти систематично брали участь у змаганнях з гімнастики, як серед школярів, так і серед дорослих, і завжди не повним складом, що відкидало область

на передостанні або останні місця в загальному підсумку юнаків і дівчат.

Відсутність належних умов в м. Чорткові, Бережанах, Тереховлі, Кременці не давало можливості готувати хороших гімнастів та гімнасток кандидатами в команду області, а також нормальному розвитку гімнастики на Тернопіллі.

І тільки з 1957 року, на базі Кременецького педагогічного інституту, коли відкрився факультет фізичного виховання, що був переведений з Дрогобицького педагогічного інституту, з'явилися нові підготовлені гімнастки і гімнасти, які в складі збірної команди області зробили значний крок вперед. Гімнасти Тернопілля перестали пасти задніх в Чемпіонатах України.

При Кременецькому педінституті, ректором якого був Бригінець Микола Лаврентійович, була створена кафедра теорії і методики фізичного виховання під керівництвом молодого наукового фахівця Богдана Шияна.

Науково-методичний підхід до занять з гімнастики, правильний підбір і набір молодого покоління, тісний зв'язок з тренерським складом ДСШ – Кременця (ст. тренер області М.Кайда), дало значний поштовх в подальшому розвитку гімнастики на Тернопіллі. З'явилися нові імена в гімнастиці, які захищали честь Тернопілля на Республіканських змаганнях. Це: Каліберда Світлана, Сацко Галя, Радченко Людмила, Плосконіс Ядвіга, Хуртенко Світлана, Перевозчиков Юрій, Ляцук Ростислав, Папуша Володимир, Шилінський Борис, Парфанович Роман і багато інших.

На базі Тернопільського медичного інституту, на кафедрі теорії і методики запрацювала на повну потужність спортивна гімнастика. Вагомий вклад в розвиток гімнастики вніс викладач медичного інституту Олександр Бойко. В 1960 році гімнасти Тернопілля на Республіканських змаганнях в м. Києві вибороли 18-те місце із 25 областей України, що приймали участь. Це був великий успіх дякуючи відданий роботі по підготовці збірної області старшого тренера Кайди Мирослава, тренерів: Решетухи Володимира, Єсаулова і інших. Прекрасний виступ продемонструвала Світлана Каліберда, Галина Сацко (в подальшому майстри спорту). Починаючи з 1960 року гімнасти Тернопілля нижче 18 місця не опускались.

Керівництво Тернопільської області, обласний відділ народної освіти, облспорткомітет, обласні спортивні товариства "Буревісник", "Спартак" і т.д. все більше стали приділяти увагу

розвитку гімнастики. Гімнастикою стали займатися в колективах фізичної культури ХБК, Комбайнового заводу, Буд. індустрії, "Ватра", в середніх та вищих навчальних закладах. Були створені гімнастичні секції в ДСТ "Динамо", "Трудові резерви". Спортивні товариства давали велику допомогу в придбанні форми, спортивного інвентаря. Вели активну підготовку до змагань, проводили новчально-тренувальні збори, забезпечуючи на час проведення зборів харчуванням і житлом.

Якщо повернутись на мить в минуле, то ми бачимо, що розвиток гімнастики на Тернопіллі, особливо в останні роки ХХ століття характеризується постійним технічним удосконаленням і ускладненням вправ. Велике значення для розвитку гімнастики на Тернопіллі мають незабутні виступи прославлених українських майстрів на Чемпіонатах Європи, світу, Іграх Олімпіад, таких як: В. Чукарін, М. Гороховська, Б. Шахлін, Л. Латиніна, П. Астахова, Ю. Тітов, Б. Макуц, В. Сафронов, Л. Підкопаєва, Г. Місютін, І. Коробчинський, О. Береш і багато інших, які і дали поштовх таким гімнастам Тернопілля, майстрам спорту, як: Ониськів Ігор – чотириразовий чемпіон СРСР ДСТ "Буревісник", кандидати в збірну команду України Ігор Похилий, Андрій Огнистий, призерка чемпіонату світу зі спортивної гімнастики Інга Шкарупа, чемпіон України серед школярів Юрій Стецько, Володимир Кудрявцев, чемпіон Кубка України серед школярів В. Оліяр і багато інших здібних молодих гімнастів.

Керівництво області переглянуло ряд вимог і положень для розвитку гімнастики на Тернопіллі і віддало один із кращих спортивних залів під спеціалізований гімнастичний зал при ДЮСШ –2 в 1977 році.

Після переведення Кременецького педагогічного інституту в м. Тернопіль, Тернопільський педагогічний інститут набрав статусу педагогічного університету, одного із кращих в Україні, гімнастика ще більше набула вагомості серед таких центрів гімнастики як: Донецька школа гімнастики, Київська, Харківська, Луганська, Запорізька, Одеська та інші. Гімнасти та гімнастки області виборювали чемпіонські і призові місця на чемпіонатах і кубках України, як серед школярів, так і серед студентства. Це майстри спорту Огнистий А., Ониськів І., Похилий І., Староверов М., Оліяр В., Стецько Ю., Андрєєва Н., Шкарупа І. та ін. Майже всі вони були включені в склад збірної команди України різних рангів.

Великим завданням в розвитку гімнастики на майбутнє є підвищення її ролі в системі фізичного виховання в Україні, залучення до систематичних занять різними видами гімнастики широких верств населення нашої держави і підготовки висококваліфікованих спортсменів, здатних захищати честь України на міжнародній арені.

Список літератури.

В ході написання статті було використано матеріали зі спілкування з старожилами міста: відомий професор Тернопільської гімназії Осоковський П. В., Мазуркевич Е. М., Малачинський Ю. М., а також тренерами зі спортивної гімнастики ДЮСШ №2 м. Тернополя, викладачами ТНПУ ім. В. Гнатюка.

Галан Я.П. <https://orcid.org/0000-0002-7024-5690>
Дудіцька С.П. <https://orcid.org/0000-0001-5015-2465>
Мосейчук Ю. Ю. <https://orcid.org/0000-0002-2457-6552>

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ ДО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

**Чернівецький національний університет
ім. Ю. Федьковича**

Annotation. The publication raises questions regarding the social and psychological adaptation of children, in particular internally displaced persons, to the educational process in modern conditions. It also reveals the relevance of solving the specified problem by means of physical culture and sports and motor activity.

One of the universal and most effective means of socio-psychological adaptation of children to the educational process is motor activity, a healthy lifestyle, physical culture and sports. Thanks to this, we are able to raise healthy, strong, hardy Ukrainians. Involvement of children in motor activity, a healthy lifestyle, physical culture and sports has a positive effect on the level of their adaptation to modern conditions, adaptation to the educational process and successful learning in a new environment.

Key words: socio-psychological adaptation, children, motor activity, educational process, physical culture.

Анотація. У публікації порушуються питання щодо соціально-психологічної адаптації дітей, зокрема внутрішньо переміщених осіб, до освітнього процесу в сучасних умовах. Також розкривається актуальність вирішення зазначеної проблеми засобами фізичної культури та спорту і рухової активності.

Одним з універсальних та найбільш дієвих засобів соціально-психологічної адаптації дітей до освітнього процесу вважаємо саме рухову активність, здоровий спосіб життя, фізичну культуру і спорт. Завдяки цьому ми маємо змогу виховати здорових, сильних, витривалих українців. Залучення дітей до рухової активності, здорового способу життя, занять фізичною культурою і спортом позитивно впливає на рівень їхньої адаптації до сучасних умов, пристосування до освітнього процесу та успішне навчання у новому середовищі.

Ключові слова: соціально-психологічна адаптація, діти, рухова активність, освітній процес, фізична культура.

Актуальність теми дослідження. Питання соціально-психологічної адаптації дітей сьогодні набуло значної актуальності, враховуючи теперішні реалії та умови життєдіяльності. Проте найбільше та найгостріше ці зміни переживають саме діти, які стикнулися з потребою пристосування до нових умов життя і освітнього процесу, зміною звичного середовища та колективу.

У сучасних умовах дієвим засобом підвищення соціально-психологічної адаптації дітей є рухова активність та фізична культура, які слугують не лише елементами покращення фізичного здоров'я дітей, а й психологічного [4; 5].

Мета дослідження: висвітлення питань соціально-психологічної адаптації дітей засобами фізичної культури, показ важливості рухової активності у процесі пристосування до освітнього процесу.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, логіко-теоретичний аналіз, компаративний аналіз, метод синтезу та систематизації, методи педагогічної діагностики.

Результати досліджень. У сучасних умовах рухова активність і фізична культура відіграють одну з важливих ролей для забезпечення соціально-психологічної адаптації дітей, фізичного та морального розвитку сучасного покоління.

Активне залучення дітей до систематичних занять фізичними вправами, спортом та руховою активністю дає змогу дітям уникнути негативних наслідків, спричинених теперішніми подіями, легше адаптуватися до нових умов проживання та освітнього процесу, підвищити рівень успішності навчання у школі, зменшити захворюваність дітей на тлі сучасних реалій, боротися зі стресом та психологічними травмами, що з'явилися у результаті зміни звичного середовища тощо [1; 5].

Заняття фізичними вправами, рухова активність є чи не найважливішим чинником у формуванні здорового способу життя, стійкого психологічного здоров'я дітей. Загальновідомо, що рухова й фізична активність підвищують нервово-психічну стійкість, знижують рівень емоційного стресу, підтримують фізичну і розумову працездатність, що доводить їхній позитивний і вагомий вплив для соціально-психологічної адаптації дітей [2; 3; 4].

Дослідження проводилося у рамках діяльності громадської організації «МОЛОДЬ. НАУКА. СПОРТ. ЗДОРОВИЙ РУХ УКРАЇНИ». З травня до грудня 2022 року було проведено низку заходів, спрямованих на мотивацію до занять фізичною культурою і спортом, руховою активністю з метою соціально-психологічної адаптації дітей до нових умов життя та освітнього процесу, підвищення рівня їхнього психологічного й фізичного здоров'я, зняття тривожності та стресу (Рис. 1). Благодійні заходи та майстер-класи були націлені на надання психологічно-фізичної підтримки засобами фізичної культури та спорту [3].

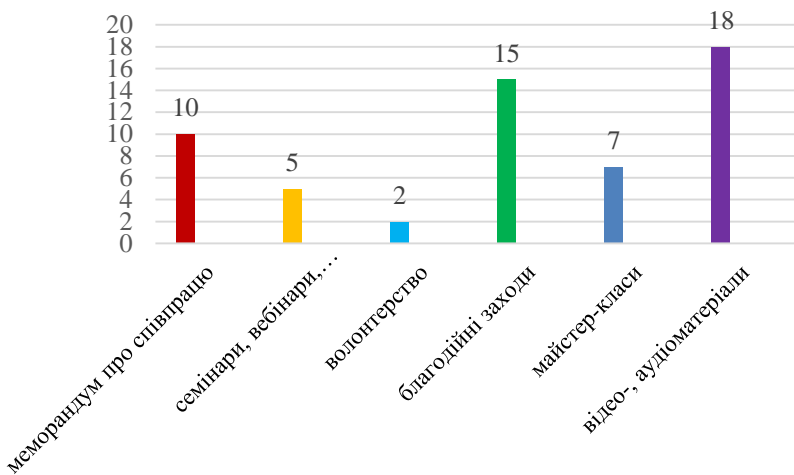

Рис.1. Кількість заходів для дітей, школярів та молоді

Під час цих заходів діти з різних регіонів України мали змогу долучитися до широкого спектру фізкультурно-рекреаційних та освітніх заходів (Рис. 2). У сьогоднішніх умовах рухова активність відіграє неабияку роль для розвитку дітей, саме тому метою таких заходів є прищеплення любові до активного та цікавого способу життя, що у свою чергу слугує важливим елементом у соціально-психологічній адаптації [1; 3].

Рис. 2. Фізкультурно-рекреаційні та освітні заходи для дітей, школярів та ВПО

Шляхом заохочення дітей до занять фізичною культурою і спортом відбувається підвищення їхньої рухової активності, що допомагає повернутися до повсякденного життя і позбутися стресу, набутого в сучасних умовах.

Висновки. Отже, у результаті діяльності громадської організації «МОЛОДЬ. НАУКА. СПОРТ. ЗДОРОВИЙ РУХ УКРАЇНИ» було реалізовано значну кількість благодійних заходів і майстер-класів, завдяки яким відбулося не лише заохочення дітей до занять фізичною культурою, спортом і руховою активністю, а й створення відповідних умов для їхньої соціально-психологічної адаптації в сучасних реаліях, боротьба з негативними наслідками, що з'явилися в результаті останніх подій, та надання необхідної фізичної та психологічної підтримки дітям.

Реалізовані заходи та загалом діяльність організації створює сприятливі умови для життєдіяльності дітей з різних регіонів України та допомагає їм якомога легше адаптуватися до освітнього процесу.

Список літератури.

1. Галан Я.П. (2022). МОЛОДЬ. НАУКА. СПОРТ. ЗДОРОВИЙ РУХ УКРАЇНИ – ЗАПОРУКА МАЙБУТНЬОГО ДІТЕЙ. *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції / За заг. ред. Огністого А.В., Огністої К.М., Тернопіль, 54-57.*

2. Галан Я.П. Олімпійська освіта в контексті патріотичного виховання дітей : монографія. Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. – 216 с.

3. Галан Я.П., Огнистий А.В., Огниста К.М., Бешлей О.В. (2022). Інноваційні форми олімпійської освіти в процесі дистанційного навчання. *Інноваційна педагогіка*, Вип. 49. Т. 1. С. 32-38.

4. Дутчак М. (2015). Парадигма оздоровчої рухової активності: теоретичне обґрунтування і практичне застосування. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. (2), С. 44-52.

5. Приходько В. В. (2016). Рухова активність. Звичка до занять фізичною культурою. Фізкультурна діяльність особи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 1 (55). С. 293-35.

Грубар І.Я. <https://orcid.org/0000-0002-0809-1299>
Грабик Н.М. <https://orcid.org/0000-0002-8882-9782>
Гулька О.В. <https://orcid.org/0000-0002-8364-5941>

ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК АДАПТИВНОГО СПОРТУ

**Тернопільський національний педагогічний університет
ім. В. Гнатюка**

Анотація. У статті предствлені результати дослідження умов виникнення та розвитку адаптивного спорту, як засобу соціальної інтеграції осіб з особливими потребами. Визначено зміну ставлення суспільства до людей із фізичними вадами в історичному аспекті: починаючи від фізичного знищення, невизнання, ізоляції до необхідності соціальної інтеграції. На основі аналізу досліджень закордонних і вітчизняних фахівців визначено різноманітні підходи до періодизації розвитку адаптивного спорту загалом і в Україні зокрема.

Ключові слова: адаптивний спорт, особи з особливими потребами, соціальна інтеграція.

Annotation. The article presents the results of research into the conditions for the emergence and development of adaptive sports as a means of social integration of persons with special needs. The change in society's attitude to people with physical disabilities in the historical aspect is determined: starting from

physical destruction, non-recognition, isolation to the need for social integration. Based on the analysis of research by foreign and domestic specialists, various approaches to the periodization of the development of adaptive sports in general and in Ukraine in particular have been determined.

Key words: adaptive sports, persons with special needs, social integration.

Актуальність теми дослідження. З'ясовуючи розуміння сучасних підходів до проблеми інвалідності, доцільно розглядати її в історичному аспекті. Проблеми щодо сприйняття осіб з інвалідністю, починаються ще з доісторичних часів, коли ставлення до непрацездатних осіб у суспільстві змінювалося, залежно від соціально-історичного досвіду та організації їх повсякденного життя.

Під час вивчення будь-якого суспільного явища, основним є питання, що зумовило його появу, регулює функціонування в даний час і розвиток в майбутньому, тому структуру системи знань про спорт інвалідів варто ідентифікувати із структурою та особливостями цього соціального явища.

На початковому етапі виникнення будь-якої нової галузі знань, спочатку відбувається поява окремих її елементів, поступове формування та розвиток, а вже потім – закріплюється назва, відображається зміст та об'єкт її вивчення. До такої галузі – належить адаптивний спорт. Тому, з'ясування умов його виникнення, розширення знань для його розвитку, дають підставу не тільки поглибити теорію спорту осіб з інвалідністю, а й допоможуть визначити актуальні проблеми, що характерні для сучасного етапу його розвитку [1, 2].

Багаторічний досвід роботи вітчизняних фахівців вказує на те, що одним з найбільш дійових методів реабілітації осіб з обмеженими можливостями є засоби фізичного виховання. Це дає підстави для активних занять фізичною культурою і спортом.

В останні десятиріччя особлива увага фахівців приділяється проблемі соціальної і фізичної реабілітації осіб з інвалідністю засобами фізичного виховання з метою відновлення здоров'я, залучення їх до суспільно-корисної праці та занять спортом. Повне відновлення працездатності та повернення їх до професійної діяльності спостерігається винятково не часто. У

зв'язку з цим проблема реабілітації та соціальної інтеграції осіб з інвалідністю набуває особливої актуальності [2, 4].

Мета дослідження – виявити умови виникнення та особливості розвитку адаптивного спорту, як засобу соціальної інтеграції осіб з особливими потребами.

Методи дослідження: теоретичний аналіз спеціальних літературних джерел і матеріалів мережі Internet; діагностичні методи (метод експертних оцінок); вивчення і узагальнення передового та інноваційного досвіду.

Результати досліджень.

Ставлення до захворювань та людей з інвалідності змінювалося з розвитком суспільства. Так, у античному світі соціальне ставлення до інвалідності та захворювань було негативним, вони вважалися покаранням за гріхи. Проте, у Стародавній Греції – у Спарті – колишні воїни, які стали інвалідами, користувалися підтримкою та матеріальним забезпеченням, незважаючи на негативне ставлення до слабкості в цілому. З виникненням християнства, виникають зміни у ставленні до знедолених, в тому числі інвалідів.

Проте на багато століть раніше, із часів князя Володимира, церква та держава почали здійснювати підтримку й допомогу хворим і вбогим. У Київській Русі підтримку від церкви отримували всі діти, які мали фізичні вади, називались «убогими» або «каліками». Перші спроби надання допомоги особам із вадами розвитку відбувалися ще в X–XI ст., і в цьому велике значення мав Києво-Печерський монастир.

Значно збільшилася кількість інвалідів, які виховувались у притулках у першій половині XVI ст. Священники засновували в себе притулки, лікарні, богадільні для сиріт, старців. Монастирі опікувались особами з психофізичними порушеннями де спільно із здоровими дітьми виховувались «убогі» – сліпі, німі й глухі. Проте, ця допомога носила лише епізодичний характер, не мала достатнього фінансування та освічених фахівців.

У XIX ст. виникають перші спеціалізовані виховні заклади для дітей з вадами слуху, мови та зору, розумовою відсталістю. Наприкінці XIX ст. виникає і перший спортивний клуб глухих (1888 р., Берлін). Після I Світової війни, що спричинила значне збільшення кількості інвалідів, зростає соціальний запит на їхню суспільну адаптацію, і виникають державні програми та системи їхнього соціального захисту.

Соціальна система фізичного виховання і спорту інвалідів, на відміну від систем фізичного виховання, виникає не як засіб забезпечення потреб війська у добре підготовлених новобранцях, а як засіб соціальної та фізичної реабілітації.

У ХХ ст. разом із розвитком олімпійського спорту, зростає соціальне значення спорту загалом, спортивні пріоритети з'являються і у соціальній реабілітації інвалідів. З 1924 р. проводяться Міжнародні ігри глухих (з 1967 р. – «Всесвітні ігри глухих», з 2001 – «Дефлімпійські ігри»), з 1952 – Міжнародні Сток-Мандевільські ігри, які у 1960 р. перетворилися на сучасні Паралімпійські ігри, з 1968 р. – Міжнародні ігри Спеціальних Олімпіад (з 1991 р. – «Всесвітні ігри Спеціальних Олімпіад»). У сучасний період спорт інвалідів, стає одним із важливих чинників суспільного та політичного життя. Організація Об'єднаних Націй оголосила 1986 р. Міжнародним роком Спеціальних Олімпіад, у 1995 р. Папа Іоанн Павло II видав перший за всю 2000-річну історію християнства Папський Декрет на підтримку спортивних змагань, відзначивши перемогу людини над фатальними наслідками долі, щороку відзначається міжнародний день осіб з інвалідністю.

В СРСР, 23 листопада 1981 р. відбулася I науково-практична конференція «Фізична культура і спорт інвалідів», відтоді, щорічно, стали проводити літні та зимові спортивні ігри інвалідів із залученням спортсменів із різних союзних республік. Із 1990 р. серед осіб з особливими потребами стали проводитися чемпіонати та першості СРСР з окремих видів спорту (легкої атлетики, плавання, волейболу сидячи, стрільби з лука, настільного тенісу, шашок, шахів). Змагання проводилися в різних союзних республіках, одночасно з ними організовувалися круглі столи, семінари, де вивчали передовий досвід.

В Україні 1989 р. вважається початком нового етапу розвитку фізкультурно-спортивного руху осіб з особливими потребами. Починається активне створення фізкультурно-спортивних та оздоровчих клубів інвалідів. Надалі ці громадські об'єднання стали основою для створення національних федерацій спорту інвалідів із різними видами уражень. Об'єднавшись, ці федерації у 1992 р. створюють Національний комітет спорту інвалідів України, що представляє Україну в міжнародному паралімпійському та дефлімпійському русі та виконує функції Національного паралімпійського комітету й Національного

дефлімпійського комітету. У 1993 р. було створено Український центр фізичної культури та спорту інвалідів «Інваспорт» і його регіональні відділення, які разом формують державну політику з питань фізичної культури й спорту інвалідів та забезпечують успішні виступи паралімпійців і дефлімпійців України на міжнародних змаганнях і по сьогодні.

Професійна діяльність і соціальна активність осіб з інвалідністю визначається фізичним станом і функціональними можливостями організму. Тому, фізкультурно-спортивні заходи є дуже важливими як для самого інваліда, так і для суспільства загалом, через те, що спортивно-оздоровча робота пов'язана з економічною рентабельністю, підвищенням працездатності, зменшенням захворюваності, активізацією суспільної та професійної діяльності осіб з інвалідністю, покращанням якості їх життя, як повноправних членів суспільства.

Такі науковці (Ю. А. Бріскін, С. Ф. Матвеев), виділяють головні етапи розвитку адаптивного спорту за його основними напрямками. Так, Ю. А. Бріскін [2, 3] за аналогією з періодизацією ігор Олімпіад спочатку визначив періоди розвитку таких суспільних явищ, як паралімпійський, дефлімпійський спорт і рух спеціальних олімпіад. Наступним кроком він спробував визначити загальну періодизацію ігор інвалідів у системі міжнародного олімпійського руху (табл. 1).

Періодизація ігор інвалідів у системі міжнародного олімпійського руху

Періоди	Характеристика
I період (1924–1948 рр.)	Розвиток спорту інвалідів характеризується проведенням лише Дефлімпійських ігор, що проходили з 1924 р. під назвою «Міжнародні тихі ігри». У 1924 р. створено Міжнародний спортивний комітет глухих.
II період (1952–1988 рр.)	У 1952 р. відбулися I Міжнародні Сток-Мандевільські ігри, що в 1960 р. еволюціонують у Паралімпійські ігри. Створено основні організаційні структури паралімпійсько-го спорту (у 1989 р. через об'єднання шести міжнародних спортивних організацій інвалідів створено Міжнародний паралімпійський комітет). У 1968 р. проведено I Міжнародні ігри спеціальних олімпіад та створено добровільну організацію «Спеціальна олімпіада Інтернешнл». У 1988 р. відбулось офіційне визнання МОК Міжнародної організації «Спеціальна олімпіада».
III період (із 1992 р. до сьогоднішня)	Активізується інтеграція спорту інвалідів до системи міжнародного олімпійського руху; Відбувається остаточне оформлення Паралімпійських ігор, які проводяться під керівництвом Міжнародного паралімпійського комітету на олімпійських спортивних об'єктах; Ігри спеціальних олімпіад проводяться під назвою «Всесвітні ігри спеціальних олімпіад»; Всесвітні ігри глухих змінюють свою назву на Дефлімпійські, а Міжнародний спортивний комітет глухих перетворюється на Дефлімпійський комітет.

Отже, наявні дослідження вітчизняних фахівців щодо умов становлення адаптивного спорту, ґрунтуються на різних показниках (нозологічних особливостях осіб із інвалідністю,

ролі та значення рухової активності в їх лікуванні, приналежності адаптивного спорту до міжнародного олімпійського руху) не надають можливості повноцінно в історичному ракурсі оцінити особливості розвитку адаптивного спорту під впливом соціально-економічних, культурних, політичних та інших чинників і передбачають необхідність проведення подальших наукових розробок у зазначеному напрямку.

Висновки. Ставлення до осіб з вродженими чи набутими вадами, змінюється у процесі розвитку суспільства та формує різне до них ставлення, від негативного і байдужого до терпимого й активно-творчого, що прослідковується при вивченні історичних передумов виникнення й розвитку адаптивного спорту. Інтеграція в суспільство осіб з обмеженими можливостями передбачає надання їм не тільки прав, а й реальних можливостей брати участь у всіх видах і формах соціального життя, включаючи заняття фізичними вправами і спортом нарівні з іншими громадянами.

Список літератури.

1. Адаптивний спорт. Навчальний посібник /С.Ф. Матвеев, та ін. Київ: ТОВ «НТП» «Інтерсервіс», 2014. 116с.
2. Історичні, організаційні та соціальні аспекти розвитку спорту інвалідів : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. вих. і спорту / [С. Ф. Матвеев, Ю. А. Бріскін, І. О. Когут та ін.] К. : Асконіт, 2011. 250 с.
3. Бріскін Ю. А. Спорт інвалідів : [підруч. для студ. ВНЗ фіз. вих. і спорту] / Ю. А. Бріскін. – К. : Олімп. л-ра, 2006. 263 с.
4. Рубцова Н.О. Адаптивний фізкультурно-спортивний рух як фактор соціальної адаптації інвалідів різних категорій //Теорія и практика фізичної культури, 1998. №5. С.44-46.

Єднак В.Д., <https://orcid.org/0000-0003-0009-8805>
Васірук М.С., <https://orcid.org/0000-0002-9899-4589>
Єднак Д.В. <https://orcid.org/0000-0002-0459-0701>

МАРКЕТИНГ В ОЛІМПІЙСЬКОМУ СПОРТІ

**Тернопільський національний педагогічний університет
ім. В.Гнатюка**

Анотація. У цій статті досліджено питання місця, ролі і форм маркетингу в Олімпійському русі. Розглядається сучасна система прибутків Міжнародного олімпійського комітету.

Annotation. This article examines the question of the place, role and forms of marketing in the Olympic Movement. The modern system of profits of the International Olympic Committee is considered.

Ключові слова: Маркетинг, Олімпійські ігри, олімпійський рух.

Keywords: Marketing, Olympic Games, olympic movement.

Актуальність. У сучасному світі олімпійський рух відіграє важливу роль, а Олімпійські ігри стали невід'ємною частиною спортивного та культурного життя. В умовах постійного зростання популярності Олімпійських ігор у світі все більше питань виникає довкола поняття олімпійського маркетингу та його економічної сутності. Фахівці Міжнародного Олімпійського руху розглядають олімпійський маркетинг як концепцію фінансово-економічної роботи Олімпійського руху, спрямовану на залучення різноманітних джерел фінансування своєї діяльності. Розвиток маркетингових аспектів набуває особливої актуальності, оскільки їх виняткова значимість є дуже важливою для підвищення прибутковості та забезпечення фінансової незалежності. Крім того, завдяки своїй маркетинговій діяльності олімпійський рух здатний формувати та підтримувати високий імідж Міжнародного Олімпійського комітету. [1,2]

В даний час олімпійський рух міцно зайняв місце серед лідерів світової економіки, є однією з сфер бізнесу з найбільшою динамікою розвитку, що і робить вивчення досвіду маркетингу Олімпійських ігор надзвичайно актуальним у сучасних умовах.

Метою дослідження є вивчення маркетингу в Олімпійському спорті.

Завдання дослідження визначити та дослідити форми організації Олімпійського маркетингу.

Результати дослідження. Метою економічної діяльності всіх учасників олімпійського руху є залучення економічних ресурсів для вирішення певних завдань: розвитку міжнародного олімпійського руху, розвитку конкретного виду спорту, економічного забезпечення підготовки та проведення Олімпійських ігор.

З моменту проведення перших Олімпійських ігор сучасності, Ігри зазнали небувалих змін. З самого початку П'єр де Кубертен розумів, що успіх подібного заходу багато в чому залежить від його здатності залучити на свій бік впливових людей і переконати їх вкластися в ідею. Здебільшого участь у Іграх брали аматори, як правило, представники аристократії. Тому він намагався запрошувати до членів МОК знаменитостей, заручався підтримкою спортивних лідерів та спортивних федерацій різних країн, налагоджував зв'язки з урядами для проведення Ігор, спілкувався з благодійниками з метою збору коштів, прагнув отримати підтримку з боку ЗМІ, щоб поширити свої ідеї у суспільстві та підігріти інтерес до Ігор, запрошував найкращих спортсменів (у той час, дотримуючись правила «аматорського статусу») і зрештою зробив олімпійський рух привабливим для публіки.

Найбільшій модернізації в галузі фінансів Олімпійський рух набув з приходом на пост президента МОК Хуана Антоніо Самаранча (1980-2001 р.р.), одного з найвидатніших діячів олімпійського руху, коли Ігри були переведені до розряду заходів, здатних приносити прибуток.

В даний час олімпійський рух надійно пустив коріння і зайняв місце серед лідерів світової економіки, став однією з бізнес-областей, що найбільш активно розвиваються [1,2].

Цілями олімпійського маркетингу є:

- забезпечення фінансової незалежності та стабільності Олімпійського руху, всебічна допомога у просуванні ідей Олімпізму;

- розробка та вдосконалення довгострокових маркетингових програм, спрямованих на підтримку стабільного фінансування Олімпійського Руху та Олімпійських ігор;

- підтримка Організаційних комітетів із проведення Олімпійських ігор, Національних олімпійських комітетів та їх маркетингових структур;
- підтримка Міжнародних спортивних федерацій з олімпійських видів спорту;
- просування та охорона символіки Олімпійських ігор;
- контроль за обмеженням комерціалізації Олімпіад;
- підтримка партнерів за програмами Олімпійського маркетингу щодо просування олімпійських ідеалів. [3]

Головним формами реалізації цих цілей виступають маркетингові програми:

- програми ділового співробітництва з телевізійними компаніями щодо продажу ним прав на здійснення трансляцій змагань Олімпійських ігор;
- рекламно-спонсорські програми (TOP Sponsor Programmes);
- ліцензійні програми (IOC Licensing);
- програма випуску олімпійських поштових марок (Olympic Philatelic Programmes);
- програми ділового співробітництва з постачальниками (IOC Suppliers);
- програма випуску олімпійських монет (IOC Coin Programmes).

Маркетингові програми, що розробляються та реалізуються ОКОІ, представляють собою:

- програми продажу квитків на змагання Олімпійських ігор;
- програми залучення національних спонсорів, постачальників;
- ліцензійні програми;
- програми випуску пам'ятних олімпійських поштових марок, монет та жетонів.

Міжнародним олімпійським комітетом визначено, що використання маркетингу в олімпійському русі має бути спрямоване на досягнення таких цілей, як забезпечення повної фінансової незалежності олімпійського руху, надання допомоги розвитку олімпізму у світі, розробка довгострокової програми, що базується на успішній діяльності організаційних комітетів Олімпійських ігор, що постійно діють. (на противагу створенню комерційних структур для кожних Олімпійських ігор), забезпечення справедливого розподілу доходів у всіх сферах олімпійського руху – між організаційними комітетами та їх

континентальними асоціаціями, міжнародними спортивними федераціями та іншими міжнародними спортивними організаціями, включаючи фінансову підтримку країнам, що розвиваються; зменшення можливості «безконтрольної комерціалізації» олімпійського руху, скорочення кількості комерційних партнерів та контроль використання олімпійської символіки [1].

Висновок. Олімпійський маркетинг є єдиним засобом, здатним забезпечити належний обсяг фінансування діяльності Міжнародного Олімпійського комітету та його агентів, здійснювати просування ідей олімпізму, а також гарантувати бажаний рівень автономності Олімпійського руху.

Список літератури:

1. Є.В.Імас Ю.П.Мічуда О.В.Ярмолюк Маркетинг у спорті: теорія і практика. – К.: Олімпійська література, 2016. – 287 с.

2. Historical evolution of olympic commercialism : the evolution of attitudes towards commercialism within the american olympic movement : a historical perspective / jonathan a. Jensen. Доступно на: https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/44557/historical-evolution-of-olympic-commercialism-the-evolution-of-attitudes-towards-commercialism-withi?_lg=en-GB .

3. Olympic charter: in force as from 8 august 2021 / international olympic committee Доступно на: https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/1088617/olympic-charter-in-force-as-from-8-august-2021-international-olympic-committee#avis_lecteurs.

Ермолова В. М.¹, <https://orcid.org/0000-0002-6073-0449>
Кроль І. М.², <https://orcid.org/0000-0003-3021-3181>
Радченко Л. О.¹, <https://orcid.org/0000-0002-5149-2952>

МУЗИКА В ОЛІМПІЙСЬКІЙ ІСТОРІЇ

¹ Київ Олімпійська академія України

² Київ Навчально-науковий олімпійський інститут
Національного університету фізичного виховання і
спорту України

Annotation. The article deals with the place of musical art in Olympic history. The connection between music and athletics in the agons of Ancient Greece is considered. Special attention is paid to the musical accompaniment of the Games of the 1st Olympiad of 1896 in Athens.

Keywords: music, Olympism, Olympic anthem.

Анотація. Музика і спорт з давніх часів мають тісні зв'язки. Вони – невід'ємні складові багатомістової світової культури. Будучи міжнародними за авторством, вони уособлюють зв'язок між давниною і сучасністю.

До нас, на жаль, не дійшли музичні елементи культурної спадщини давньогрецької цивілізації. Це, на переконання істориків, значно спотворює наше уявлення про роль музики і танцю в житті стародавніх греків [2].

Як підкреслював Аристотель, музичне і танцювальне мистецтво, поряд із фізичними вправами, розвивають ритмічність і гармонію рухів, гармонійні пропорції тіла і рухливість, а також сприяють рівновазі та збалансованості прагнень, дій людини та її вчинків [1].

Ключові слова: музика, олімпізм, олімпійський гімн.

Мета дослідження. Визначення місця музики в олімпійській історії на початковому її етапі.

Методи дослідження. Аналіз наукової літератури та документальних матеріалів, синтез та узагальнення.

Результати дослідження. Про зв'язки атлетики з музикою свідчать не тільки твори давньогрецьких філософів, а й ті численні зображення на вазах, де показано, що тренування і

змагання в боротьбі, кулачному бою, метанні диска, бігу, стрибках, метанні списа нерідко супроводжувалися грою на флейті та кіфарі [2].

Все життя стародавніх еллінів було якимось великим і тривалим змаганням. Явна та прихована змагальність спостерігалася у всіх сферах діяльності. Ця агональність не могла не бути зафіксована в художньо-духовному літописі Еллади. Не дивно, що давні греки, які виховувалися і жили в такому агональному середовищі, дійшли необхідності встановлення загальнонаціональних змагань, які відповідали самому духу еллінської культури. [4].

Відомо, що Олімпійські ігри та інші атлетичні агони збирали багато глядачів і тому були ідеальною нагодою для музикантів, поетів, філософів демонструвати світові свої таланти.

Яскравим прикладом поєднання атлетичних і музичних агонів були Піфійські ігри, які проводилися у Дельфах з початку VI ст. до н. е. Про особливий зв'язок Піфійських ігор з культом Аполлона свідчить і те, що спочатку до їх програми входили музичні (від грецького *musika*) змагання – виступи музикантів і співаків, оскільки Аполлон вважався покровителем муз. Спершу проводилися лише змагання зі співу під акомпанемент кіфари (давньогрецького струнного щипкового музичного інструмента на кшталт ліри). Пізніше до програми було включено інші художні та атлетичні змагання, а також кінні змагання на колісницях і верхову їзду [2].

Варто відмітити, що «Гімн Аполлону», один з давньогрецьких дельфійських гімнів, був знайдений французькими археологами у вигляді надписів на кам'яних табличках у 1893 р. за рік до того, коли соратники й однодумці П'єра де Кубертена зібралися для обговорення відродження давньогрецьких Олімпійських ігор у сучасному форматі. У 1894 р. під час відкриття Міжнародного атлетичного конгресу під дахом Сорбонни урочисто пролунав «Гімн Аполлону», покладений на музику композитора Габрієля Форе, у виконанні пані Жанни Ремакль.

Приклавши багато зусиль для відродження Олімпійських ігор сучасності, П'єр де Кубертен неодноразово звертався до теми поєднання спорту з мистецтвом. Він задавався питанням «... де можуть зустрітися артисти та спортсмени? Збройові чи боксерські зали для цього не підходять. Античний гімназій, можливо, був би ідеальним місцем, але – на жаль... Однак тепер, коли ми маємо такі сучасні стадіони, туди цілком можна було б

запросити людей мистецтва. Було б дуже своєчасно запросити їх туди, полегшивши цим завдання, підбадьорити їх. І нарешті, чому б не супроводжувати змагання – виставками здобутків спортивної майстерності – художніми виставками, присвяченими спорту?» [5].

А тепер повернемося до подій сучасної олімпійської історії. 1896 р. Афіни. Перші Міжнародні Олімпійські ігри. Після проголошення королем Греції Георгом I Олімпійських ігор відкритими «... з'єднаними оркестрами, військових та філармонічних товариств, розташованих у самісінській середині стадіону, була виконана урочиста кантата, написана саме з цієї нагоди грецьким композитором Самарою» [3, с. 18]. До нас дійшли не тільки назви оркестрів, що брали участь в урочистому відкритті Ігор, а імена їх керівників. Так, Афінським філармонічним оркестром диригував Спіридон Кайсаріс, оркестром Об'єднаної Афінської гвардії – Йосип Кайсаріс, оркестром Морської ескадри – Ангелос Каламас, Закінфським філармонічним оркестром – Віктор Маврохіс, Філармонічним оркестром – Лефкос Андлович. Мелодія на початку була повільною і м'якою, поступово ставала все жвавішою і закінчувалася торжествуючим крещендо, в якому взяли участь усі голоси та всі інструменти оркестру. «Кантату на вимогу публіки повторили. Коли все змовкло, пролунала призовна труба вісника Ігор; увійшли перші атлети та почалися змагання першого дня» [3, с. 18].

Крім кантати Самароса на Іграх звучала ще одна композиція – «П'ятиборство» композитора Діонісія Лаврангаса на вірш Іоаніса Полеміса, створена на замовлення Міжнародного олімпійського комітету, яка була призначена для виконання в офіційному концерті у кінці першого дня Ігор.

Історична кантата, створена на замовлення першого Президента Міжнародного олімпійського комітету Деметріуса Вікеласа найвідомішим грецьким композитором свого часу Спіросом Самаросом на слова перспективного поета свого покоління Костіса Паламаса, у 1958 р. на 54-й сесії МОК була затверджена офіційним Олімпійським гімном.

Висновки. Атлетика Стародавньої Греції мала тісний зв'язок із музичним мистецтвом, про що свідчать не тільки твори давньогрецьких філософів, а й численні зображення на вазах, де показано, що тренування і змагання нерідко

супроводжувалися грою на флейті та кіфарі; програма Піфійських ігор включала виступи музикантів і співаків.

Відкриття I Олімпійського Конгресу супроводжувалось виконанням одного з давньогрецьких дельфійських гімнів – «Гімну Аполлону»; відкриття I Олімпійських ігор сучасності супроводжувала урочиста кантата, написана саме з цієї нагоди грецьким композитором С. Самаросом, що дозволяє говорити про важливу роль музики в історії розвитку спортивного та олімпійського руху.

Список літератури:

1. Аристотель. Політика [пер. с давньогрец. О. Кислюка]. 3-е вид. Київ: Основи, 2005. 239 с.
2. Булатова ММ, Бубка СН, Платонов ВМ. Олімпійський рух. Історія і сучасність: у 2 кн. Київ: Олімпійська література, 2021. 648 с.
3. Бутовский АД. Собрание сочинений: в 4 т. Київ: Олімпійська література, Т. 4, 2009. 448 с.
4. Герцман ЕВ. Музыка Древней Греции и Рима. Санкт-Петербург: Алетейя, 1995. 328 с.
5. Coubertin P de. Pédagogie sportive. Nouvelle Édition. Lausanne: Bureau International de Pédagogie sportive, 1919. 158 р.

**Карленко В.П., Огнистий А.В., Вацеба О.М.,
Лях-Породько О.О.,
Стефан Романів, Лариса-Барабаш-Темпл, Мирон Биц,
Рената Роман, Сергій Касянчук**

ЗНАЧУЩІСТЬ ПРИНЦИПІВ ОЛІМПІЗМУ ДЛЯ ОБ'ЄДНАННЯ СВІТОВОГО УКРАЇНСТВА

**Національний університет фізичного виховання і спорту
України**

**Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського**

**Тернопільський національний педагогічний університет
імені В.Гнатюка**

Світовий Конгрес Українців

Українська Спортова Центральна Америки та Канади

Національний олімпійський комітет України

Анотація. В статті оприлюднена інформація про вплив фундаментальних принципів олімпізму на об'єднання світового українства шляхом використання у соціальному середовищі засобів фізичної культури, спорту та здорового способу життя.

Annotation. The article publishes information about the influence of the fundamental principles of Olympism on the unification of world Ukrainians through the use of physical culture, sports and a healthy lifestyle in the social environment.

Ключові слова: Ключові слова: олімпізм, олімпійська ідея, світове українство, фізична культура, спорт, здоровий спосіб життя.

Keywords: Olympism, Olympic idea, global Ukrainianness, physical culture, sport, healthy lifestyle.

Актуальність теми дослідження.

Олімпізм це одна із сфер суспільного життя людей, що базується на цінностях фізичної культури та спорту, успадкованих від попередніх поколінь [4]. Невід'ємною складовою сучасного суспільства є Олімпійський рух, заснований на семи фундаментальних принципах Олімпізму, що передбачають:

1) поєднання з філософією життя, об'єднання в гармонійне ціле якості тіла, волі та розуму, створенню способу життя, який базується на радості від зусилля, освітній цінності доброго прикладу, соціальній відповідальності та повазі до універсальних фундаментальних етичних принципів; 2) намагання спрямувати служіння спорту задля гармонійного розвитку людини, наміри підтримки встановлення мирного суспільства, яке зацікавлене в збереженні людської гідності; 3) концентровану, організовану, універсальну і постійну діяльність всіх осіб та організацій, яких надихають цінності Олімпізму, що проводиться під керівництвом МОК. Ця діяльність охоплює п'ять континентів. Вона досягає своєї вершини, коли збирає разом атлетів світу на величезному спортивному фестивалі - Олімпійських іграх. Її символ - п'ять переплетених кілець; 4) реалізацію права людини щодо занять спортом без будь-якої дискримінації, в дусі Олімпізму, взаєморозуміння, дружби, солідарності та чесної гри; 5) дотримання спортивними організаціями політичного нейтралітету, незалежне створення спортивних правил та контроль за ними, визначення структури і керівництво своїми організаціями, дотримання права на проведення виборів, вільних від будь-якого зовнішнього впливу, а також відповідальність за забезпечення застосування принципів добросовісного управління; 6) здійснення прав і свобод, викладених у Олімпійській хартії, має бути забезпечено без будь-якої дискримінації, наприклад, расового характеру, за кольором шкіри, статтю, сексуальною орієнтацією, мовою, віросповіданням, політичними чи іншими переконаннями, національним або соціальним походженням, майновим станом, народженням чи іншим статусом; 7) обов'язкового дотримання положень Олімпійської хартії та визнання МОК [3].

Світове (закордонне) українство - українська національна спільнота поза межами українських земель, яка почуває духовний зв'язок з Україною. Саме ці люди в силу політичних соціальних та інших причин та за власними переконаннями, принципами, особистим життєвим досвідом, станом здоров'я, наявності професійної освіти, фінансових та матеріальних ресурсів ухвалили рішення про імміграцію для поліпшення своєї долі. На цей час унаслідок декількох хвиль імміграції в 36 країнах світу мешкають від 11–20 млн. українців (таблиця 1).

Таблиця 1.**Країни, де мешкають закордонні українці**

АВСТРАЛІЯ	ГРУЗІЯ	МОЛДОВА	СЛОВАЦЬКА
АРГЕНТИНА	ДАНІЯ	НІМЕЧЧИНА	РЕСПУБЛІКА
БЕЛЬГІЯ	ЕСТОНІЯ	НОРВЕГІЯ	США
БОЛГАРІЯ	ІТАЛІЯ	ПАРАГВАЙ	УГОРЩИНА
БОСНІЯ І	ІСПАНІЯ	ПОЛЬЩА	УЗБЕКІСТАН
ГЕРЦЕГОВИНА	КАЗАХСТ	ПОРТУГАЛІЯ	ФРАНЦІЯ
БРАЗИЛІЯ	АН	РОСІЙСЬКА	ХОРВАТІЯ
ВЕЛИКА	КАНАДА	ФЕДЕРАЦІЯ	ЧЕСЬКА
БРИТАНІЯ	ЛАТВІЯ	РУМУНІЯ	РЕСПУБЛІКА
ВІРМЕНІЯ	ЛИТВА	СЕРБІЯ	ШВЕЙЦАРІЯ
ГРЕЦІЯ			

Упродовж перебування за кордоном українці об'єднувалися за вподобаннями в громади, асоціації, гуртки, спортивні секції, команди, клуби, товариства, українські олімпійські комітети, де провадилися спортивні заходи та олімпійські українські змагання. За орієнтовними даними кількість таких організацій фізкультурно-спортивного спрямування в світі складає понад 100. У різних країнах світу, зокрема в США, Канаді, Австралії, проводилися спортивні змагання для різних верств населення. Діти українських спортсменів-іммігрантів мали змогу удосконалювати свою майстерність в професійних клубах та командах, брати участь у міжнародних змаганнях у складах національних команд країн перебування. Сотні з них набули статусу чемпіонів.

Такий феномен підсвідомого об'єднання закордонного українства пояснюється споконвічним бажанням до свободи, самобутності та здорового способу життя. Підтвердження тому дослідження науковців в різні хвилі імміграції, які свідчать, що українці за кордоном завжди відчували потребу в примноженні національних олімпійських традицій та стояли в обороні олімпійської самостійності України. Саме тому упродовж ХХ століття створювались численні олімпійські комітети у різних країнах за ініціативи громадсько-політичних та фізкультурно-спортивних організацій, метою яких було збереження національних традицій у дусі Олімпізму. Аналіз досвіду їхньої діяльності дозволив фахівцям узагальнити певну періодизацію утворення, що поділяється на три «олімпійські хвилі»: перша -

30-ті роки, друга - 50-ті роки, третя -70-80-ті роки ХХ століття [1].

Зокрема, в 1936 році у Філадельфії було проведено **Першу Українсько-Американську Олімпіаду** (символічно, що саме в тому році у Берліні відбулись Ігри ХІ Олімпіади). Це були перші масштабні змагання української діаспори. Тому увага до них була неабияка з боку організаторів. Для координації дій та ефективної організаційної діяльності були створені комітети - Екзекутивний та Олімпійський. У складі Олімпійського комітету були: Михайло Головатий - голова, Теодор Химій - секретар, Анна Рудольф - фінансовий референт.

У часі другої хвилі було утворено вже більше Олімпійських комітетів. У 1954 році все гучніше лунають заклики до проведення чергової Українсько-Американської Олімпіади (у подальшому змагання називали найчастіше Спортові ігрища української молоді США та Канади). Цю ідею пропонували Український Спортовий Клуб (Нью-Йорк) та спортова референтура Головної Управи Спілки української молоді. 26 лютого відбулися засновуючі сходуни Ініціативної Групи проведення олімпійського свята. Вибрано Діловий комітет, а згодом і Український олімпійський комітет, очільником якого обрано Едварда Жарського. Підготовка до проведення Спортових ігрищ української молоді сприяла до утворення нових Комітетів. Так, 2 та 7 лютого 1955 року в Торонто представниками товариств Пласт, СТ «Україна», Братства колишніх Вояків УД та МУН було створено Український олімпійський комітет. Також цього ж року в м. Монреалі було утворено Український олімпійський комітет для єднання молоді й участі у спортивному святі. Але змагання, що планувалося провести у липні 1955 року було вирішено перенести на пізнішу пору. Вони так і не відбулися. У наступному 1956 році постав ще один Український олімпійський комітет (Український світовий комітет у справах спорту або ж Український олімпійський рух). Мета Комітету була глобальною: боротися за олімпійську самостійність України! Офіційним осідком Комітету було обрано м. Вашингтон, а на час Олімпійських ігор м. Мельбурн.

Третя хвиля охоплює 70–80-ті роки, коли інтенсивність боротьби за олімпійську самостійність України досягає «Евересту». До ідеї самостійної участі українських спортсменів від СРСР в міжнародних спортивних змаганнях, в т.ч. Іграх

Олімпіад, долучаються державницькі (УНР в екзилі), політичні (Антибільшовицький Блок Народів, Український визвольний фронт, ОУНб, ОУНм), громадські (СКВУ, КУК), молодіжні (СУМ, Пласт, ОДУМ), спортові (УСЦАК) організації української діаспори. У 1972 році, у часі Ігор XX Олімпіади, було створено Олімпійський комітет організацій Українського Визвольного Фронту. Очолив Комітет голова Крайової Управи СУМу в Англії Ярослав Деремєнда. З ініціативи Конгресу Українців Канади та Світового Конгресу Вільних Українців (далі СКВУ) у 1975 році було утворено Український олімпійський комітет у м. Монреалі на період проведення Ігор XXI Олімпіади 1976 року. Очолив УОК Ярослав Пришляк. Проведення Вільних Олімпіад 1980 та 1984 років, Української Олімпіади і Здвигу молоді 1988 року спричинило до створення Українських олімпійських комітетів.

Отже, не маючи змоги брати участь в Олімпійських іграх під власним прапором, українці в діаспорі організовували й проводили «Українські Олімпіади» й пропагували олімпійську ідею у спортивному житті українців за кордоном. Ця ідея мала надзвичайний вплив на самоствердження українського спорту в світі (зокрема в США і Канаді) й на виховання молодих українських спортсменів в діаспорі у національному дусі [1].

Таким чином, проведені дослідження до початку розпаду СРСР свідчать про те, що закордонне українство постійно дбало про збереження ідеї олімпійської незалежності, масовості спорту серед різних верств населення та проведення заходів із здорового способу життя.

З новітнім відновленням Незалежності України, міжнародного визнання Національного Олімпійського Комітету та національних спортивних Федерацій України, постала потреба в координації роботи між органами державної влади з питань фізичної культури та спорту, громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості України та закордонного українства щодо подальшого об'єднання світового українство під гаслами Олімпізму. В доступній науково-методичній літературі на цей час це питання вивчено недостатньо тому актуальне та потребує спеціальних досліджень.

Мета дослідження – узагальнити досвід співпраці олімпійської родини України та закордонного українства за принципами Олімпізму.

Методи дослідження. Для проведення дослідження використовувалися аналіз літературних джерел, анкетування, спостереження, бесіди, узагальнення практичного досвіду роботи суб'єктів олімпійського руху закордонного українства та України.

Результати досліджень.

Аналіз понад 30-річної співпраці олімпійської родини України із закордонним українством свідчить про позитивні напрацювання та формування ефективних містків співпраці.

Координована співпраця з українською діаспорою у сфері фізичної культури, спорту та олімпійського руху розпочалася в 1988 році коли при Світовому Конгресі Вільних Українців (СКВУ) було створено Олімпійську Комісію (у часі проведення V Світового Конгресу Вільних Українців в Торонто доповідь виголосив Всеволод Соколик «Україна на світовій спортивній арені»). Про початок її діяльності розповів Голова Комісії Всеволод Соколик, який зокрема зазначив: «Коли у 1988 році новообраний президент СКВУ Юрій Шимко звернувся до мене з проханням створити при Конгресі «Олімпійську Комісію», я собі навіть не міг уявити, що в наступних п'яти роках будемо свідками і учасниками епохальних змін в Україні... У 1988 році мандат Олімпійської Комісії був, між іншим, боротися за самостійну участь України на Олімпіаді та у міжнародному спорті. І в цьому напрямі праця почала розвиватися. Була ця праця «паперова», як наприклад писання листів до Міжнародного Олімпійського Комітету (МОК), міжнародних та європейських спортивних федерацій, прес-повідомлення, статті, участі на форумах... Так, за перших 5 років праці «Олімпійської Комісії» при СКВУ, розпочали ми працю боротьбою за самостійну участь України в міжнародному спорті та Олімпіаді, а закінчили сприянням самостійній участі України в міжнародному спорті та Олімпіаді. В наступних каденціях, вже перейменована «Спортова Комісія», продовжувала розвивати сприяння українському спорту».

Утворення 22 грудня 1990 року Національного Олімпійського Комітету та його визнання у вересні 1993 року Міжнародним Олімпійським комітетом втілило в життя багаторічну мрію світового українства щодо участі в Олімпійських іграх незалежною командою. До цієї мети Україна йшла понад 40 років, коли спортсмени тоді підрадянської України вперше взяли участь в Іграх XV Олімпіади 1952 році в Гельсінкі.

У перші роки незалежності Всеволод Соколик - Голова Олімпійської Комісії Світового Конгресу Вільних Українців та Осип Зінкевич – її організатор, писали в листі до президента НОК України, Міністра Молоді та спорту України - Валерія Борзова таке: «Із прийняттям України до МОК, мандат Олімпійської Комісії СКВУ вигасає. Із цієї причини без Вашої ініціативи, без Ваших пропозицій і наперед узгоднених домовлень та Вашої підтримки не зможемо продовжувати нашої дальшої діяльності”.

Саме тому 6 листопада 1993 року на базі діяльності Олімпійської Комісії СКВУ було утворено нову Спортову Комісію при Світовому Конгресі Українців (СКУ – саме так почала іменуватися головна організаційна структура світового українства) в м. Торонто (Канада), в тому числі й на прохання тогочасного президента Національного олімпійського комітету України та Міністра молоді та спорту України Валерія Борзова. У нараді брали участь 33 делегати (серед них був і Євген Оришин – представник української діаспори, відомий гімнаст, тренер та знаний у світі суддя зі спортивної гімнастики) з Канади, США, окремих країн Європи та з Австралії. До складу Управи були обрані: Всеволод Соколик – голова, Євстахій Габа – представник Канади, Лариса Барабаш-Темпл – представниця США [2], Володимир Панчук – представник Європи, Михайло Моравський – представник Австралії, Тарас Татарин – представник неолімпійських видів спорту.

Комісія була уповноважена працювати п’ять років під егідою Конгресу Світового Конгресу Українців (СКУ). Голова Комісії входив до складу СКУ. Представника Національного олімпійського комітету України у складі Комісії визначав НОК України. Структура Комісії передбачала регіональні осередки.

Під час наради делегати узгодили проект підтримки Національного олімпійського комітету України. В окремих випадках Комісія мала можливості сформувати тимчасові комітети, які створювалися у містах, де відбувалися міжнародні змагання – Ігри Олімпіад, зимові Олімпійські ігри, Універсиади тощо. Представники регіональних осередків мали право самостійно організувати підкомісії для проведення різних заходів. Їхня діяльність починалася заздалегідь і припинялася після завершення відповідних спортивних змагань. На територіях США та Канади діяльність Комісії була пов’язана і

координувана Українською Спортивною Централєю Америки й Канади. Напрями діяльності Комісії були такі:

координація діяльності в розбудові українського спортивного руху, в тому числі й олімпійського; пошук спонсорів і фондів; влаштування спортсменів, котрі беруть участь у міжнародних змаганнях; проведення наукових конференцій, навчання молоді у вищих навчальних закладах, обмін фахівцями; маркетингова діяльність; інформаційна праця.

Першим офіційним завданням Комісії було – організувати всебічну допомогу для участі України в зимових Олімпійських іграх в Ліллегаммері (Норвегія) у 1994 році. Тоді було створено регіональні комітети у Чикаго, Філадельфії, Нью-Йорку, Клівленді, Детройті, Торонто та Едмонтоні. На січень 1994 року було запрошено Міністра молоді і спорту України й президента НОК Валерія Пилиповича Борзова відвідати українські громади в Канаді та США. Вже з початком січня 1994 року безупинна праця Комісії та регіональних комітетів мала неймовірні результати. Наприклад, Спортивний комітет у Чикаго, очолюваний доктором Павлом Надзікевичом, організував 22 січня зустріч із олімпійським чемпіоном, міністром молоді та спорту України, президентом Національного олімпійського комітету України Валерієм Борзовим. Зустріч відбулася у Культурному осередку за присутності понад 200 осіб. Ці заходи дали змогу зібрати 7 000 \$, а окрема збірка коштів на підтримку українського спорту складала 28 000 \$. Частина коштів, 25 000 \$ була перерахована на покриття вартості за гімнастичне обладнання, яке придбав НОК України у Німеччині. На цьому діяльність Спортивного комітету не закінчилася, а продовжилася ще жвавіше, бо ж попереду були Ігри XXVI Олімпіади в Атланті (США). У наступних роках Комісія, очолювана Євстахієм Габою, Михайлом Гамалієм, Ларисою Барабаш-Темпл, Ренатою Роман (чинна голова), розширювала діяльність й поглиблювала співпрацю з НОК України, спортивними федераціями, молодіжними об'єднаннями – Спілка Української Молоді, Пласт та державними інституціями. Саме так з року в рік, гартувався олімпійський та спортивний рух в Україні завдячуючи допомозі українців з різних куточків світу.

З боку України керівництвом сфери фізичної культури і спорту та новоутвореного Національного олімпійського комітету України було ухвалено важливі рішення щодо співпраці з українською діаспорою заради об'єднання світового українства

навколо олімпійської ідеї. Завдяки цьому розпочалося гуртування щодо підтримки олімпійського руху, що здійснювалося з одного боку завдяки таким рушійним суспільним чинникам як збереження національної ідеї, самоідентичності та історичних цінностей, а з іншого, як зазначив в одному із своїх виступів Аскольд Лозинський - президент Українського Конгресового Комітету Америки - авторитету Валерія Борзова завдяки його інтерв'ю після виграшу золотих медалей у XX літніх Олімпійських іграх 1972 р. в Мюнхені. Як пригадує Голова Спортової комісії Світового Конгресу Вільних Українців Лариса Барабаш-Темпл - коли журналіст запитав: "Ви представляєте Росію", Борзов його виправив: "Ні, я представляю Україну". Його слова людей тут, за океаном, дуже вразили. Валерій здобув у колах діаспори довічний авторитет. У ті часи подібного не наважився сказати жоден атлет [3].

Починаючи з 1991 року Національний олімпійський комітет України доручив очолити організацію роботи щодо співпраці з українською діаспорою першому віце-президенту НОК України Володимирі Васильовичу Кулику, який до 18 січня 2009 року успішно провадив цей напрямок діяльності.

Отже з перших років новітнього відновлення Незалежності України розпочався важливий етап у відносинах Олімпійської родини України із закордонним спортивним українством. Суттєву допомогу від співпраці з Спортовою Комісією Світового Конгресу Українців відчув національний олімпійський рух. Зокрема, Українською Спортовою Централєю Америки та Канади були сплачені членські внески за вступ 35 національних Федерацій (35 000\$), а Комісією СКУ за 5 - (5 000\$) до відповідних Міжнародних Федерацій з літніх та зимових видів спорту. 22 січня 1994 Спортовий комітет у Чикаго, очолюваний доктором Павлом Надзікевичом, організував зустріч із олімпійським чемпіоном, Міністром молоді та спорту України, президентом Національного олімпійського комітету України Валерієм Пилиповичем Борзовим. Бізнесмен з Канади українського походження Петро Сирник відшкодував 300 000 кан. дол. для реконструкції даху Льодово-тренувальної ковзанки "Крижинка" у м. Києві. Завдяки підтримці української діаспори Канади й, зокрема, Голови громадської організації "Приятелів НОК України" - Євстахія Габи, національна збірна команда з лижного спорту уперше взяла участь у чемпіонаті

світу 1995 року в м. Тандер-Бей. (Канада). Члени делегації мешкали в родинах українців, які забезпечили житло, харчування, транспорт (фото Євстахія Габи).

Всебічна підтримка українською діаспорою розвитку національного олімпійського руху в Україні продовжувалася й у наступні роки. Цьому сприяло відвідання Ларисою Барабаш-Темпл - України, Міністра, Президента НОК України Валерія Борзова – США з метою координації спільної роботи з організації підготовки та участі спортсменів України в Іграх XXVI Олімпіади 1996 року в Атланті.

Громадськими комітетами США та Канади тоді було зібрано \$ 250,000.00 доларів. За особистого сприяння керівника Українського Конгресового Комітету США Аскольда Лозинського в місті Керолтон на відстані 45-миль від Атланти було організовано помешкання, тренування, харчування, транспорт.

Лариса Барабаш-Темпл з чоловіком (зліва), Валерій Борзов (посередині), Оріся Фішер та Мел Пендер (праворуч) – люди, які допомогли українським олімпійцям під час Ігор-1996 в Атланті

Подбали представники української діаспори й про тренування спортсменів-легкоатлетів на збудованому спеціально для цього легкоатлетичному стадіоні, максимально схожому на олімпійський. Представники спортивної та художньої Молтрі. Коштина зазначені заходи за пропозицією Міністра, Президента НОК України В.П. Борзова акумулювалися в кредитних спілках та перераховувалися на рахунок тієї

установи, послугами якої користувалися українські спортсмени. Для функціонування Українського Олімпійського Дому в Атланті, де відбувалися прийоми в час Ігор та реалізації олімпійської квиткової програми власник міжнародної фірми з Торонто (Канада) Роман Оленич подарував 1,300,000.

У подальші роки продовжувалася всебічна підтримка підготовки та участі спортсменів України в Олімпійських іграх 1998-2010 рр., якою опікувалися Лариса Барабаш-Темпл (США), Євстахій Габа та Рената Роман (Канада), інші прихильники національного олімпійського руху. Зокрема, за кошти закордонних українців було придбано комунікаційне обладнання для забезпечення участі делегації України у XVIII зимових Олімпійських іграх 1998 року в м. Нагано (Японія). Управою Союзу українських організацій Австралії було утворено Крайовий Олімпійський Комітет на чолі з Романом Дехничем для створення належних умов підготовки та участі українських атлетів у літній Олімпіаді 2000 року в Сіднеї. Упродовж підготовки та участі делегації України в зимових Олімпійських іграх 2002 року в Солт-Лейк-Сіті за кошти української діаспори було сплачено кошти за помешкання спортсменів з лижних гонок і біатлону та врегульовані організаційні питання щодо участі в Олімпійських іграх українських хокеїстів-професіоналів. Представник української діаспори Євстахій Габа надавав посильну допомогу учасникам делегації на XXVII Іграх літньої Олімпіади 2004 року в Афінах (Греція) та XX зимових Олімпійських іграх 2006 року в Турині (Італія).

Для підсилення співпраці закордонних українців з Україною у 2009 році Світовий Конгрес Українців підписав з Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту України спільний Меморандум про співпрацю у галузі підтримки спорту.

У Меморандумі зазначалося, що спільні дії мають на меті створення умов для налагодження плідних контактів між: закордонними українськими громадськими організаціями та олімпійськими командами України у підготовці та проведенні зимових Олімпійських ігор 2010 р. у Ванкувері (Канада) та літніх Олімпійських ігор 2012 р. у Лондоні (Велика Британія); спортивними командами України та діаспори у проведенні всеукраїнських фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів; організаціями України та діаспори у підготовці та проведенні українських спортивних таборів; спортивними командами України та діаспори щодо популяризації та розвитку

неолімпійських видів спорту. У контексті зазначеного Меморандуму членкинею Світової Комісії Спорту СКУ Ренатою Роман разом з соратниками забезпечено функціонування Українського дому та підтримка спортсменів України під час проведення зимової Олімпіади 2010 року у Ванкувері (Канада). Організаційну допомогу надавали закордонні українці для забезпечення підготовки та участі національних команд України до Ігор літніх Олімпіад 2012, 2016 років.

Для подальшого підсилення цієї роботи на громадському рівні у 2014 р. рішенням Виконкому НОК України було утворено Комісію НОК України "По роботі з діаспорою" (з 2018 р. на Комісія НОК України "Закордонне українство"). Головою комісії призначено відомого фахівця у сфері фізичної культури та спорту Василя Павловича Карленка. З того часу реалізація завдань, що визначені програмами вищезгаданих Меморандумів про співпрацю здійснювалася у співпраці двох Комісій Спортової Комісії СКУ, очолюваною Ренатою Роман (Канада) та комісії НОК України "Закордонне українство".

В останні роки під патронатом Національного Олімпійського Комітету України разом з Світовим Конгресом Українців проводяться важливі заходи щодо подальшої розбудови стосунків закордонного українства з олімпійською родиною України, пропагування олімпійського руху та здорового способу життя.

Закордонними українцями здійснено підтримку участі українських спортсменів у змаганнях чемпіонатів світу 2018 року з бадмінтону (Канада), фрістайлу (Нова Зеландія), кубків світу з біатлону та скелетону 2017-2019-2023 рр. (Канада, США), чемпіонату світу з плавання 2022 року (Австралія), підготовки спортсменів з веслувального слалому до ліцензійного чемпіонату світу 2023 року (м. Лондон, Велика Британія).

За підтримки державних органів виконавчої влади Мінмолодьспорту, МЗС, МВС, Мінкультури України, Київської, Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської, м. Києва, м. Ірпіня, м. Вишгорода державних адміністрацій, опіки Світового Конгресу Українців, НОК України, Української асоціації футболу, Української Спортової Централі Америки і Канади, Міжнародної організації українських громад "Четверта Хвиля" (США) проводилась підтримка проведення спортивних змагань в Україні за участю команд закордонного українства, зокрема

чемпіонатів світу серед українських діаспорних команд 2015-2018 рр., "Кубку Єдності" – 2019 з футболу серед українських діаспорних команд, футбольного турніру під девізом "На крилах дружніх змагань"- 2019 для дітей віком до 16 років з США та України. Підтримкою дитячого хокею в Україні опікуються колишні відомі професіонали українського походження (родина із Львівщини) - брати Вей та Джозеф Бабичі (Канада).

Відповідно до плану заходів від 25 серпня 2016 року щодо виконання Меморандуму про співпрацю між Світовим Конгресом Українців і Кабінетом Міністрів України від 28 серпня 2014 р. членами Комісії НОК України "Закордонне українство" та Світової Комісії спорту СКУ було започатковано ідею щодо вивчення питання щодо проведення в Україні Всесвітньої Олімпіади за участю команд закордонного українства та України.

За ініціативою президента Української Спортової Централі Америки і Канади (УСЦАК) Мирона Бица у вересні 2015 р. у м. Випені (Whippany, New Jersey) (США) було створено український «Музей спорту» та «Залу слави» з метою пропагування спортивних досягнень українців. У співпраці з олімпійською родиною України до «Зали слави» уведено 31 представника в таких номінаціях: "Олімпійські атлети" – 18 осіб; "Професійні атлети" – 2; "Паралімпійці" - 1; "Будівничі (організатори)" - 7; "Спадок" - 1; "Журналісти" - 1; "Аматори"- 1.

За багаторічну плідну працю щодо розвитку національного Олімпійського руху відомі представники спортивного закордонного українства відзначені державними нагородами України: Лариса Барабаш-Темпл (США) - Орден «За заслуги» III ступеня та Орденм Княгині Ольги III ступеня, вищою відзнакою НОК України "Олімпійський орден", затверджена почесним членом НОК України; Євстахій Габа (Канада) відзначений Орденм «За заслуги» III ступеня.

Почесними грамотами, подяками, вітаннями та цінними подарунками НОК України вшановано представників закордонного українства, серед яких Євген Чолій, Павло Грод, Анна Кісіль, Іреней Ісаїв, Аскольд Лозинський, Мирон Биц, Рената Роман, Сергій Касянчук, Ліда Микитин, Роман Оленич, Павло Надзікевич, Сатоші Кітагама, Омелян Твардовський, Микола Левчик, Роман Дехнич, Юрій Савчак, Ярослав Козак, Василь Тараска, д-р Роман Слиз, д-р Орест Попович,

Константин Чолій, Юрій Храневич, Ігор Бокій, Христина Биц, Христя Мусієнко, Роман Булавський, Теодор Боднар та чимало інших.

Висновки.

1. Проведені дослідження свідчать, що принципи Олімпізму об'єднали світове українство, зміцнили його в досягненні поставленої мети, загартували волю українців до перемоги та нових звершень.

2. Багаторічна праця громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості закордонного українства примножила спортивні здобутки та поповнила олімпійську спадщину українців, сприяла вихованню особистості в душі Олімпізму та здорового способу життя.

3. Аналіз документів про діяльність Світової Комісії Спорту Світового Конгресу Українців, Комісії НОК України "Закордонне українство" свідчить про потребу удосконалення механізмів співпраці світового українства з урахування нових суспільних викликів, зокрема: посилення впливу олімпійських ідей на встановлення мирного суспільства; розширення форм співпраці; створення інформаційного простору для пропагування олімпійських ідей і спортивних досягнень світового українства; запровадження міжнародного форуму українців у сфері молоді та спорту.

Список літератури.

1. Історія українського спорту: як, скільки, чому створювали українські комітети за кордоном, 11 жовтня, 2019. https://varta1.com.ua/news/istoriya-ukrayinskogo-sportu-yak-skilky-chomu-stvoryuvaly-ukrayinski-komitety-za-kordonom_151141.html

2. Лариса Барабаш-Темпл: її називають «Добрим ангелом українських олімпійців». <https://khodoriv.info/kalynets/who-is-who/larysa-barabash-templ-jiji-nazyvayut-dobrym-anhelom-ukrajinskyh-olimpijtsiv/>

3. Олімпійська Хартія. 17 липня 2020. – 76 с. https://noc-ukr.org/_about/officialdocuments/olimpiyska-khartiya/

4. Основні цінності олімпізму. <http://yulia-rudenko.kh.sch.in.ua>

5. Юрій Козій. Організований спортивний рух в українській діаспорі США і Канади (Матеріали для лекцій з історії фізичної культури), Львів – 2000.- 26 с.

Додаткова література.

1. Вацеба Оксана. Спорт української діаспори: Показчик книжкових видань з фізичного виховання і спорту української діаспори. - Львів: Українські технології, 2003. – 84 с.
2. Твардовський О. Українські спортсменці могли б під своїм іменем змагатись в Олімпійських іграх // Наш Спорт. – Ньюарк, 1964. – Ч. 2. – С. 1-2.
3. Твардовський О. Хроніка українських акцій на XXI Олімпіаді в Монреалі, Канада // Наш Спорт. – Ньюарк, 1976. – Ч. 13. – С. 22 – 23.
4. Твардовський О. Роздуми після Української Спортової Олімпіади // Наш Спорт. – Ньюарк, 1988. – Ч. 25. – С. 1.
5. Твардовський О. Величаво пройшла Українська Спортова Олімпіада – 1988 // Наш Спорт. – Ньюарк, 1988. – Ч. 25. – С. 4 – 8.
6. (от) Омелян Твардовський. Історична поїздка збірних УСЦАК в Україну – 1991 // Наш Спорт. – Ньюарк, 1992. – Ч. 28. – С. 4 – 7.
7. (О.Т.) Омелян Твардовський. Відбулися Українські Спортові Ігрища молоді – 1994 // Наш Спорт. – Ньюарк, 1995. – Ч. 31. – С. 32 – 34.
8. Вацеба О.М., Козій Ю.С. Олімпійська ідея в спортивному русі української діаспори США і Канади // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. за ред. С.С.Єрмакова. – Харків: ХХПІ, № 10. – 2001. – С. 25-29.
9. Вацеба О.М. Український еміграційний спортивний рух першої третини ХХ ст.// Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні. Збірник наукових праць РЕГі. Рівне. – Ліста, 1999. – С. 52-63
10. Вацеба О., Зайдовий Ю. Формування та розвиток національних олімпійських структур в Україні в дорадянський та радянський періоди // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві: Збірник наукових праць Волинського державного університету імені Лесі Українки: Луцьк, 2005. – С. 43-45.
11. Вацеба О., Герцик М. Роль та значення української спортивної діаспори у формуванні НОК України (з нагоди

60-ліття від дня утворення Української Спортової Централі Америки і Канади) // Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення // Матеріали регіонального науково-методичного семінару / За заг. ред. Огнистого А.В. – Тернопіль: «Тайп», 2015. – С. 21-25.

12. Вацеба О., Зайдовий Ю. Роль західної української діаспори в розбудові системи Олімпійського руху в Україні // Спортивний вісник Придніпров'я. - № 3-4. – 2003. – С. 6-8.

Список голів управи Української Спортової Централі Америки і Канади (УСЦАК)

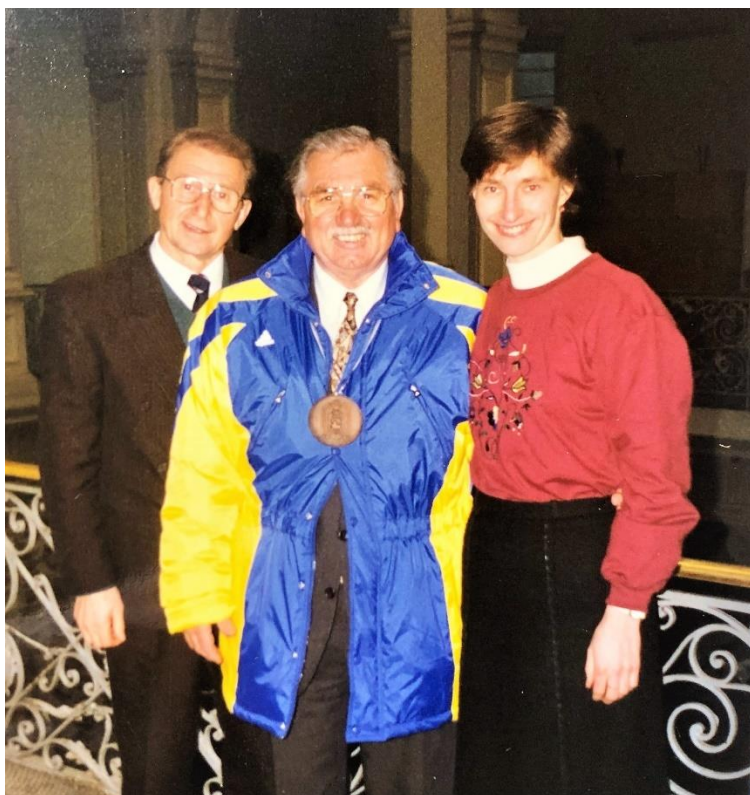
1. Іван Красник (1955 – 1958)
2. В. Левицький (1959 – 1963)
3. Ярослав Хоростіль (1964 – 1967)
4. Ю. Косакевич (1968 – 1969)
5. М. Снігурович (1966-1968)
6. Володимир Кізима (1970-1971)
7. Роман Куціль (1971 – 1988)
8. Мирон Стебельський (1989 – 2012)
9. Іриней Ісаїв
10. Мирон Биц (чинний голова)

Від лівої: ЗТ України. ректор ЛДІФК Мирослав Герцик, Оксана Вацеба, голова Спортової Комісії СКУ Всеволод Соколик у Львові, 1993 рік

Всеволод Соколик на відзначенні Дня українського спортсмена, Львів. Стадіон «СКІФ», вересень 1993 рік

Від лівої: Мирослав Герцик, Стах Габа, Оксана Вацеба, Львів,
1 лютого 1998 рік

Зустріч членів УСА (Українська Спортова Асоціація - Львів) з керівником крайового Олімпійського Комітету Союзу українських організацій Австралії Романом Дехничем, Львів. ЛДІФК, 5 вересня 1997 року.

(Роман Дехнич праворуч від прапорця в краватці)

Мирон Стебельський (голова УСЦАК) під час зустрічі зі спортивним активом Львова, листопад 2005 року, м.Львів (Мирон Стебельський сидить по центру сивочолий)

Мирон Стебельський з дружиною на Львівщині, Крехівський монастир, жовтень 2005 року

Під час зустрічі членів виконкому НОК України у Львівській області з ушавленими канадськими гокеїстами українського походження братами В. та Д. Бабичами, 8.11.2018

Від лівої: Іван Яремко, почесний консул Канади Оксана Винницька-Йосипович, Нестор Будик (Вінніпег), Вейн Бабич (Вінніпег), Дейв Бабич (Ванкувер), Мирон Затварницький (Вінніпег), Оксана Вацеба

Зустріч братів В. та Д. Бабичів у міжнародному аеропорті «Львів»

Засідання комісії НОК України «Закордонне українство». Київ, офіс НОК України, 28.11.2019 р.

**ПЕРІОД СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗИМОВИХ ВИДІВ
СПОРТУ У ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ
ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ім. ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

Історія освіти на Тернопільщині неможливо уявити без історії Тернопільського національного педагогічного університету – першого вищого навчального закладу в Тернопільській області. Весь цей процес можна розділити на три етапи:

- перший етап це коли інститут знаходився в місті Кременець до 1969 року;
- другий етап це переїзд із міста Кременця до Тернополя із 1969 року до 1991 року;
- третій етап із 1991 року за здобуття незалежності України до сьогоднішніх днів.

Згадуючи спортивне життя і навчання в м. Кременці хочеться з вдячністю згадати ректора Бригінця Миколу Лаврентійовича який все робив для того щоб студенти навчались в хороших умовах і завжди були підготовлені спортивні зали, спортивні ігрові площадки та були хороші викладачі, які добре навчали студентів.

У Кременці на факультеті фізичного виховання деканом була Ефтова Нінель Григорівна, завідувачем кафедри Бурбан Флавіан Михайлович, завідувачим Теорії і методики фізичного виховання Трошенюк Валентин Іванович. Тренери - Потанчук Олександр Тимофійович, Ніколаєва Лариса Миколаївна, Кучеренко Володимир Михайлович.

Запам'ятались із 1962 року студенти-лижники Микола Опанасюк, Василь Мадярчик, Сергій Коваль. Саме ці спортсмени були переможцями обласних змагань з лижних гонок у Тернополі.

Перший ціленаправлений набір студентів лижників було зроблено у 1965 році завідувачим кафедри спорту Бурбаном Флавіаном Михайловичем та тренером Потапчуком Олександром Тимофійовичем. При високій конкуренції на спеціалізацію «лижні гонки» бажаючих було 15 абітурієнтів, а

поступило 5 спортсменів. Щасливими були Володимир Косій, Павло Клочко, Володимир Румянцев, Михайло Фляшко, Віталій Отаманчук.

Тут потрібно згадати що саме після цього набору лижники-гонщики успішно виступили на всіх змаганнях. На першості України серед педагогічних вузів команда Кременецького педагогічного інституту виборола друге місце в командному заліку, а також в індивідуальних гонках перше місце виборов Косій Володимир, друге місце зайняв Клочко Павло.

У 1967 році Володимир Косій в складі збірної команди України серед юніорів на першості СРСР в Естонії м.Отена вперше виконав норму майстра спорту, що є і першим в Тернополі.

При переїзді Кременецького педагогічного інституту у 1969 році у м. Тернопіль було продовжено вести роботу по розвитку зимових видів спорту. Підвищуючи спортивну майстерність з лижних гонок хочеться згадати здібних спортсменів які виконали норму майстра спорту з лижних гонок Починок Ігор, Питляр Григорій, Довгалик Галина, Лушпінська-Підручна Марія, Боднар Тетяна. Принагідно хочеться згадати що спеціалістами засновниками лижного спорту були і є Бурбан Ф.М., Хомяк Я.В., Леббедев А.Й.

Другим видом спорту який має давні традиції є стрибки на лижах з трампліна і лижне двоєборство тренером був Потапчук Олександр Тимофійович. В цих видах спорту кращими були Потапчук Олександр Тимофійович, як спортсмен і тренер готуючи здібних спортсменів зокрема: В. Тетерів, М. Слук, Ю. Зуб, В. Хаукамов, В. Старозум, М. Малажінський, Б. Домбровський, В. Дубровський, А. Ксьонзик, В. Кривко, брати Яськевичі.

Хочеться зазначити що після закінчення педінституту всі вони ставали хорошими спеціалістами і готували здібну молодь, яка потім перемагала як на обласних так і на Всеукраїнських змаганнях. Кращі з них захищали честь України на міжнародних змаганнях. Першим майстром спорту із стрибків на лижах з трампліну на Тернопільщині є Віктор Дубровінський.

Хочеться згадати випускнику факультету фізичного виховання Бережанського Олега Петровича який дуже любив лижні гонки де був серед призерів і переможців у своїх групових групах на всіх змаганнях. Після закінчення навчання переїхавши на роботу в м. Кременець перекваліфікувався на тренера із стрибків на лижах з трампліну та лижних двоборств.

Працюючи тренером він завжди був активний, винахідливий, привітний, любив свою роботу і готував спортсменів високого класу. Він сам любив спорт і прищепив це своїм синам Віктору та Олександрю які сумлінно працюючи виконали норму «Майстер спорту України» з лижного двоборства. Один його вихованець, наш випускник факультету фізичного виховання, Трачук Володимир майстер спорту, чемпіон України був учасником XX зимових Олімпійських ігор з лижного двоборства в Турині, Італія у 2006 році та на XXI ЗОІ Канада, Ванкувер у 2010 році. За сумлінну роботу Бережанський О.П. був удостоєний звання «Заслужений тренер України» (Покійний? вічна пам'ять царство небесне.)

Тепер з приємністю хочу нагадати що окрім тих видів спорту, які культивувалися раніше ще один вид спорту біатлон зародився на Тернопільщині. Розвиток біатлону на Тернопільщині пов'язаний з ім'ям випускника Тернопільського педагогічного університету 1972 року Ігоря Починка. За направленням він розпочав працювати вчителем фізкультури у восьмирічній школі с. Домаморичі Тернопільського району. Будучи майстром спорту з лижних гонок він багато уваги приділяв позаурочній роботі, набирав здібних дітей, які хотіли займатися спортом. Та у 1974 році порадившись з головою облради ФКС «Колос» Миколою Петровичем Опанасюком що на базі Домамирічської восьмирічної школи було створено групу початкової підготовки з біатлону. З цього часу Ігор Починок перекваліфікувався на тренера з біатлону і сам продовжує тренуватись.

Успіхи не забарились. Через рік призерами України були вихованці Борис Ладика, Степан Горішний, Богдан Ониськів. Хоч було не легко із за відсутності спортивної бази, але бажання працювати допомогло знайти однодумців вчителів фізкультури сільських шкіл, які на громадських засадах проводили секційну та тренерську роботу. Серед них були Г.Г. Покидинець, Г.Е. Макар, Я.В. Хом'як, В.П. Бутко, Л.Е Гаєвський, В.М. Навроцький, М.М. Калокура, А.Н. Мицко. До речі всі випускники Тернопільського педагогічного інституту.

У 1977 році тернопільські біатлоністи досягли значного успіху на перших Республіканських сільських спортивних іграх з біатлону в с. Ворохта Івано-Франківської обл. У складі команди були Ігор Починок, Григорій Макар, Ярослав Хом'як та юніори Петро Миснік, Богдан Софія, Богдан Ониськів, Володимир

Голумбітовський, Степан Демборинський. Переможцем серед чоловіків був Ігор Починок, а серед юніорів переміг Петро Мисник.

Перший майстер спорту з біатлону Починок Ігор Мирославович.

На другому етапі розвитку зимових видів спорту до 1991 року із біатлоністів був студент факультету фізичного виховання Дольний Тарас який у 1983 році у Болгарії на Всесвітніх зимовій Універсіаді в складі збірної команди СРСР здобув три золоті медалі в спринті, гонці переслідування та естафеті не зробивши жодного промаху при стрільбі.

Тут хочеться зразу перейти до XVII ЗОІ Ліллекхеммер, Норвегія 1994 рік де вперше олімпійська збірна команда суверенної України в кількості 37 спортсменів поїхали змагатись . Тут 23 лютого першу бронзову медаль з біатлону для України здобув Цербе Валентин із Чернігівщини де тренером збірної олімпійської жіночої команди був тоді Почик Ігор Мирославович . Через 2 дні 25 лютого золоту медаль здобули Оксана Баюл – фігурне катання. Але ще одна медаль могла б бути коли наш Тарас Дольний виступаючи в індивідуальній гонці на 20 км при температурі -20 після трьох вогневих рубежів зайняв 2 місце. Але на останній спробі стоячи хоч і було попадання та технічні установки які там тоді були не показали цих попадань і не закрились 2 мішені в результаті Тарас зайняв 12 місце. Як виянилось потрібно було тодішньому спортивному керівнику подати протест заплативши 500 доларів для уточнення попадань. Цього не було зроблено і зараз з сумом можна це назвати нещасним випадком і пропашою можливою медаллю.

Тут ще потрібно згадати тренера жіночої команди Починка Ігоря Мирославовича який і на XVIII ЗОІ в Нагано, Японія працював з командою де знову срібна медаль була завойована Оленою Петровою із Сум.

Тернопільську область представляли біатлоністки Зубрілова Олена яка в естафетній гонці зайняла 5 місце. Хочу згадати студентку, тоді 3 курсу, Підгрушну Олену яка 22-29 січня 2005 року у Швейцарії м. Монтей де відбувся Європейський молодіжний олімпійський фестиваль, там Олена Підгрушна вперше із українців здобула бронзову медаль у спринті. Також у змішаній естафеті Олена Підгрушна, Анна Ольховик, Віталій Кожушко, Валерій Могиленко здобули бронзові медалі.

З приємністю хочу згадати що у 2010 році на XXI ЗОІ у Канаді, Ванкувер прийняли участь наші Підгрушна Олена, Писаренко Людмила. Підгрушна Олена в естафетній гонці 4х6 км здобула 6 місце.

У 2007 році Підгрушна Олена чемпіонка світу серед юніорок.

У 2012 році Підгрушна Олена - чемпіонка Європи.

У 2013 році Підгрушна олена – чемпіонка Світу.

У 2014 році Підгрушна Олена на XXII ЗОІ здобула золоту медаль в естафетній гонці 4х6 км.

Підручний Дмитро у 2013р чемпіон Всесвітньої Універсиади виступаючи на XXII ЗОІ у 2014 році в естафеті 4х7,5 км зайняв 9 місце.

Підручний Дмитро у 2019 році став чемпіоном світу у гонці переслідуванні.

Хочу з повагою і вдячністю зазначити, що Підгрушна-Білосюк Олена ЗМСУ капітан жіночої олімпійської команди України з біатлону.

Підручний Дмитро ЗМСУ капітан чоловічої збірної команди України з біатлону.

Також з великою повагою і вдячністю хочу назвати випускників факультету фізичного виховання бувших студентів-біатлоністів, які добилися високих спортивних результатів:

- Тарас Дольний, Ірина Шмигановська-Борейко, Іван Чехович переможці та призери Спартакіади народів СРСР;

- Людмила Сагайдак - МСУ, бронзова призерка з лижного біатлону чемпіонату світу серед юніорок та є срібною призеркою естафетної гонки Всесвітньої універсиади.

- Світлана Крикончук - МСМКУ, п'ятиразова чемпіонка світу з літнього біатлону, срібна призерка чемпіонату Європи, чемпіонка Всесвітньої зимової Універсиади.

- Андрій Богай - МСУ, золота медаль чемпіонату світу з літнього біатлону серед юніорів.

- Назарій Бурик – КМСУ, срібний призер чемпіонату Європи.

- Тетяна Трачук – МСУ, багаторазова чемпіонка світу та Європи з літнього біатлону.

- Іван Моравський – КМСУ, золота медаль з літнього біатлону на чемпіонаті Європи та Учасник Всесвітньої Універсиади 2013року.

Випускники факультету Фізичного виховання які стали майстрами спорту з біатлону та кандидатами в майстри спорту - Дзьобак Федір, Тарасюк Василь, Ступінський Роман, Сирчак Володимир, Моравський Володимир, Козловський Віталій, Зубинич Володимир, Цебринський Назарій, Возняк Андрій. Серед дівчат, крім вже названих раніше, ще хочу згадати: Польова-Калакура Надія, Гончарук Ольга, Баран-Рудник Вікторія, Буряк Наталія, Проста Ольга, Бенедюк Вікторія, Віцентович Марія.

Тренери які приймали участь в підготовці цих спортсменів – заслужена тренера України з біатлону:

- Починок Ігор Мирославович
- Клочко Павло Петрович
- Бунт Олег Євгенович
- Бутко Володимир Петрович
- Гаяць Ярослав Стахович
- Опанасюк Микола Петрович.

Тернопільському національному педагогічному університету і факультету Фізичного виховання, працівникам, студентам бажаю миру, добра і побпжання підтримувати високий спорт та досягати перемог на Всеукраїнських і міжнародних змаганнях із зимових видів спорту та особливо з біатлону і лижних гонок.

Курко Я.В.¹,
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=CXyuyD0AAAJ&hl=uk>
Босюк О.М.²,
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=JTD-4E4AAAAJ&hl=uk>
Вальчак Н.В.³
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=AC8u3JsAAAJ&hl=uk>

ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ "ВОЛЯ" ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ СПОРТСМЕНІВ

**Тернопільський національний технічний університет
ім. Івана Пулюя**

Анотація. У публікації розглянуто показники сили волі студентів. Дослідження проводили використовуючи створену нами діагностичну комп'ютерну програму "Воля-1". У дослідженні приймали участь 26 осіб групи загальної фізичної підготовки, 26 студентів спортсменів (чоловіки віком 19-23 роки).

Встановлено, що заняття з фізичного виховання та спорту покращують та тренують силу волі студентів, і чим вища інтенсивність занять, тим кращі їхні психофізіологічні показники.

Ключові слова: психофізіологічні показники, воля, студенти.

Annotation. The publication examines indicators of students' willpower. The research used the "Will-1" diagnostic computer program created by us. 26 people from the group of general physical training, 26 student athletes (men aged 19-23) took part in the research.

It has been established that classes in physical education and sports improve and train the willpower of students, and the higher the intensity of classes, the better their psychophysiological indicators.

Key words: psychophysiological indicators, will, students.

Актуальність теми дослідження.

Важливою психологічною рисою характеру, яка необхідна сучасному спортсмену є воля. Н.Ж, Булгакова і співавт. (2016) вважають, що високий рівень здібностей не гарантує успіху, якщо спортсмен не може проявити вольових зусиль у боротьбі за досягнення високих результатів [1,2].

Створена нами високоінформативна та, одночасно, проста у роботі комп'ютерна програма може застосовуватись для медико-біологічних досліджень у спорті.

Мета дослідження. Мета даної роботи полягає у встановленні сили волі студентів групи загальної фізичної підготовки у порівнянні з студентами спортсменами.

Матеріали та методи досліджень. Для визначення сили волі спортсменів нами була розроблена та використана діагностична комп'ютерна програма "Воля-1", свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір [3] Дана методика ґрунтується на основі психологічного опитувальника (Рогова Е.І. , 2004).

Дослідження проводили при погоді 2-го типу в один і той самий день. Досліджуваним групам студентів пропонували прочитати і дати об'єктивні відповіді на запитання програми. Програма автоматично рахувала одержані бали і визначала ступінь волі. У загальному, чим краща була воля обстежуваних, тим більшу кількість балів вони набирали. Фрагмент головного вікна тест-програми показано на рисунку 1.

**Рис. 1. Головне вікно тест-програми "Воля – 1"
Результати досліджень.**

Ми встановили, що сила волі студентів залежать від інтенсивності занять з фізичного виховання та спорту (табл. 1).

Таблиця 1

Показники сили волі у студентів групи загальної фізичної підготовки та у студентів-спортсменів у балах.

Показники	n	Студенти-спортсмени	Студенти загальної групи	P
Показники сили волі	26	18,86 ± 0,74	25,69 ± 0,69	< 0,05

Ми виявили, що у студентів групи загальної фізичної підготовки показник волі знаходився в межах 13-21 балів, що, свідчить про середній ступінь волі. Студенти-спортсмени показали високу ступінь волі, їх показник був в межах 22-30 балів.

В основі саморегуляції нашої активності та поведінки покладена взаємодія процесів збудження і гальмування нервової системи (Макаренко Н.В., 1996; Гальперин П.Я., 2012). Перевага процесів гальмування в корі головного мозку призводить до зниження сили волі людини (Рогов Е.И., 2011).

Тому, на нашу думку у групи спортсменів сила та інтенсивність нервових імпульсів до виконання дій більша ніж у студентів загальної фізичної підготовки. Вони стійкіші до стресів і втоми, більш рішучі.

Висновок. Згідно даних тестування, можна стверджувати, що заняття з фізичного виховання та спорту покращують та тренують силу волі студентів, і чим вища інтенсивність занять, тим кращі їхні психофізіологічні показники.

Список літератури.

1. Булатова М.М. Спортсмен в различных климато-географических и погодных условиях. Київ: Олімп. л-ра, 2000. 176 с.
2. Курко Я.В. Психофізіологічні особливості осіб, які займаються плаванням за різних типів погоди: автореф. дис... канд. мед. наук: 14.03.03. Львів, 2007. 22 с.
3. Діагностична комп'ютерна програма "Воля-1": А.с. № 14497 від 24.10.2005. Державний департамент інтелектуальної власності; заявл. 27.09.05; опубл. 30.04.06, Бюл. № 8, серія КВ № 6018. С.364.
4. Анохин П.К. Узловые вопросы теории функциональной системы. Москва, 1980. 197 с.
5. Воронова В.І. Психологія спорту: навч. посібник для студ., аспір., тренер. ВНЗ галузі фізичної культури та спорту. Київ: Олімп. л-ра, 2017. 298 с.
6. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте: учебник для тренеров: Київ: Олімп. л-ра, 2017. 680 с.

Курко Я.В.¹,
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=CXyuyD0AAAJ&hl=uk>

Кульчицкий З.Й.²,
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=PM-7C34AAAAJ&hl=uk>

Казмірчук І.В.³
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=z-rUVIYAAAAJ&hl=uk>

ВПЛИВ ПОГОДИ НА РІВЕНЬ ФІЗИЧНОГО СТАНУ СПОРТСМЕНІВ СИЛОВИХ ВИДІВ СПОРТУ

Тернопільський національний технічний університет ім.
Івана Пулюя

Анотація. У публікації розглянуто рівень фізичного стану, показники фізичної працездатності та максимального споживання кисню спортсменів гирьового спорту. Встановлено, що абсолютні та відносні показники фізичної працездатності, максимального споживання кисню, в тестованих групах спортсменів при погоді 3-го типу менші ніж відповідні показники за умов погоди 1-го типу.

Ключові слова: рівень фізичного стану, спортсмени, погодні умови.

Annotation. The publication examines the level of physical condition, indicators of physical performance and maximum oxygen consumption of athletes in kettlebell sports. It was established that the absolute and relative indicators of physical performance, maximum oxygen consumption in the tested groups of athletes in type 3 weather conditions are lower than the corresponding indicators in type 1 weather conditions.

Keywords: level of physical condition, athletes, weather conditions.

Актуальність теми дослідження.

Відомо, що у спортсменів, особливо у висококваліфікованих, межі гомеостазу в стані спокою, при тренуваннях і змаганнях значно ширші, ніж у основної маси сучасного цивілізованого населення [1,2,3]. Проте, вихід за гомеостатичні межі за важких стресових умов при відповідальних змаганнях, що проводяться

у різних клімато-географічних і погодних умовах, може відбуватися і у них [2,3]. Тому, уміле врахування впливу погоди на організм тренуваних спортсменів одночасно підсилить ефект спортивного тренування та прогнозування, що призведе до встановлення ними високих і стабільних результатів, які є інтегральним показником розвитку різних функцій організму, працездатності, динаміки адаптаційних процесів і взагалі здоров'я.

Мета дослідження. Встановити рівень фізичного стану у гирьовиків 3-го спортивного розряду при погодних умовах I і III типів.

Результати досліджень.

Застосований нами тест PWC_{170} показав, що в гирьовиків 3-го спортивного розряду рівень фізичного стану був у межах відмінних значень як при I, так і при III типах погоди. При цьому, ми виявили зниження його показників при III типі погоди у порівнянні з I, що характеризувалось достовірним зменшенням величини фізичної працездатності PWC_{170} і аеробної продуктивності організму VO_2 (табл.1).

Таблиця 1

Показники фізичної працездатності і аеробної продуктивності гирьовиків за різних погодних умов

Показники	Середня величина, $M \pm m$		p
	Метеоумови I типу	Метеоумови III типу	
	n = 16	n = 16	
$PWC_{170\text{абс.}}$, кгм/хв	1408,86±20,09	1339,98 ± 21,38	<0,05
$PWC_{170\text{відн.}}$, кгм/хв/кг	19,85 ± 0,34	18,74±0,32	<0,05
$VO_2 \text{макс.абс.}}$, мл/хв	4171,29 ±44,20	4007,79 ± 47,03	<0,05
$VO_2\text{макс.відн.}}$, мл/хв/кг	58,75±0,92	56,11 ±0,85	<0,05

Аналізуючи дані, наведені в табл. 1, встановлено, що абсолютний показник фізичної працездатності $PWC_{170\text{абс.}}$ у гирьовиків при метеоситуації III типу вірогідно менший на 5,6% ($P < 0,05$), ніж відповідний показник при метеорологічній ситуації I типу. Відносний показник $PWC_{170\text{відн.}}$ у гирьовиків при

метеорологічній ситуації III типу достовірно менший на 5,8% ($P < 0,05$) ніж відповідний показник при погодних умовах I типу.

Абсолютний показник величини максимального споживання кисню $VO_{2max.abc}$ у гирьовиків 3-го розряду при метеоситуації III типу менший на 5,4% ($P < 0,05$) ніж аналогічний показник при метеорологічній ситуації I типу.

Відносний показник $VO_{2max.відн}$ у них при медико-метеорологічній ситуації III типу достовірно менший на 5,3% ($P < 0,05$) порівнюючи з аналогічним за метеоумов I типу.

Ми виявили, що у гирьовиків 3-го розряду при метеорологічній ситуації III типу, у порівнянні з I типом, відносний показник фізичної працездатності знизився у 89,0 % осіб досліджуваної групи.

Отже, дані дослідження свідчать про зниження рівня фізичного стану у гирьовиків 3-го спортивного розряду при метеорологічній ситуації III типу, у порівнянні з I типом, так, як з погіршенням погодних умов показники фізичної працездатності та аеробної продуктивності їх організму достовірно знизились.

Таким чином, при проведенні даного дослідження у гирьовиків 3-го спортивного розряду в умовах сприятливої метеорологічної ситуації I типу, показники фізичної працездатності та аеробної продуктивності суттєво більші за відповідні показники при несприятливих метеоумовах III типу. З цим, ймовірно, пов'язані зміни у серцево-судинній, дихальній та нервово-м'язовій системах спортсменів, від яких залежить фізична працездатність [3,4,5].

Зниження атмосферного тиску і відповідно вмісту кисню у повітрі, що є характерним для погоди III типу (гіпоксичний ефект атмосфери) призводить до зменшення насичення киснем артеріальної крові, зниження дифузного тиску кисню і відповідно до сповільнення процесу його переходу в тканини [1,2,7]. Таким чином, при невідповідності між збагаченням киснем крові і потребами органів і тканин у ньому розвивається помірне гіпоксія, внаслідок якої порушується енергетичний обмін та утворюється недостатня кількість АТФ.

Крім цього, процес акліматизації більш розтягнутий у часі і дає можливість організму як нетренованої, так і тренуваної людини, вчасно перебудувати пристосувальні механізми з виходом на новий рівень функціонування із забезпеченням відновлення резервів, при збереженні достатнього рівня

працездатності [1,2,7]. Зміна ж погодних умов відбувається за дуже короткі проміжки часу, що зумовлює мобілізацію додаткових механізмів, які компенсують недостатність базових процесів, діючих в адекватних умовах навколишнього середовища [6,7]. Вмикання цих механізмів супроводжується переходом на інертний режим функціонування органів і систем, що приводить до значних витрат функціональних резервів [4,5,7]. У такому випадку, умови інтенсивних тренувань створюють фон, на якому вплив зміни погоди буде досить відчутним. Тому, цілком справедливо можна вважати, що причиною зниження фізичної працездатності і відповідно РФС у досліджуваних групах гирьовиків є несприятливі погодні мови III типу.

Висновки.

1. Зміна погоди впливає на рівень фізичного стану спортсменів гирьовиків. Абсолютні та відносні показники фізичної працездатності і максимального споживання кисню у тестованих гирьовиків зменшувались при погіршенні погоди.

2. Вплив погоди на організм спортсменів слід враховувати у корегуванні ступеня навантажень у різних режимах енергетичного забезпечення при проведенні тренувань, у профілактиці спортивного травматизму і захворюваності, у проведенні відбору метеорезистентних гирьовиків до змагань різних рівнів та у прогнозуванні їх спортивних результатів.

Список літератури.

1. Булатова М.М. Спортсмен в различных климато-географических и погодных условиях. Киев: Олимп. л-ра, 2000. 176 с.

2. Курко Я.В. Психофізіологічні особливості осіб, які займаються плаванням за різних типів погоди: автореф. дис... канд. мед. наук: 14.03.03. Львів, 2007. 22 с.

3. Рон Мохан., Майкл Глессон, Пауль Л. Грінхафф. Біохімія м'язової діяльності і фізичних тренувань: навч. посіб. Київ: Олімпійська література, 2011. 295 с.

4. Анохин П.К. Узловые вопросы теории функциональной системы. Москва, 1980. 197 с.

5. Воронова В.І. Психологія спорту: навч. посібник для студ., аспір., тренер. ВНЗ галузі фізичної культури та спорту. Київ: Олимп. л-ра, 2017. 298 с.

6. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте: учебник для институтов физ. культуры. Киев: Олимпийская литература, 1997. 583 с.

7. Курко Я.В., Босюк О.М., Вальчак Н.В. Плавання – засіб фізичної реабілітації у чутливих до зміни погоди людей. Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту учнівської та студентської молоді: матеріали Всеукраїнської наукової конференції м. Тернопіль 23-24 грудня 2021р. Тернопіль, в-во СМТ «ТАЙП», 2021. С.239–241.

Лимаренко Н.П.²

Єрмолова В. М.¹, <https://orcid.org/0000-0002-6073-0449>

ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ П'ЄРА ДЕ КУБЕРТЕНА

¹ Київ Олімпійська академія України

**² Київ Навчально-науковий олімпійський інститут
Національного університету фізичного виховання і
спорту України**

Annotation. The article is devoted to the study of the problem of the Olympic pedagogy of Pierre de Coubertin. It discusses the sources and principles of pedagogical system of the French scientist. The relevance of the positions of the founder of Olympic Games and Olympic movement, their importance for the development of modern Olympic education is revealed.

Keywords: Pierre de Coubertin, Olympic values, heritage.

Анотація. Ім'я П'єра де Кубертена, зазвичай пов'язують з Олімпійськими іграми та олімпізмом. Проте, мало хто знає про його великий внесок у педагогічну науку та освіту. Досліджуючи літературно-педагогічну спадщину ініціатора відродження сучасних Олімпійських ігор, почесний член Міжнародного комітету імені П'єра де Кубертена, доктор Дональд Ентоні (Велика Британія) робить висновок – Кубертен «відомий світу майже виключно своєю роботою з відродження Олімпійських ігор. Його активна освітня діяльність і провідна роль розвитку фізичного виховання у світі ще не отримали

належного визнання, навіть у професійних колах, пов'язаних з фізичним вихованням» [3].

Ключові слова: П'єр де Кубертен, олімпійські цінності.

Мета дослідження. Здійснити аналіз основних положень педагогічних ідей П. де Кубертена.

Методи дослідження. Аналіз наукової літератури та документальних матеріалів, синтез та узагальнення.

Результати дослідження. Як майже всі французи, П'єр де Кубертен важко переживав наслідки принизливої поразки у франко-прусській війні. Він хотів, щоб його Батьківщина не тільки відновила свої сили, а й збільшила їх. Шлях для досягнення цієї мети він вбачав, передусім, у покращенні морального і фізичного стану нації. Такий спосіб мислення допоміг молодому Кубертену у пошуках орієнтирів у справі реформування освіти й виховання вийти за національні рамки.

У 1883 р. він відправився до Англії, де ознайомився з системою основоположника британської системи фізичного виховання Томаса Арнольда, який керував школою у Регбі. У цій системі Кубертена приваблювала близькість до традицій і досвіду системи освіти й виховання Стародавньої Греції. В античній філософії він вбачав основу для нового типу педагогіки, яка базується на гармонійних відносинах між душею і тілом, м'язами і духом, красою і добродієм.

Відвідування сполучених Штатів Америки та знайомство з національною системою освіти і фізичного виховання США вразило Кубертена, передусім, прагненням сформувати здорового, сильного і вільного громадянина країни і світу.

Виступаючи на відкритті Консультативної конференції з питань мистецтва, літератури і спорту, що проходила у Парижі у 1906 р., Кубертен сказав: «Ми повинні заново об'єднати узами законною шлюбу давно розведену пару – Розум і Тіло... Їх взаєморозуміння тривало довго і було плідним. Але несприятливі обставини розлучили їх... Наша задача – знову воз'єднати їх» [9, с. 7].

Кубертен вважав, що «спорт – це не предмет розкоші, не пуста розвага, але також і не м'язова компенсація розумової роботи. Для всіх людей спорт – це джерело можливого внутрішнього вдосконалення, яке не обумовлене професією. Він є надбанням для всіх рівною мірою, а його відсутність не можна замінити нічим» [1, с. 171].

Свою ідею відродження Олімпійських ігор у сучасних умовах Кубертен пояснював: «... Щоб ушляхетнити і зміцнити спорт, щоб забезпечити його незалежність і стабільність, і таким чином дати йому можливість краще виконувати ту виховну роль, яка випала йому в сучасному світі» [3, с. 27]. Він зазначав: «Наша мета – відродити інститут, що перебуває в цілковитому забутті багатьох віків. Значення спорту зростає з кожним роком. Його роль у сучасному світі так само значуща, якою була за античності. Народжуються види спорту з новими характеристиками, вони інтернаціональні й демократичні, а отже, відповідають ідеалам і потребам нашого часу...» [1, с. 20].

Коментуючи рішення Кубертена відродити Олімпійські ігри, туніський діяч міжнародного олімпійського руху, в минулому член МОК Мохаммед Мзали з цього приводу пише: «Олімпійські ігри були задумані Кубертенем не як самоціль, а як засіб поширення спортивних ідеалів, олімпійських цінностей, які відображають нове бачення виховання молоді» [8, с. 62].

Для Кубертена було важливим відновити Олімпійські ігри не лише як подобу давньогрецьких ігор. Він «хотів відродити не лише форму, а й принцип цього тисячолітнього заходу, тому що саме в ньому бачив для своєї країни і для всього людства напрям педагогічного виховання, який знову став необхідним» [1].

Важливо відмітити і те, що Кубертен критично відносився до ролі спорту і фізичних вправ для кожної особистості. Він добре розумів, що «за наших днів як і в минулому, їхній вплив може бути і позитивним, і негативним, що залежить від їхнього використання та напрямів розвитку. Спорт може збуджувати як найблагородніші, так і найбільш упосліджені почуття. Він може розвивати безкорисливість і зажерливість, може бути великодушним і зрадливим, мужнім і відразливим. Урешті, він може використовуватись для зміцнення миру або для приготувань до війни [1, с. 21], а також ініціативність, стійкість, енергійність, прагнення до самовдосконалення та зневаги до можливих небезпек, а значить, сприяти не тільки фізичному вдосконаленню, а й гармонійному розвитку дорослої людини. [4]. Високі почуття, прагнення до безкорисливості й великодушності, дух лицарства, сильна енергія і мир є чільними потребами сучасних демократичних держав...» [1, с. 21].

Кубертен застерігав суспільство від негативних наслідків, до яких може призвести неправильне використання спорту: «Ми знаємо, що спорт може призвести до важких зловживань,

потонути в меркантилізмі та низинному бруді, і від такої долі нам необхідно його вберегти. Якщо цього не зробити, руйнуватимуться всі надії, пов'язані зі спортом, і він не відіграватиме жодної ролі ні в шкільному вихованні, ні в суспільному житті, а, навпаки, допоможе корупції, давши їй додатковий шанс» [5, с. 369].

Педагогічну концепцію виховання у спорті П'єр де Кубертен виклав у своїй роботі «Спортивне виховання» [5], яка побачила світ у 1922 р.

Кубертен задавався питанням поєднання спорту і мистецтва. Після тривалої кропіткої роботи знайшлася відповідь на його запитання – було прийнято рішення про проведення конкурсів мистецтв у програмі Ігор V Олімпіади 1912 р. у Стокгольмі. Саме на цих Іграх реалізувалася мрія Кубертена: поєднані «ці дві краси, що доповнюють одна одну» [1, с. 83]. Ці Ігри стали тріумфальними для Кубертена – він здобув золоту олімпійську медаль у номінації «Література» за свою роботу «Ода спорту», в якій показав весь виховний потенціал спорту.

Надаючи педагогам провідну роль у вихованні молодого покоління, слова Кубертена «... розрізняти ... треба не тільки тіло і розум, ... це є занадто спрощеним, а й м'язи, розуміння, характер і сумління. Це відповідає чотириразовому обов'язку педагога» [7] можна вважати актуальною настановою для сучасних педагогічних працівників.

Основні принципи спортивної педагогіки громадського діяча, педагога П'єра де Кубертена «об'єднати красиву роботу м'язів з роботою розуму, натхненого ідеєю спорту» [4, с. 106] лягли в основу сучасної олімпійської освіти, яка постійно знаходиться у полі зору Міжнародного олімпійського комітету, Міжнародної олімпійської академії та національних структур, що опікуються цим напрямом діяльності сучасного олімпійського руху.

Висновки. Джерелом та основою педагогіки П'єра де Кубертена є парадигма античних громадянських, демократичних, виховних, спортивних принципів та цінностей, а також їх адаптація до умов сучасної цивілізації. Педагогічна система Кубертена включає принципи єдності навчання та виховання, фізичного та духовного, яка спрямована на прояв творчих здібностей індивіда у взаємозв'язку з потребами соціуму.

Список літератури:

1. Кубертен П. Олімпійські мемуари. Київ: Олімпійська література; 1997. 179 с.
2. Роль физического воспитания и спорта в подготовке молодежи: окончательный доклад I Междунар. конф. министров и руководящих работников, ответственных за физическое воспитание и спорт. Париж: 1976. 34 с.
3. Anthony Don. Coubertin Pedagogy. Pierre de Coubertin an unrecognized genius... Lausanne: The International Pierre de Coubertin Committee; 1994. p. 27-31.
4. Coubertin Pierre de. The Olympic Idea: Discourses and Essays. Lausanne: Carl-Diem-Institute, Editions Internationals, Olympia; 1966. 217 p.
5. Coubertin Pierre de. Discours à Athènes (16 nov. 1894). Textes choisis. Zurich-Hildesheim-New York: Weidmann; 1986. Tome II. p. 364-375.
6. Coubertin Pierre de. Pédagogie sportive. Les Éditions G. Crès et Cie. Paris: 1922. p. 154.
7. Coubertin Pierre de. Olympism. Selected Writings. Lausanne: IOC; 2000. p. 547.
8. Mzali Mohamed. Olympism and education. Report of the 18th session of the IOA. Athens: 1979. p. 62-72.
9. Pierre de Coubertin and the Arts. Lausanne: The International Pierre de Coubertin Committee; 1994. 15 p.

Лях-Породько О.О. <https://orcid.org/0000-0003-4165-1646>

ДО ПИТАННЯ КОЛИ Ж РОЗПОЧАЛАСЬ ІСТОРІЯ ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ УКРАЇНИ?

**Національний університет фізичного виховання та
спорту України**

Annotation. The article states that Olympic traditions in Ukraine have a long history. An analysis of the development of the modern Olympic movement in Ukraine until 1952 was carried out. It is established that the modern Olympic movement began in 1894.

Keywords: Ukraine, Olympic movement, Olympic Games.

Актуальність теми дослідження (постановка проблеми). Вже понад 30 років як Україна поновила свою

незалежність. За цей час відбулися кардинальні зміни у соціальному, економічному, геополітичному історичному, культурному житті українців. Ми упродовж цих років відкривали для себе свою історію, традиції, культуру. Тому, що сотнями років нам нав'язували, викривлювали, ховали від нас справжню історію.

У 2022 році після повномасштабного нападу рашистів український народ усвідомив значення знання своєї власної історичної пам'яті. Однак, на жаль, є й досі спотворена історична пам'ятка української нації. Зокрема це стосується питання – коли ж почалась історія олімпійського руху в Україні?

Приводом до продовження цієї дискусії у статті є офіційна версія на сайті Національного олімпійського комітету України. У рубриці Історія є таке твердження: «Історія олімпійського руху в Україні розпочалася в 1952 році, коли спортсмени України у складі збірної команди Радянського Союзу вперше прийняли участь в Іграх XV Олімпіади в Хельсінкі» [2].

З огляду на таке тлумачення історії актуальним постає виправити, доповнити, спростувати й нарешті допомогти, тим хто не знає своєї справжньої історії олімпійського руху, усвідомити давні українські олімпійські традиції.

Мета дослідження – здійснити аналіз та з'ясувати витoki зародження олімпійського руху в Україні.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, першоджерел та мережі Інтернет, описовий метод.

Результати досліджень. Направду якщо ми говоримо про першопочатки олімпійської ідеї в Україні, то слід перш за все говорити про елінський період Північного Причорномор'я українських земель. Бо ще до нашої ери у містах-полісах на узбережжі Чорного та Азовського моря була давньогрецька культура, агоністика, міфологія [1].

Тому олімпійські традиції Стародавньої Греції мали широке культивування на території сучасної України.

Таким чином у нас є всі підстави стверджувати, що олімпійський рух зародився в Україні ще до нашої ери у прадавні часи. І вже аж ніяк не у 1952 році!!!

Щодо питання коли розпочався сучасний олімпійський рух в Україні, то тут відповідь також не втішна для тих, хто вважає 1952 рік початком. Бо сучасний олімпійський рух зародився в Україні від початку його відродження. Хто полюбляє дати, то

«стартом» є 1894 рік. Це рік проведення Атлетичного конгресу. В подальшому визнаного як I олімпійський конгрес.

На підтвердження того, що сучасний олімпійський рух розпочався в Україні ще наприкінці XIX століття нижче приведено факти, роки, прізвища тощо.

Вже Ігри I Олімпіади 1896 р. засвідчують те, що біля витоків сучасного олімпійського руху були українці (табл. 1). Однак на той час вони представляли окупанта російську імперію. Так, О. Бутовський та С. Білосельський-Білозерський були членами МОК, а Д. Меленевський був запрошений для участі у першому Олімпійському конгресі (Париж, 1894 р.). На сьогодні відомо, що серед учасників Ігор I Олімпіади перебував киянин М. Ріттер, який у 1897 р. брав участь у Міжнародному олімпійському конгресі. Також виявили бажання і готувалися до змагань спортсмени з Одеси. Однак за браком коштів вони не потрапили до Афін.

Сьогодні відомо, що серед учасників фехтувальних змагань у Парижі 1900 р. був П. Заковорот. Один з найвідоміших українських фехтувальників. Окрім цього, як свідчать архівні документи, Головний морський штаб російської імперії направив Київському яхт-клубу екземпляр програми та правил міжнародних гонок, які організовує особовий Комітет Всесвітньої Виставки у Парижі. Отже, спираючись на офіційні документи можна стверджувати про те, що українські спортсмени мали змогу прийняти дієву участь в Іграх II Олімпіади. Більше того, вже відомо, що серед суддів різних змагань Ігор були українці.

Таблиця 1**Українці у відродженні сучасного олімпійського руху**

П.І.П	Вид діяльності
Бутовський Олексій	член МОК (1894-1900 рр.) та учасник Ігор I Олімпіади (1896 р.) і III Олімпійського конгресу (1905 р.)
Білосельський-Білозерський Сергій	член МОК (1900-1908 рр.)
Меленевський Дмитро	учасник першого Олімпійського конгресу (1894 р.)
Ріттер Микола	учасник Ігор I Олімпіади (1896 р.) та II Олімпійського конгресу (1897 р.)
Заковорот Петро	учасник Ігор II Олімпіади (1900 р.)
Скоропадський Павло	член комісії з відбору офіцерів до змагань з кінного спорту на Ігри V Олімпіади (1912 р.)
Гонзатко Богуміл	учасник Ігор V Олімпіади (1912 р.)
Коваржик Алоїз	учасник Ігор V Олімпіади (1912 р.)
Понурський Владислав	учасник Ігор V Олімпіади (1912 р.)
Сокур Микола	учасник Ігор V Олімпіади (1912 р.)

На жаль невідомі факти участі українських спортсменів у Іграх Олімпіад 1904 та 1908 рр. Про те, активно готувалися і брали участь представники України в Іграх V Олімпіади 1912 р. Зокрема, майбутній гетьман України Павло Петрович Скоропадський був залучений до комісії, яка займалась організацією відбору та підготовкою офіцерів до змагань з кінного спорту на Ігри V Олімпіади. Серед тих хто готувався але не потрапив на Олімпійські ігри можна назвати киянина В. Оттена (футбол) і спортсмена з Харкова Пелепейченка (гімнастика). І все ж таки українці були серед учасників Стокгольмської Олімпіади. А саме, у гімнастичних змаганнях брав участь киянин Б. Гонзатко – активний пропагандист фізичного виховання і сокільського руху. Також до Стокгольму був відряджений «сокіл» викладач гімнастики Київської гімназії А. Коваржик [4].

Варто зазначити, що у 1913 році в Києві був створений Київський олімпійський комітет та відбулась Київська Олімпіада!

Важливого значення у розвитку олімпійського руху в Україні у 20-30-х рр. мала діяльність провідних фахівців фізичного виховання та спорту та підтримка державних органів влади. Як відомо (є така версія) у 1919 р. Уряд УНР звернувся до Міжнародного олімпійського комітету з проханням допустити українських спортсменів до участі в Іграх VII Олімпіади 1920 р. (Амстердам, Нідерланди).

Відомо, що у першій половині 20-х років в Україні був створений Всеукраїнський олімпійський комітет, який об'єднав регіональні відділення у Києві, Харкові, Полтаві, Дніпрі (тоді Катеринослав), Криму.

Водночас все більше активістів спортивного руху розуміють перспективи поширення олімпійського спорту в Україні. Так, І. Боберський у 1936 р. відвідав VI - зимові та XI - літні Олімпійські ігри в Німеччині та надіслав низку репортажів до часописів «Сокільські Вісти» та «Діло». Про значення створення Національного олімпійського комітету висловлюються Т. Франко та П. Франко, І. Боберський.

Представники спортивного товариства «Довбуш» (Чернівці) звернулися до оргкомітету Олімпійських ігор у Берліні з проханням допустити їх до участі [3].

Уряд Карпатської України цілком серйозно розглядав можливість участі українських спортсменів в Олімпійських іграх 1940 року в Токіо (Японія). Нажаль Карпатська Україна була окупована та й Ігри в Токіо не відбулись.

Незважаючи на таку доволі складну ситуацію щодо розвитку олімпійського руху в Україні неможливо оминати виступи українських спортсменів на Іграх Олімпіад (табл. 2) та зимових Олімпійських іграх 1924 – 1948 рр. (табл. 3). Цей історичний період ще й цікавий нам тому, що в зазначені роки спортсмени радянського союзу не виступали на Олімпійських іграх з політико-ідеологічних міркувань влади країни (відмова від участі). Однак, виступи українських спортсменів у складі Польщі, Чехословаччини, Румунії, США тощо заслуговують на увагу суспільства та детальний аналіз. Адже результати участі цих спортсменів вражають, серед їх здобутків весь комплект олімпійських нагород.

Таблиця 2

Виступи українських спортсменів на Олімпійських іграх 1924 – 1948 рр.

Олімпійські ігри	Спортсмен	Країна	Вид спорту	Нагорода
1924 р. Париж, Франція	Батш М.	Польща	Футбол	-
	Демко В.	США	Футбол	-
	Комаровський Т.	Польща	Кінний спорт	-
	Костшебський Ф.	Польща	Велоспорт	-
	Круликевич А.	Польща	Кінний спорт	Бронза
	Кухар В.	Польща	Футбол	-
	Кшемінський К.	Польща	Велоспорт	-
	Сосницький С.	Польща	Легка атлетика	-
	Степанюк А.	Польща	Легка атлетика	-
	Страдань А.	США	Футбол	-
Фовицький А.	Чехословаччина	Футбол	-	
1928 р. Амстердам, Голландія	Галайко С.	США	Бокс	Срібло
	Коцай Ю.	США	Плавання	2 золота
	Фрідріх Т.	Польща	Фехтування	Бронза
	Солтан-Пересвят А.	Польща	Веслування академічне	-
1932 р. Лос-Анджелес, США	Фрідріх Т.	Польща	Фехтування	Бронза
1936 р. Берлін, Німеччина	Албанський С.	Польща	Футбол	-
	Бубенко А.	Латвія	Легка атлетика	Бронза
	Васевич Я.	Польща	Футбол	-
	Ганжа Б.	Польща	Легка атлетика	-
	Гутовський М.	Польща	Кінний спорт	-
	Заєць Д.	США	Легка атлетика	-
	Комаровський І.	Польща	Кінний спорт	-

	Кухарський К.	Польща	Легка атлетика	-
	Матіяс М.	Польща	Футбол	-
	Німчик Ю.	США	Футбол	-
	Фік П.	США	Плавання	-
	Франц А.	Польща	Фехтування	-
	Сироватка-Рус В.	Чехословаччина	Веслування на каное	Золото
1948 р. Лондон, Велика Британія	Стефан Лисак	США	Веслування на каное	Золото

На жаль результати участі українських спортсменів в Зимових Олімпійських іграх не принесли олімпійських нагород, однак значення і відлуння для подальшого розвитку олімпійського спорту в Україні мали беззаперечне.

Таблиця 3
Українські спортсмени на Зимових Олімпійських іграх 1924 – 1948 рр.

Олімпійські ігри	Спортсмен	Країна	Вид спорту	Нагорода
1924 р. Шамоні, Франція	Білас В.	США	Ковзанярський спорт	-
	Вітковський С.	Польща	Лижні перегонки	-
1928 р. Санкт-Моріц, Швейцарія	Білас В.	США	Ковзанярський спорт	-
	Кава Ф.	Польща	Лижні перегонки	-
1932 р. Лейк-Плесід, США	Білас В.	США	Ковзанярський спорт	-
	Мауер А.	Польща	Хокей	-
	Сабинський Р.	Польща	Хокей	-
	Соколовський К.	Польща	Хокей	-
1936 р. Гарміш-Партенкірхен, Німеччина	Лемішко В.	Польща	Хокей	-
	Соколовський К.	Польща	Хокей	-
	Ступницький Р.	Польща	Хокей	-
	Турушанко Р.	Румунія	Фігурне катання	-
1948 р. Санкт-Моріц, Швейцарія	Ясинський Т.	Польща	Хокей	-
	Коляса Б.	Польща	Хокей	-

Важливе місце у розвитку спортивного руху та поширенні олімпійських ідей у середовищі української діаспори займають змагання (табл. 4), участь у яких брали не лише емігранти з України, а й з інших держав (Естонії, Латвії, Литви тощо).

Таблиця 4

Українські Олімпіади в еміграції 1936-1948 рр.

Рік	Місце проведення	Назва змагань	Характеристика змагань
1936	Філадельфія (США)	Українська Олімпіада (Перші українські всенародні ігрища)	Близько 300 учасників з міст США та Канади
1948	Міттенвальд, Авгзбург, Нюрнберг (Німеччина)	Олімпіада «ДіПі»	Організатори змагань – Українська рада фізичної культури та спортивна секція Міжнародного комітету політичних втікачів. У змаганнях взяли участь українці, латвійці, естонці, литовці, поляки, словаки, чехи, словенці, угорці

Перші такого роду спортивні змагання відбулися у 1936 р. у місті Філадельфія (США). Ці змагання отримали неофіційну назву – «Перші українські всенародні ігрища» та були приурочені до Дня Праці, отримавши при цьому підтримку місцевої влади. Окрім цього, для проведення змагань були створені Екзекутивний та Олімпійський комітети, а патронат їм надали Українсько-американська організація Філадельфії та Українська католицька ліга. Допомогу в організації та проведенні Української Олімпіади надали українські об'єднані організації Філадельфії, Ліга української молоді, організація «Народна воля», а також приватні особи. Серед близько 300 учасників змагань були спортсмени з міст США та Канади (Нью-Йорк, Бруклін, Байон, Елізабет, Ньюярк, Детройт, Рочестер, Трентон, Гарізбург, Пальмерстон, Кемден, Філадельфія, Торонто.

Надзвичайна подія у житті міграційного українського спортивного руху відбулася у 1948 р., коли у містах Міттенвальд, Авгзбург та Нюрнберг (всі Німеччина) відбулася

Олімпіада ДіПі (від перших літер англійських слів Displaced persons). Однією з особливостей цих змагань було те, що вони відбувалися у той же рік що й Ігри XIV Олімпіади (Лондон, Велика Британія). Організаторами Олімпіади ДіПі виступили українська Рада фізичної культури та спортивна секція Міжнародного комітету політичних втікачів при підтримці державної влади. Окрім українців у змаганнях взяли участь латвійці, естонці, литовці, поляки, словаки, чехи, словенці та угорці. До програми змагань були включенні такі види спорту, як волейбол, футбол, бокс, легка атлетика, баскетбол та шахи. Результати виступів спортсменів були успішними, зокрема українські атлети стали переможцями у волейболі, футболі, боксі, легкоатлетичній естафеті 4X100 м. Слід зазначити, що на честь перемог українських спортсменів лунав гімн та піднімався прапор.

Отже, до 1952 року в Україні жваво розвивався сучасний олімпійський рух. Тому версія про 1952 рік, як початок безпідставна й має бути виправлена. Бо тисячі відвідувачів сайту НОК України вводяться в оману!

Список літератури.

1. Гречанюк О. Атлетичні ігри Західно-Північного Причорномор'я в еліністичний і римський періоди / Оксана Гречанюк // Історія фізичної культури і спорту народів Європи : зб. тез доп. I Міжнар. наук. конгр. істориків фіз. культури. – Луцьк, 2017. – С. 9.

2. Історія НОК України. Історія: Режим доступу - <https://nos-ukr.org/about/history/>

3. Олексій Лях-Породько. Особливості розвитку олімпійського та спортивного руху української буковини у 30-х роках ХХ століття. Лях-Породько Олексій, Хачко Роман // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»: Зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2018. – Вип. 46. – С. 380 – 383.

4. Лях-Породько Алексей. Выступление команды российской империи на Играх V Олимпиады // Наука в олимпийском спорте. - 2008. - №1. – С. 83-93.

Маляр Е.І. ¹, <https://orcid.org/0000-0002-5913-5642>
Маляр Н.С. ², <https://orcid.org/0000-0003-0274-601X>

ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ ПРО МИРОТВОРЧУ ФУНКЦІЮ ОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

Західноукраїнський національний університет

Анотація. У публікації визначено та проаналізовано зміст теоретичного, методичного, організаційного та контрольного блоків методики формування знань у студентів про миротворчу функцію олімпійського спорту.

Ключові слова: студенти, олімпійський спорт, миротворча функція.

Annotation. The publication defines and analyzes the content of the theoretical, methodological, organizational and control blocks of the methodology forming students' knowledge about the peace-making function of Olympic sports.

Keywords: students, olympic sport, peacekeeping function.

Актуальність. В даний час олімпійські ігри є одним з головних об'єднуючих елементів міжнародного спорту. Як і раніше, актуальні ідеї миру, доброзичливої атмосфери змагань, ненасильства та співпраці. Ще до нашої ери у Стародавній Греції зародилася традиція встановлювати перемир'я на час Олімпіади. На думку фахівців, які вивчають історію олімпійського спорту [2, 4], таке перемир'я давало можливість спортсменам без перешкод прибути до місця спортивних змагань, а потім благополучно повернутися додому. Водночас зростання економічних, політичних, соціальних, технічних протиріч серйозно перешкоджає реалізації миротворчих функцій. Сьогодні, «миротворча функція» як індикатор генофонду конкретної держави, альтернатива війні» не реалізується у тому розумінні, у якому воно спочатку задумано.

Наприклад, через світові війни не відбулися Ігри Олімпіад 1916 р. в Берліні, 1940 р. в Гельсінкі і 1944р. в Лондоні; військовий конфлікт Грузії з Осетією під час ХХІХ літніх Олімпійських ігор у Пекіні; цивільні збройні конфлікти в Сирії, які не припинялися вчасно під час ХХХ літньої Олімпіади в Лондоні, бойкоти і звичайно підступна війна Росії проти України протягом останніх 9 років під час проведення Олімпійських ігор.

Крім того, у спортсменів немає мотиваційного аспекту реалізації миротворчої функції, вони досягають спортивних результатів за будь-яку ціну. Причиною цих наслідків є недостатні знання про миротворчу функцію у фахівців у галузі фізичної культури та спорту [1, 6].

Мета дослідження – визначити та проаналізувати особливості формування знань у студентів щодо миротворчої функції олімпійського спорту.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, синтез, індукція, дедукція.

Результати дослідження. Існує ціла низка досліджень, наукових публікацій, які розуміючи значимість олімпійської освіти дітей та молоді, пропонують програми олімпійської освіти [1, 5]. Незважаючи на те, що вчені активно займаються освітньою підготовкою фахівців у галузі фізичної культури та спорту, аналіз миротворчої функції залишається недостатнім.

У сучасному світі обсяг інформації, який потрібний для засвоєння студентами, величезний та постійно зростає, навчальний час на викладання скорочується. Старими методами викладання неможливо передати великий обсяг інформації, тож сьогодні викладачі застосовують нові інформаційні технології. Активно ведеться робота щодо впровадження інформаційних технологій у системі фізкультурної освіти [2]. Однак, на сьогоднішній день недостатньо опрацьовані різноманітні форми подання знань з миротворчої функції олімпійського спорту у сфері фізичної культури.

Розвиток соціально-педагогічної компетентності в ході педагогічної діяльності щодо формування знань про миротворчу функцію олімпійського спорту передбачає реалізацію трьох напрямків: перегляд змісту теоретичної та практичної підготовки в олімпійській освіті, впровадження нових технологій аудиторної роботи студентів, розробка критеріїв та форм контролю знань.

Для цього необхідне виконання наступних організаційно-педагогічних умов: наявність позитивної мотивації студентів до здобуття знань; застосування різних форм, засобів та методів інтерактивної взаємодії у навчальній діяльності з урахуванням наявних факторів матеріально-технічного забезпечення, індивідуально-особистісних якостей педагогів та студентів.

При цьому необхідно взяти до уваги вимоги до рівня олімпійської освіченості студентів. Крім того, враховувати недоліки в знаннях студентів про ідеали та цінності олімпізму, про Олімпійську хартію, про ідеологію засновника сучасного олімпійського руху П'єра де Кубертена, про шляхи та засоби втілення в життя цих ідеалів, розуміння миротворчої функції спорту. Саме ці знання студентів, насамперед, потребують педагогічної корекції (формування, розширення та поглиблення) [1, 5].

Завдання теоретичного блоку полягають в доповненні знань студентів про олімпійський спорт і розвиток теоретичного мислення. Теоретичний блок реалізується у рамках дисципліни «Олімпійський спорт» і тому запропоновані наступні розділи [5, 6]:

1. Поняття «Миротворча функція», її документальне регулювання міжнародним олімпійським рухом.
2. Роль президентів МОК на етапі становлення Олімпійського руху у реалізації миротворчої функції спорту.
3. Соціальний аспект реалізації миротворчої функції олімпійського спорту.
4. Існуючі проблеми реалізації миротворчої функції олімпійського спорту.

Після визначення завдань та методичних прийомів теоретичного блоку для закріплення, отриманих знань доцільно застосовувати методичний блок, завданнями якого є:

1. Розвиток творчого мислення.
2. Формування вміння аналізувати різні ситуації та колективно приймати конструктивні рішення, уникаючи неконструктивної критики.
3. Формування загальнокультурних та культурно-просвітницьких компетенцій.
4. Закріплення теоретичного матеріалу з теми, що вивчається.

Семінарське заняття доцільно проводити в інтерактивній формі «Мозкового штурму». Під мозковим штурмом розуміється спільна інтелектуальна діяльність, спрямована на пошук варіантів вирішення поставлених завдань (питань). Мозковий штурм є особливою формою комунікації, тобто вимагає залучення до комунікації всіх учасників гри.

Завдання «Мозкового штурму»:

- закріпити теоретичні знання про олімпійський спорт, його миротворчу функцію в короткий період часу;

- сформуванню зацікавленість у студентів в розширенні знань.

У методичному блоці на семінарському занятті у формі «Мозкового штурму» потрібно правильно розподілити студентів за групами, призначити суддів, підготувати завдання.

Для ефективного застосування теоретичного та методичного блоку доцільно передбачити організаційний блок, завдання якого полягає в обліку існуючих методів організації навчальних занять та доборі необхідних методів реалізації цього проекту.

Контрольно-підсумковий блок складається двох частин. У першій частині цього блоку обговорюються результати інтерактивного заняття у формі дискусії (40 хвилин). У другій частині проводиться письмове контрольне опитування (50 хвилин).

Методичні вказівки до виконання контрольного опитування:

1. На закриті питання слід вибирати лише одну правильну відповідь.

2. На відкриті питання слід відповідати повно з прикладами.

Висновки

1. Аналіз літературних джерел показав, що існує ціла низка досліджень, наукових публікацій про значимість та необхідність олімпійської освіти дітей та молоді, проте, недостатньо розроблено зміст навчально-методичних матеріалів щодо формування знань у студентів про миротворчу функцію олімпійського спорту.

2. Визначені методичні рекомендації дозволять підвищити рівень олімпійської освіти студентів у плані формування системи знань про миротворчу функцію олімпійського спорту

Перспектива подальших досліджень. Проведені дослідження не вичерпують всіх аспектів розглянутої проблеми та передбачають подальший науково-педагогічний пошук шляхів формування знань у студентів щодо основних функцій олімпійського спорту.

Список використаних джерел.

1. Бріскін Ю. Проблеми реалізації олімпійської освіти в умовах загальноосвітніх навчальних закладів / Юрій Бріскін, Мар'ян Пітин // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. Вінниця, 2011. Вип. 12, т. 1. С. 13–17.

2. Галан Я.П Олімпійська освіта: навч. посіб. Чернівці: Рута; 2017. 87 с.

3. Олимпийский спорт: в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.]; под общ. ред. В. Н. Платонова. К. : Олимп. л-ра, 2009. Т. 1. 736 с.

4. Олимпийский спорт: в 2 т. / В. Н. Платонов, М. М. Булатова, С. Н. Бубка [и др.]; под общ. ред. В. Н. Платонова. К. : Олимп. л-ра, 2009. Т. 2. 696 с.

5. Передерій В. Напрями освітньої діяльності Міжнародного олімпійського комітету. Фізична активність, здоров'я і спорт. 2017;4(30):3–9.

6. Стрельбицька Л.Я., Цуняк Д.В. Миротворча функція спорту як його символічна цінність / Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Юридичні науки. 2017. Вип. 1(2). С. 176-179.

Мицкан Т.С. <https://orsid.org./0000-0002-4164-2961>

З ІСТОРІЇ ОЛІМПІЙСЬКИХ МИСТЕЦЬКИХ КОНКУРСІВ (на прикладі Польщі)

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Анотація.

У статті розглянуто передумови запровадження та особливості проведення Олімпійських мистецьких конкурсів, які здійснювалися під час семи Олімпійських ігор з 1912 по 1948 р. Відзначено, що у мистецьких конкурсах приймали участь, художники, музиканти, скульптори, архітектори, поети, графіки, артисти театру і кіно, які представляли твори зі спортивної тематики. За період цих конкурсів було нагороджено олімпійськими медалями 147 мистецьких творів з 23 держав-учасниць. Як виявилось, значних успіхів під час мистецьких конкурсів домоглися польські митці. Їх перший старт відбувся в 1928 році на IX Олімпіаді в Амстердамі де вони отримали золоту (за поетичну збірку) та бронзову (за цикл акварелей) нагороди. Відтак на всіх наступних Олімпіадах польські митці домагалися перемог. У 1940 році Постановою Міжнародного Олімпійського Комітету мистецькі конкурси були вилучені з програми Олімпійських ігор. На жаль, домагання Польського Олімпійського Комітету щодо відновлення цих конкурсів у 1952 році під час XV Олімпіади в Хельсінки не дали позитивного результату. Проте Олімпійський Комітет Польщі зробив

необхідні організаційні дії за підтримки Академії мистецтв, щоб ці конкурси проводилися на теренах Польщі як серед видатних митців, так і серед дітей.

Ключові слова: олімпійські ігри, мистецькі конкурси, польські митці.

Annotacion.

The article examines the prerequisites for the introduction and features of the Olympic art competitions, which were held during the seven Olympic Games from 1912 to 1948. It is noted that artists, musicians, sculptors, architects, poets, graphic artists, theater and film artists took part in the art competitions, which presented works on sports topics. During the period of these competitions, 147 works of art from 23 participating states were awarded Olympic medals. As it turned out, Polish artists achieved significant success during art competitions. Their first start took place in 1928 at the IX Olympiad in Amsterdam, where they received gold (for a poetry collection) and bronze (for a cycle of watercolors) awards. Therefore, at all subsequent Olympiads, Polish artists achieved victories. In 1940, by the Resolution of the International Olympic Committee, art competitions were removed from the program of the Olympic Games. Unfortunately, the demands of the Polish Olympic Committee regarding the restoration of these competitions in 1952 during the XV Olympiad in Helsinki did not yield a positive result. However, the Olympic Committee of Poland took the necessary organizational actions with the support of the Academy of Arts, so that these competitions were held on the territory of Poland both among outstanding artists and among children.

Key words: Olympic Games, art competitions, Polish artists.

Актуальність. Олімпійські мистецькі конкурси (ОМК) беруть свій початок з часів старожитної (стародавньої) Греції. Їх проведення було тісно пов'язане зі спортивними змаганнями в різних місцях релігійного культу. При цьому найважливішими для греків були змагання в Олімпії. Всі старожитні агони (змагання) поєднувалися з мистецькими конкурсам: музичними, поетичними, театральними, малярськими і мистецтвом скульптури [4]. Учасники цього конкурсу (митці) отримували такі ж самі нагороди як і спортсмени [1,8].

Великий творець і засновник новожитного (новітнього) олімпійського руху барон П'єр де Кубертен вважав, що спорт

повинен бути джерелом натхнення для художників, скульпторів, архітекторів, музикантів. Після консультаційної конференції з представниками артистичних осередків у 1906 році в Парижі, він запровадив у програмі Ігор в Стокгольмі (1912 р.) ОМК [2, 3, 5]. Від тоді розпочато нагородження артистів олімпійськими медалями на рівні зі спортсменами.

Відзначимо, що ОМК були проведені на семи Іграх (1912-1948 рр.) [6, 7, 9]. За цей період нагороди отримали 149 мистецьких творів з 23 держав- учасниць. Цікавим є досвід підготовки та участі в цих конкурсах польських митців, а також практика проведення крайових мистецьких конкурсів зі спортивної тематики на теренах Польщі.

Мета – розкрити особливості проведення Крайових Олімпійських мистецьких конкурсів зі спортивної тематики в Польщі.

Методи. Для реалізації поставленої мети застосовували аналіз і узагальнення наукових джерел та методи теоретичної інтерпретації. В ході дослідження використовували матеріали Музею спорту і туризму у Варшаві, праці вказаних дослідників та матеріали мережі Інтернет.

Результати. РКОІ з самого початку свого заснування (1919 р.) прикладав значні зусилля для розвитку культури і використання творчості артистів в поширені ідей олімпізму. Вже в кінці 20-х років ХХ століття була утворена Мистецька комісія, яка розпочала підготовку до проведення Крайових ОМК.

Польські артисти належним чином приготувалися до участі в МОК на Олімпійських Іграх в Парижі (1924 р.), але за браком коштів не змогли взяти в ньому участі. Проте відомі діячі польської культури і мистецтва прийняли участь як члени Міжнародного журі ОМК. То були; Кароль Стриєнський (архітектура), Кароль Шимановський (музика), Олга Бознанська (малярство), Пауль Ландовський (скульптура).

Перший старт польських митців в ОМК в 1928 році (Амстердам, ІХ Олімпіада) отримав широкий відгук в спортивній пресі. Золота медаль Казимира Вежинського за поетичну збірку «Олімпійська Лаура» і бронзова нагорода Владислава Скочиласа за цикл акварелей (Лучник II, Лучник III, Олень Святого Губерта, Діана) був початком творчих змагань польських митців з захоплюючого матеріалу, яким виявився спорт.

Меценатство РКОІ над митцями створювало заохочення до розвитку спортивної тематики, яке забезпечило участь у чергових Іграх в Амстердамі.

В Лос Анджелесі польські митці здобули дві медалі. Золоту – Йозеф Клюковський (Х Олімпіада, 1932 рік) за барельєф «Спортсмен II» (Вінчання спортсмена), а срібну Дж.Канарський за барвисту гравюру лижника.

В Берліні (1937 р.) вдруге Дж. Канарський отримав срібну медаль за барельєф футболіста, а Станіслав Остоя-Хростовський за древорит (гравюру) Диплому Яхт-Клубу «Фрегат» бронзову відзнаку. Водночас бронзову медаль отримав Ян Парандовський за повість «Олімпійський диск».

В Іграх ХІУ Олімпіади у Лондоні (1948 рік) золота олімпійська медаль в музичному конкурсі дісталася Збігневу Турські за твір «II Олімпійська симфонія».

Крайові ОМК в Польщі вперше були організовані у 1931 році з ініціативи Польського Олімпійського Комітету (РКОІ) та за підтримки Інституту пропаганди мистецтва. Кращі твори презентували на оглядових виставах під час яких відбувався відбір для участі в ОМК. Ці конкурси суттєво стимулювали розвиток художньої творчості зі спортивної тематики. Дякуючи їм швидко розвивалися різні види мистецтва, як наприклад, графіка, художня фотографія, медальєрне мистецтво, плакат, скульптура (фото 1) тощо. Плакат зі спортивною та олімпійською тематикою зайняв своє чільне місце в польській школі плакату.

Проекти, відзначені журі на Крайовому ОКМ в кінці 1938 року були вислані до Лос Анджелесу на міжнародну виставку. Авторами цих творів були такі митці: Тадеуш Гроновський, Єжи Сколіновський і Стефан Осіцькевський. Тадеуш Грановський і раніше мав цікавість до спортивної тематики. Так, у 1930 році він виконав плакат «Польща на VII Олімпіаді». В слід за ним пішов Зігмунд Камінський, який намалював плакат «Поляки на IX Олімпіаді, 1928».

Велику роль у розвитку мистецтва графіки на спортивну тематику відіграло Артистичне товариство Варшави і особливо факультет архітектури Варшавської політехніки на якому два професори (з 1917 року) Едмунд Бартомейчик і Зігмунд Камінський здійснювали підготовку майбутніх плакатистів. Важливим досягненням для розвитку плакату було заснування

в 1920 році першої в Польщі кафедри графіки у Варшавській академії мистецтв.

Фото 1. Дівчина зі скакалкою (1931 р.). Авт.: Альфонс Карни. Матеріал: бронза, висота 130 см. І нагорода в Крайовому олімпійському конкурсі мистецтв (1932 р.), Нагорода м. Варшави (1935 р.), Велика почесна спортивна нагорода державного управління з фізичної культури і військової підготовки.

У 1940 році Постановою Міжнародного Олімпійського Комітету ОМК були вилучені з програми Олімпійських ігор.

Проти скасування цього конкурсу виступили представники Польщі Ежи Лотг і Венгрії Ангело Боналакі. Ця опозиція на Сесії МОК у 1952 році спробувала повернути ОМК до програми ігор. Однак проти їх проведення виступив Фінський Олімпійський Комітет, який стверджував, що для організації його проведення в Хельсінках (1952) залишилося мало часу. Натомість в столиці Фінляндії під час XV була організована мистецька виставка на якій було представлено 181 твір з 47 країн. За участь у виставці учасники були нагороджені дипломами. Великим досягненням для польського композитора Анджея Пануфніка було диригування Великим симфонічним оркестром Фінської філармонії, який виконав під час Олімпійських ігор його твір «Богатирська увертюра (нагороджена за I місце в Крайовому ОКМ).

Однак занепад через МОК організації ОКМ не спричинило зриву зв'язків польського мистецтва і спорту. ПОК, як співтворець передвоєнних ОМК, після 1948 року повністю взяв на себе місію їх організації і від 1952 року, як один з небагатьох національних олімпійських комітетів, культивував традиції ОМК в масштабах краю. Партнером ПОК в їх організації було Міністерство Культури і мистецтв, Спілка польських художників, а також Музей спорту і туризму у Варшаві, який з часом оформляв після конкурсні виставки. Під патронатом ПОК відбулося тринадцять конкурсів (остатній в 1992 році) на яких були представлені такі види мистецтв: література, музика, графіка, малярство, плакат, рисунок, скульптура, архітектура, декоративне ткацтво, фотографія, фільми на спортивну тематику і сценарії фільмів. Починаючи з 1984 року, у відповідності до ухвали ПОК, конкурси проводилися раз у два роки.

Перед іграми ХХІІ Олімпіади в Сіднеї (2000 р.) ПОК організував тільки конкурс плакату на олімпійську тематику. До конкурсу було запрошено 15 художників-графіків. За результатами було визначено I місце для двох рівноцінних робіт, авторами яких були Вальдемар Свежему і Владислав Плудце.

В сімнадцяти ОКМ (з урахуванням передвоєнних), польським митцям було надано 360 нагород і подяк. Більшість нагороджених творів закупив Музей спорту і туризму у Варшаві, створивши тим самим музейну колекцію польського мистецтва на тематику спорту [7].

У 1967 році ПОК затвердив Олімпійський Лавр – спеціальна нагорода за видатні досягнення в різних видах мистецької творчості, тематично пов'язаних з ідеями олімпійського спорту. Лавр вперше в 1969 році прикрашав 68 Сесію МОК з нагоди 50-ліття ПОК. Олімпійський Лавр є визнаним у всіх сферах творчості. Лауреати отримують медаль Олімпійський Лавр виготовлену знаменитим скульптором і медальєром Станіславом Сікорем. В історії Олімпійського Лавру відбулося одинадцять редагувань, зокрема спеціально організована зміна в 1994 році, в 100-ліття I Олімпійського Конгресу. До цього часу ПОК нагородив Лавром 78 лауреатів і визнав 52 переможців (деякі митці отримали декілька нагород). Серед лауреатів Олімпійського Лавра були видатні фотографи, музиканти, архітектори і кіношники.

В 60-70-х роках ХХ століття розпочався «експорт» польського мистецтва з тематики спорту. Роботи польських митців демонструвалися на олімпійських аренах Мексики (1968 р.), Мюнхена (1972 р.) та інших.

Закономірним явищем була участь польських митців в Беєнале «Спорт в мистецтві краси», організованого в 1969 році в Мадриді і Барселоні Радою спорту Іспанії під патронатом МОК. На даний форум з'їхалися митці з усього світу. В Польщі відбором учасників Беєнале, фінансуванням займалися: Міністерство культури і мистецтв, Головний комітет фізичної культури і туризму, Музей спорту і туризму у Варшаві. Участь польських митців в цьому Беєнале мав великий успіх. Поляки здобули понад 40 нагород, серед яких Велика Нагорода ІУ Буєнале (Мадрид 1969) і Почесну медаль здобув Казимір Карпінський за скульптуру «Наступний рекордсмен». Оповідючи про успіхи польських митців необхідно відзначити успіх Войцеха Петраніка, який виграв конкурс з проекту медалі Олімпіади в Сіднею і серії монет з відображенням видів спорту, які були в програмі Олімпіади.

Окреслюючи роль ПОК в розвитку мистецтва з тематики спорту, необхідно підкреслити, що дбалося також про розвиток таланту й заохочення дітей до участі в таких конкурсах. Так, в 1968 р. ПОК організував конкурс з малярства «Світ доброти». Десять найкращих праць було вислано в Мексику для участі у Фестивалі дитячого малюнка, на якому було представлено 1200 малюнків з цілого світу. Друга традиція – це конкурс імені Яна Парандовського для дітей і молоді на

оповідання з олімпійської тематики. На даний час ПОК співорганізує і наглядає за проведенням різних регіональних конкурсів під егідою МОК.

В Польщі, як і в багатьох країнах світу, широкого розповсюдження набула філателія з олімпійської тематики (вперше поштові марки до Олімпійських ігор вийшли в США у 1932 р.). Починаючи з радянських часів (1952 р.) в Україні «Підпільна пошта» випускала в світ марки та поштові блоки (фото 2).

Фото 2. Підпільна поштова марка України, присвячена XVII Олімпіаді.

Вони були присвячені практично кожній Олімпіаді того періоду, нагадуючи небайдужим людям, українцям, що українська нація зі своїми здобутками заслуговує на визнання в олімпійському русі під своїм власним прапором.

Легалізація цього процесу відбулася зі здобуттям Україною незалежності (фото 3) на яку сьогодні посягає московія, розв'язавши людиноненависницьку війну проти України.

Фото 3. Поштова мініатюра (1996 р.), присвячена українській фігуристці Оксані Баюл (перша олімпійська чемпіонка часів вільної України) і біатлоністці Валентині Цербе-Несін (бронзова медаль-перша олімпійська нагорода незалежної України).

Доречно нагадати, що на час проведення Олімпійських ігор стародавності припинялися всі наявні воєнні конфлікти (угода 776 р. до нашої ери між Еладою і Спартою). В 100-ліття (6.06.1994 р.) з дня проведення установчого Конгресу в Сорбонському університеті по відновленню Олімпійських ігор голова Івано-Франківської студентської спортивної спілки проф. Богдан Мицкан звернувся з листом до Президента НОК України Валерія Борзова про таке: цитата «Враховуючи важливе значення спорту в найрізноманітніших сферах життя планети (політика, наука, культура, архітектура тощо) ми просимо НОК України ввійти з клопотанням до МОК про необхідність прийняття звернення до ООН щодо оголошення 1994 року роком «Олімпійського спорту», а також проведення під егідою ООН світового конгресу «О спорт, ти мир» за участю керівників держав по підготовці і підписанню угоди «Про обов'язкову дотримання миру під час проведення Олімпійських

Ігор. Таким чином, буде відновлено гуманістичний ідеал Олімпізму. Сподіємось, що прийняття такої угоди стане початковим імпульсом до припинення найрізноманітніших воєнних конфліктів. І всі міжнародні проблеми будуть вирішуватися шляхом ненасильницьких дій. Отже від мирної дружельюбної боротьби в спорті до добрих і мирних відносин між народами». Сьогодні, як ніколи, ця проблема є актуальною і НОК України зобов'язаний активізувати свою діяльність з цього важливого питання.

Все вище викладене свідчить про те, що спорт не тільки виявляє закладені природою резерви людського організму, а водночас є джерелом краси. Важливо сьогодні нагадати, що краса (в найширшому розумінні цього слова) спасе світ.

Висновок.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що Мистецькі олімпійські конкурси були започатковані з ініціативи барона Пера де Кубертена після консультаційної конференції з митцями у 1906 році в Парижі. Це дало можливість залучити до участі в Олімпіадах митців різного профілю, а саме: поетів, художників, скульпторів, графіків, архітекторів, артистів театру і кіно, музикантів тощо. Це стало важливою передумовою розгортання Польським Олімпійським Комітетом на теренах Польщі Крайових мистецьких конкурсів зі спортивної тематики за участі як відомих митців, так і дітей. Кращі роботи використані для створення окремої експозиції в Музею спорту і туризму у Варшаві.

Список літератури

1. Булатова М. М. Енциклопедія олімпійського спорту в запитаннях і відповідях. К.: Олімпійська література, 2009. 400 с.
2. Булатова М, Белокуров Д, Кучерявий А. Конкурси мистецтв в історії олімпійського руху сучасності. Наука в олімпійському спорті. 2020. № 2. С.4-19. DOI:10.32652/olympic2020.2_1
3. Вільчковський Е. С. Шляхи відродження сучасних олімпійських ігор / Вільчковський Е. С., Вільчковська А. Е., Пасічник В. Р., Дибовський А., Чвенар А. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2008. Т. 1. С. 13–16. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2008_1_6.
4. Литвинець І., Падовська О., Тимчак Я., Литвинець А. До питання про конкурси мистецтв у програмах Олімпійських ігор

сучасності. Молода спортивна наука України. 2012. Вип. С.163-168.

5. Bergvall E. The Olympic Games of Stockholm 1912. Official Report. Stockholm: Wahlström and Widstrand. 1912. p. 806-811.

6. Olympic Games Art Contest 1912-1948 [Electronic resource]. Access made : <http://olympic-museum.de/art/artcompetition.htm>.

7. Polski Komitet Olimpijski. 90 lat na olimpijskim szlaku. Warszawa, 2009. 455 s.

8. Stanton R. The forgotten Olympic art competitions – The story of the Olympic art competitions of the 20th century / Richard Stanton. Victoria: Trafford Publishing, 2001. 412 s.

9. The Olympic Art Competitions [Electronic resource]. Access made: http://books.google.com/books/about/The_Forgotten_Olympic_Art_Competitions.

Мосійчук Л.В. <https://orcid.org/0000-0002-2756-5795>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОЛІМПІЙСЬКІЙ ОСВІТІ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

**Тернопільський національний педагогічний
університет ім. В. Гнатюка**

Annotation. У статті автор розглядає явище «олімпізму» на сучасному етапі розвитку суспільства. Знайомить читача з історією виникнення олімпійського руху, його метою та завданнями, основними ідеями, та принципами, розглядає проблеми педагогічної діяльності в межах олімпійського руху для належної освіти дітей та молоді. Пропонує шляхи вирішення виявлених проблем.

Keywords: олімпійська освіта, олімпійський рух, педагогічна діяльність, фізкультурна освіта.

Постановка проблеми. Важко знайти інше соціальне явище, яке викликало б до себе таку велику увагу та симпатію як «олімпізм». В наш час його роль і значення стали такими вагомими і, у той же час, суперечливими, як ніколи в минулому. Сучасний олімпізм посідає особливе місце в соціальному та культурному житті суспільства, формує здоровий спосіб життя людини. Він визнаний у світі як значна соціокультурна формація, в якій закладені гуманістичні цінності, серед яких прагнення до миру, співпраці, та взаємопорозуміння. На

сучасному етапі розвитку олімпійського руху вагоме місце посідає олімпійська освіта, формування якої покладено на педагогічних працівників середніх та вищих навчальних закладів. Метою олімпійської освіти є залучення дітей та молоді до ідеалів та цінностей олімпізму. Олімпійська освіта посідає важливе місце в загальній системі освіти, виховання та навчання підростаючого покоління. В багатьох країнах реалізуються програми олімпійською освіти для школярів, студентів та інших груп населення. У 1994 році при підтримці президента МОК створено Керівний комітет проекту всесвітньою компанією «Національні олімпійські комітети в дії: пропагування олімпійських ідеалів через освіту».

Поряд з цим, вагомим недоліком педагогічної діяльності в межах олімпійського руху є проведення незалежних ніж собою заходів для пропагування ідеалів та цінностей олімпізму. На даний час назріла необхідність переосмислення практичної реалізації цієї діяльності як певної системи. Перш за все можна виділити три відносно самостійні складові олімпійської освіти: 1) Засвоєння спеціальних знань; 2) Формування мотивації до занять: інтересів, потреб, ціннісних орієнтацій, установок); 3) Формування відповідних умінь та навичок.

Мета дослідження. Визначити шляхи впровадження ідеалів та цінностей олімпізму в освіту дітей та молоді.

Методи дослідження. Аналіз та узагальнення літературних джерел.

Результати досліджень. «Олімпізм» - філософія життя, яка об'єднує у єдине ціле тіло, волю та розум. Мета олімпізму – спрямувати спорт на служіння гармонійному розвитку людини, благополуччю суспільства, збереженню загальнолюдських цінностей. Ідея олімпізму пов'язана із олімпійськими іграми, які проводилися ще у древній Греції з 776 року до н.е. до 393 рік н.е. в Олімпії – одній з найбільших її святилищ. Від Олімпії пішла і назва ігор. Ігри являли собою заходи релігійного та спортивного призначення. Всього було проведено 293 олімпіади. Олімпійські ігри суттєво втратили своє значення з приходом римлян. Після того, як християнство стало офіційною релігією, ігри стали розглядатись як прояв язичництва і у 394 році були заборонені імператором Феодосієм I. Відродженню олімпійських ігор після славнозвісних часів Древньої Греції, ми вдячні французькому ентузіасту, великому прихильнику спорту барону П'єру де Кубертену. Завдяки його багато річним

зусиллям 23 червня 1894 року був створений Міжнародний олімпійський комітет (МОК). Ця організація і на сьогодні є вищим керівним органом олімпійського руху. Перші всесвітні змагання, аналогічні древньогрецьким Олімпійським іграм, відбулися у 1896 році в Афінах. У програмі було дев'ять видів спорту: легка атлетика, гімнастика, плавання, підймання вантажів боротьба, стрільба, фехтування, велогонки та теніс. З цього моменту Олімпійські ігри стали головною міжнародною спортивною подією.

Олімпійський девіз латинською мовою – «*citius, altius, fortius*», що перекладається як «швидше, вище, сильніше». Він спрямовує педагогічну діяльність на формування у молоді інтересу та потреби у систематичних заняттях спортом, мотивує показувати найвищі спортивні результати, а також використовувати знання із області історії і сучасної практики олімпійського руху, що сприятиме досягненню саме таких результатів. Отож, метою олімпійської освіти є формування у дітей та молоді лише тих знань, інтересів, умінь та навичок, що орієнтують їх на високі досягнення у руховій та спортивній діяльності, але і поряд з цим дозволятимуть правильно оцінити та використати гуманістичний потенціал фізичного виховання та спорту. Усі інші знання, уміння та навички, можуть не тільки не входити до предмету педагогічної діяльності в межах олімпійського руху, але і навіть бути протилежними їй (агресивність у спорті, використання допінгу тощо).

Теоретичний компонент олімпійської освіти становлять знання про: 1) олімпійські ігри та олімпійський рух, їх історію, мету, завдання, головні ідеали та цінності; 2) спорт, його різновиди, про засоби та методи спортивної підготовки; 3) гуманістичний соціально-культурний ідеал спорту та його ролі у здоровому способі життя, про його місце в системі засобів, що забезпечать формування особистої фізичної культури.

Та не дивлячись на вкрай важливе значення вище вказаних постулатів у олімпійській освіті допускаються дві крайності. Перша з них полягає у досить широкому тлумаченні цих завдань – коли до них відносять практично усі знання пов'язані зі спортом, спортивним тренуванням, фізичною культурою, збереженням та зміцненням здоров'я. У такому контексті олімпійська освіта втрачає свою специфіку, співпадаючи із загальними завданнями фізичного виховання та спортивного виховання. Інша крайність полягає у надто вузькому погляді на

ці точки зору, у зведенні їх лише до задачі формування знань про олімпійські ігри та олімпійський рух. Інформаційна робота хоч і займає важливе місце в олімпійській освіті, та найголовніше – сформувані реальні мотиви, що спонукають учасників олімпійського руху орієнтуватися на його цінності у своїй поведінці, спрямовуючи свої зусилля на втілення їх у життя. Вирішальний вплив на формування таких мотивів чинять життєвий досвід, переконання особи, її моральні та естетичні почуття. Мотив викликає в людини інтерес до систематичного здійснення тієї чи іншої діяльності. В результаті мотивація поступово перетворюється на звичку, що набирає характеру потреби. Це позитивно позначається на формуванні у молоді інтересу до спорту, олімпійських ігор та олімпійського руху. Тут важливо забезпечити сприйняття спорту як одного із важливих засобів формування особистої фізичної культури, ведення здорового способу життя, перевірки власних фізичних та вольових можливостей. При цьому кожен повинен бути переконаний, що тільки така поведінка є правильною та допустимою.

Створення належної системи олімпійської освіти передбачає включення в цю роботу не тільки спеціалістів галузі фізичного виховання та спорту, але й вчителів та викладачів інших навчальних дисциплін. Важливу роль у цьому можуть відіграти відомі спортсмени, діячі науки та культури, відомі художники, письменники, артисти, працівники засобів масової інформації.

Висновки. Педагогічна діяльність в межах олімпійської освіти повинна базуватись на теоретичному, гуманістичному та мотиваційному компонентах. Теоретичним компонентом олімпійської освіти є знання про: олімпійські ігри та олімпійський рух, їх історію, мету, завдання, головні ідеали та цінності; спорт, його різновиди, про засоби та методи спортивної підготовки. Гуманістичний компонент зорієнтований та соціально-культурний ідеал спорту, його роль у здоровому способі життя та формуванні особистої фізичної культури. Мотиваційний компонент олімпійської освіти повинен орієнтувати його учасників на цінності «олімпізму», спрямовувати свої зусилля на втілення їх у життя.

Список літератури.

1. Булатова М. М. Система олимпийского образования в Украине (1991-2006): методология и практические результаты

// Современный олимпийский спорт и спорт для всех: материалы X Междунар. науч. конгр. - Гданск, 2006. - С. 38-41.

2. Булатова М. М. Система олімпійської освіти та нові форми її впровадження // Олимпийский спорт и спорт для всех: тезисы IX Международного научного конгресса. - К.: Олимп. литература, 2005.

- 7 с.

3. ГЕРЦИК М. С. Вступ до спеціальностей галузі фізичне виховання і спорт: навч. посіб. / М. С. Герцик, Вацеба О. М. — Л. : Українські технології, 2003. - 232 с.

4. Кыласов А. В. Окольцованный спорт: Истоки и СМЫСЛ современного олимпизма [Текст] / Алексей Кыласов. - М.: АИРО-XXI, 2010.-328 с.

5. Матвеев С. Ф. Олімпійська освіта пріоритетний напрям в діяльності Олімпійської академії України / С. Ф. Матвеев, Л. О. Радченко, Я. С. Щербашин // Олимп. спорт і спорт для всіх: IX Міжнар. наук.конгр.: тези доп. - К.: Олимп. література, 2005. - 22 с.

6. Мюллер Н. Олимпийское образование / Мюллер Н. // Мир спорта. - 2003. - № 3. - С. 6-12.

7. Олімпійська освіта: методичні рекомендації. / укл. М. М. Булатова, С. Ф. Матвеев, В. Ф. Бойко [та ін.] – К., 2002. - 40 с.

8. Родиченко В. С. Олимпийское образование и современные тенденции развития в области политики и идеологии / Родиченко В. С., Столяров В. И. // Спорт, духовные ценности, культура. - М., 1997. - Вып. 6. - С. 26 - 32.

Наумчук В. І. <https://orcid.org/0000-0002-2919-0720>
Палічук Ю.І. <https://orcid.org/0000-0002-6589-096X>

РОЗВИТОК ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

¹Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

²Буковинський державний медичний університет

Анотація. У статті з'ясовуються перспективи олімпійської освіти школярів у контексті вимог реформування середньої школи, визначаються основні шляхи підвищення ефективності цього цілеспрямованого процесу у сучасних реаліях.

Ключові слова: олімпійська освіта, Нова українська школа, фізична культура, спорт.

Annotation. The article clarifies the prospects of Olympic education of schoolchildren in the context of the requirements of secondary school reform, identifies the main ways of increasing the effectiveness of this purposeful process in modern realities.

Keywords: Olympic education, New Ukrainian school, physical culture, sports.

Постановка проблеми. Безперервні геополітичні зрушення, які сьогодні відбуваються в Європі та світі, спричинюють кардинальні зміни у різних аспектах життєдіяльності багатьох країн і, зокрема, в Україні. Очевидно, що у нашій державі не залишається винятком перегляд функціонування всіх соціальних інститутів і структур, у тому числі, й системи освіти, що закладає надійний фундамент для розвитку держави, підвищення рівня життя населення, покращання здоров'я і добробуту людей. Чинна реформа освітньої галузі, яка реалізується на концептуальних засадах Нової української школи (НУШ), створює сучасні механізми, правила, алгоритми діяльності закладів загальної середньої освіти, модернізує систему управління і вдосконалює культуру співпраці [4]. Освітні нововведення спрямовані на різнобічний розвиток, виховання й соціалізацію особистості, яка усвідомлює

себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності й громадянської активності [5].

Досягнення вказаної мети значною мірою забезпечує олімпійська складова шкільної освіти, яка уможлиблює постійний цілеспрямований вплив на духовні і тілесні основи кожного школяра. Завдяки органічному взаємозв'язку духовного та матеріального, діалектичній єдності теорії і практики, які відображають філософський сенс олімпійської освіти, підростаюче покоління не тільки оволодіває культурною спадщиною фізичної активності людства та розвиває спортивну сферу життєдіяльності, а й засвоює і реалізує ідеї гуманізму, свободи та рівності людей, сприяє їх розвитку через зміцнення миру і збереження власної гідності.

Мета дослідження – з'ясувати перспективи олімпійської освіти школярів у контексті вимог концепції Нової української школи, а також визначити основні чинники підвищення ефективності цього цілеспрямованого процесу.

Методи дослідження. Для досягнення вказаної мети використано комплекс взаємопов'язаних методів, а саме: аналіз, синтез і узагальнення наукової інформації з проблеми дослідження, навчально-методичної літератури та Інтернет джерел.

Дослідження виконувалось за планом науково-дослідної роботи кафедри теоретичних основ і методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка на тему: «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців до формування фізичної культури учнівської молоді» (Державний реєстраційний номер: 0120U103906).

Результати досліджень. У філософському та науково-інформаційному просторі освіта розглядається як вільна взаємодія між особистістю та навколишнім світом, як динамічний, довготривалий процес, який не має завершення [1, 3, 6]. У свою чергу, олімпійська освіта, що акумулює надбання людства, насамперед, з педагогіки, психології, фізичної культури і спорту, пов'язується з інтеграцією в єдине ціле якості духу та тіла, забезпеченням всебічного й гармонійного розвитку

потенцій особистості, формуванням відповідної нашому суспільству системи норм і цінностей.

Оскільки гармонійне поєднання інтелекту, сили духу, фізичних якостей та тілесної краси є невід'ємною частиною філософії вітчизняної системи освіти, то ідеї, закладені П'єром де Кубертенем у концепцію олімпійської освіти, доволі легко узгоджуються і синхронізуються з формулою Нової української школи, стрижень якої визначають такі елементи, як: новий зміст освіти, умотивований учитель, ціннісне виховання, автономія школи, педагогіка партнерства, дитиноцентризм, оновлена структура, справедливе фінансування, сучасне освітнє середовище [5].

Пропонована освітньою реформою формула уможлиблює формування ключових життєвих компетентностей та наскрізних умінь, які є основою для самореалізації школяра – як особистості, громадянина, фахівця. Комплекс ключових компетентностей НУШ складають складні динамічні утворення, що визначають здатність особистості щодо спілкування державною (і рідною у разі відмінності) та іноземними мовами, математичної компетентності, основних компетентностей у природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрової компетентності, уміння вчитися впродовж життя, ініціативності й підприємливості, соціальної і громадянської компетентності, обізнаності та самовираження у сфері культури, екологічної грамотності і здорового життя [5].

Всі компетентності тісно взаємопов'язані і є рівнозначними. Вони формуються на кожному етапі освіти через реалізацію різних навчальних предметів та форм взаємодії суб'єктів педагогічного процесу. Спільними для всіх компетентностей є такі наскрізні уміння, як: читати і розуміти прочитане, висловлювати думку усно та письмово, критичне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, творити, вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, здатність співпрацювати в команді [5].

Здобуття олімпійської освіти у закладах загальної середньої освіти здійснюється шляхом функціонування системи фізичного виховання, а також використання різних форм та видів навчально-виховної, спортивно-масової, фізкультурно-оздоровчої, корекційно-розвивальної, культурно-просвітницької, соціально-педагогічної діяльності. Урочні

форми олімпійської освіти включають уроки з навчального предмета «Фізична культура» та інших інваріантних складників, власне Олімпійські уроки, факультативні заняття, спеціальні курси. Коло позаурочних форм олімпійської освіти охоплює малі олімпійські ігри, олімпійський день, олімпійський тиждень, заняття у спортивних секціях, спортивні змагання, олімпійські читання, виховні години, конференції, круглі столи та ін. [1, 6]. Невід'ємною складовою співпраці всіх учасників цього педагогічного процесу є функціонування шкільного музею чи кабінету, туристично-екскурсійна й пошукова робота, організація і проведення вікторин, конкурсів малюнків, фотографій, літературних творів, плакатів, емблем тощо. У забезпеченні якості олімпійської освіти важливого значення набуває діяльність таких структур, як шкільний олімпійський комітет, мала олімпійська академія та лекторські групи.

До переліку головних завдань фізкультурної освітньої галузі у початковій школі внесені положення про «усвідомлення ролі занять спортом і Олімпійського руху для формування самоповаги, впевненості в собі, прагнення досягати успіху, дотримуючись принципів чесної гри» [8, с. 68] та «формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях» [7, с. 101]. Зміст навчального предмета «Фізична культура» складають питання історії виникнення Олімпійських ігор, ритуалів, церемоній, символів та ідеалів олімпійського руху, олімпійського принципу Fair Play, життєвого шляху відомих українських та зарубіжних спортсменів та ін.

Одним із ціннісних орієнтирів, на яких ґрунтується реалізація мети базової середньої освіти, виступає «утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії учнів між собою та з дорослими» [2, с. 2], що повністю відповідає олімпійським ідеалам. Сімнадцять із шестидесяти варіативних модулів модельної навчальної програми «Фізична культура. 5-6 класи» є чинними олімпійськими видами спорту. При цьому доволі вагому частину очікуваних результатів навчання становлять знання, пов'язані з Олімпійськими іграми та олімпійським рухом.

Висновки. Аналіз нормативних документів НУШ дозволяє стверджувати, що в освіті школярів чинне місце належить її

олімпійській складовій. Реалізація змісту та вимог чинних освітніх програм НУШ дозволяє вирішувати завдання олімпійської освіти. Підвищенню ефективності цього цілеспрямованого процесу сприятиме подальше вдосконалення нормативних документів, насамперед, через перегляд переліку варіативних модулів програми навчального предмета «Фізична культура» та оптимізацію їх змісту; створення освітнього середовища, спрямованого на формування в учнів мотивації до здобуття олімпійської освіти і відповідних їй компетентностей; залучення всіх зацікавлених сторін до олімпійської освіти школярів та належна підготовка до неї педагогічних кадрів.

Список літератури:

1. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. посібник. К.: Олімпійська література, 2011. 335 с.
2. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти. 2022. <http://surl.li/cvfwy>
3. Наумчук В. І. Використання рухливих ігор в олімпійській освіті молодших школярів. 2017. <http://surl.li/eqwrg>
4. Наумчук В. І. Використання спортивних та рухливих ігор у Новій українській школі: реалії та перспективи. 2021. <http://surl.li/dxfsp>
5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. <http://surl.li/hoha>
6. Солопчук М. С., Боднар А. О. Олімпійська освіта: навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка, 2013. 176 с.
7. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас. 2022. <http://surl.li/cvuzs>
8. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас. 2022. <http://surl.li/dexnc>

¹Палічук Ю.І. <https://orcid.org/0000-0002-6589-096X>

²Наумчук В. І. <https://orcid.org/0000-0002-2919-0720>

ЗИМОВІ ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ

¹Буковинський державний медичний університет

²Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Анотація. Зимові Олімпійські ігри — міжнародні змагання із зимових видів спорту, що відбуваються кожні чотири роки під егідою Міжнародного Олімпійського комітету в рамках Олімпійського руху. Перша зимова Олімпіада відбулася в 1924 році. До 1992 року зимові Олімпійські ігри відбувалися того ж календарного року, що й літні Олімпійські ігри. Починаючи з 1994 зимові Олімпіади проходять після літніх Олімпійських ігор зі зсувом на два роки.

Annotation. The Winter Olympic Games are international competitions in winter sports that take place every four years under the auspices of the International Olympic Committee as part of the Olympic Movement. The first Winter Olympics took place in 1924. Until 1992, the Winter Olympics were held in the same calendar year as the Summer Olympics. Since 1994, the Winter Olympics have been held after the Summer Olympics with a shift of two years.

Ключові слова: зимові ігри, Олімпіада, змагання, спортсмени, види спорту, популярність ігор.

Key words: winter games, Olympics, competitions, athletes, sports, popularity of games.

Актуальність теми дослідження (постановка проблеми). Оскільки сніг і люті морози нечасті гості у Греції, не дивно, що античні елліни, започатковуючи Олімпійські ігри, різноманітних зимових розваг до них не вносили. Цей історичний факт був одним з аргументів противників створення «Білих ігор» на початку ХХ століття. Головними з них були скандинави, які проводили власні «Північні ігри» і не хотіли ділитися, насамперед, лижними видами спорту, які вважали своїми. Можливо Зимовій Олімпіаді так і не судилося з'явитися, якби не барон П'єр де Кубертен. Людина, що створила МОК та

відновила Олімпійські ігри, ініціювала і створення Білої Олімпіади.

І зимові Олімпійські ігри проводилися з 25 січня по 5 лютого 1924 року у французькому Шамоні. Спочатку відома як «Зимовий тиждень спорту», подія незабаром посіла своє місце як перша зимова Олімпіада, демонструючи змагання спортсменів зі всього світу. Після їхнього успіху МОК прийняв рішення про регулярне проведення зимових Олімпіад - кожні 4 роки.

Мета дослідження полягає у теоретичному дослідженні етапів історії розвитку та популярності Зимових Олімпійських ігор.

Результати досліджень. Зимові Олімпійські ігри не мають такої багатой історії, як Ігри Олімпіад, але на сьогодні вони також користуються величезною популярністю. Ідея проведення зимових Олімпійських ігор неодноразово обговорювалась у МОК ще на початку ХХ століття. Однак втіленню цієї ідеї в життя протидіяли представники Скандинавських країн, які вважали достатнім для популяризації зимових видів спорту проведення Північних ігор, що регулярно відбувались з 1901 року. Ігнорувати думку скандинавів було неможливо, оскільки на початку ХХ століття спортсмени цих країн були найсильнішими в світі практично з усіх зимових видів спорту. Ще одним аргументом було те, що зимові Олімпійські ігри не мали давніх традицій, і до них неможливо було застосовувати термін «олімпійські». Серед причин, що гальмували період початку зимових Олімпійських ігор була й слабка матеріальна база багатьох країн. Вперше змагання з фігурного катання на ковзанах були включені в програму Олімпіади у 1908 році у Лондоні, де спортсмени змагалися у чотирьох видах програми. Проте суперництво було слабке, тому що, у кожному виді було усього від 3 до 9 учасників. Другий раз у програмі Олімпіад зимові види спорту з'явилися у 1920 році рід час ігор у Антверпені, коли разом зі змаганнями фігуристів, три види та до шістнадцяти учасників у кожному, був проведений досить представницький турнір по хокею з шайбою. Перемогу у змаганні, де було представлено сім збірних, святкували канадці. В решті решт був знайдений варіант сумісництва Північних ігор з іграми Олімпіад. На сесії МОК у 1922 році було прийнято рішення про проведення «міжнародного спортивного тижня з приводу 8-ї Олімпіади».

Змагання відбулися з 25 січня по 4 лютого 1924 року у французькому Шамоні. За кількістю учасників та популярністю вони перевершили всі зимові змагання, проведені у світі раніше. Це дало можливість МОК у 1925 році прийняти рішення про регулярне проведення зимових Олімпійських ігор, а змагання 1924 року були класифіковані як перші зимові Олімпійські ігри. Для зимових Олімпійських ігор характерні ті ж досягнення та проблеми, що й для ігор Олімпіад, хоча в значно скромніших масштабах, що зумовлено меншою кількістю учасників, відсутністю помітного інтересу до зимових Ігор з боку країн Африки, Азії та Латинської Америки. Все це знімає багато складностей та проблем, які постійно супроводжують літні Олімпійські ігри.

У проведенні зимових Олімпійських ігор можливо виділити декілька етапів.

1. 1924 – 1936 роки – програма Ігор відзначається стабільністю, включаючи змагання з бобслею, лижного спорту (гонки, стрибки з трампліну та двоборство), швидкісний біг на ковзанах, фігурне катання, хокей з шайбою. Та вже у 1936 році виникло перше протиріччя між Північними країнами з одного боку та Німеччиною, Австрією, Швейцарією та Францією з другого, з питання про включення до зимових Олімпіад гірськолижних дисциплін. Справа в тому, що Північні країни забезпечували собі перевагу у командній першості за рахунок лижних дисциплін, і противилися включенню нових гірськолижних програм, у яких якраз були сильні представники альпійських країн. В кінці кінців МОК прийняв компромісне рішення, у програму Ігор 1936 року були включені як гірськолижне двоборство, так і лижна естафета.

2. 1948 – 1956 – з 1948 року програма Ігор вже суттєво збільшується. Відразу з'являються п'ять нових дисциплін, чотири з яких гірськолижні. У цей період значно розширилась в Іграх і участь жінок, які змагалися вже у шести дисциплінах.

3. 1960 – 1988 – програма Ігор збільшується ще більш суттєво. На зимових Олімпіадах з'являється біатлон, а також чотири жіночих дисципліни у ковзанярському спорті, де до цього змагалися лише чоловіки. 1964 року на Іграх вперше були проведені змагання з санного спорту.

4. 1992 – 2010 – інтенсивна комерціалізація, та перш за все зв'язок з телебаченням, сприяло появі не тільки збільшенню кількості видів, наприклад змагання з жіночого хокею, а й появі

нових видів спорту, серед яких особливо слід виділити – керлінг, фрістайл, шорт-трек.

Якщо говорити про спортивну сторону питання, то слід виділити два великих етапи.

1. 1924 – 1952 – коли у зимових Олімпійських іграх перемагали в основному представники Північної Європи – Норвегія, Швеція, Фінляндія, конкуренція яким складала країни Північної Америки – США, Канади, а також в окремих видах змагань, представники центральної Європи – Німеччина, Австрія, Швейцарія, Франція, Італія.

2. 1956 – 2010 – з появою на Іграх СРСР та інших соціалістичних країн, перш за все атлетів НДР з 1968 року, представники саме цих держав задавали тон на зимових Олімпіадах. В подальшому, на початку 1990-х років з розпадом Радянського Союзу та об'єднанням Німеччини, боротьба серед збірних значно загострюється. Однією з тенденцій розвитку зимових Олімпійських ігор у цей період є різке збільшення кількості країн – учасниць, перш за все за рахунок Південних країн – Гватемала, Болівія, Чилі, Ліван, Марокко та інші. Однак збільшення кількості країн на зимових Олімпіадах значно випереджає кількість країн, що реально включаються у боротьбу за нагороди.

Висновки. І хоч останнім часом в силу різноманітних причин, цілеспрямованої підготовки талановитих спортсменів та розвиток штучної матеріальної бази, монополія окремих країн у досягненнях в тих чи інших видах спорту порушується все частіше, загальна тенденція розвитку зимових видів спорту зберігається. Тим не менш про популярність зимових Олімпійських ігор свідчить суттєва зміна їх програми, порівняно з 1924 роком. За цей час кількість країн, видів дисциплін та спортсменів, що приймають участь у іграх швидкими темпами зростає.

Список літератури:

1. Васильчук А.Г. Олімпійська освіта в засобах масової інформації. Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення: матеріали регіонального науково-методичного семінару / За заг. ред. Огністого А.В./ – Тернопіль: В-во СМТ «ТАЙП», 2015. –132 с. С.109-112

2. Казик Д. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до олімпійської освіти. Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення: матеріали третього

регіонального науково-методичного семінару / За заг. ред. Огністого А.В./ – Тернопіль: В-во СМТ «ТАЙП», 2019. – С.62-66

3. Скрипник М. Філософія олімпізму як основа олімпійської освіти. Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення: матеріали регіонального науково-методичного семінару / За заг. ред. Огністого А.В./ – Тернопіль: В-во СМТ «ТАЙП», 2019. – С.139-141

4. Палічук Ю.І. Зимові види спорту з методикою викладання. Чернівці :ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2018. – 336 с. (навчально – методичний посібник)

Радченко Л. О.¹, <https://orcid.org/0000-0002-5149-2952>

Єрмолова В. М. ¹, <https://orcid.org/0000-0002-6073-0449>

Кроль І. М. ², <https://orcid.org/0000-0003-3021-3181>

Загітова М.Г. ², <https://orcid.org/0000-0002-3250-6028>

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ: КОМПОНЕНТИ, ЩО Є ДОСТУПНИМИ ДЛЯ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

¹ Київ Олімпійська академія України

**² Київ Навчально-науковий олімпійський інститут
Національного університету фізичного виховання і
спорту України**

Annotation. The study of the cultural and educational component of the Olympic movement should be based on the analysis of its components that are available for observation: ceremonies and rituals, environment, language, documents, artifacts, stories and the life path of the heroes, which allows to create a comprehensive picture of the studied social phenomenon.

Keywords: cultural and educational component, Olympic movement.

Актуальність. Культурно-освітня складова – частина олімпійського руху, яка обумовила не лише його унікальність, світове визнання та тривалу життєздатність, а й зробила його найпопулярнішим соціальним рухом сучасності [4, 6].

Узагальнення даних спеціалізованої літератури, дозволяє відзначити, що у загальному розумінні термін «культура» трактується, як спільні для групи людей, цінності та вірування, а

«освіта» – як процес передачі та отримання нових знань, умінь та навичок [1, 8].

Аналіз фахової літератури свідчить, що єдиного підходу до трактування поняття «культурно-освітня складова олімпійського руху» у науковців не існує. Узагальнення підходів різних фахівців дозволяє говорити про неї, як про «душу» олімпійського руху [7, 9] або про систему артефактів [8, 9], що роблять олімпійський рух унікальним явищем у системі світової культури.

В той же час зміст культурно-освітньої складової олімпійського руху залишається відкритим питанням у наукових дослідженнях.

Ключові слова: культурно-освітня складова, олімпійський рух.

Мета дослідження. Визначити та обґрунтувати компоненти культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху, що є доступними для спостереження.

Методи дослідження. Аналіз даних спеціалізованої літератури, інформації мережі Інтернет, опитування (бесіди), синтез та узагальнення.

Результати дослідження. Аналіз фахової літератури [4, 5], проведення бесід із фахівцями галузі щодо місця, ролі, значущості культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху, особливостей її прояву, синтез та узагальнення наявного матеріалу, дозволяє відзначити, що культурно-освітня складова сучасного олімпійського руху:

- не є гнучкою та опирається, як швидким, так і повільним змінам, притаманним світовому суспільству, що в свою чергу, обумовлює унікальність та тривалу життєздатність олімпійського руху;

- тісно пов'язана із специфікою розвитку олімпійського руху, його історією та учасниками;

- визнається всіма учасниками олімпійського руху, відображається у загальних їх судженнях та переконаннях;

- проявляється у різноманітних формах та засобах, що мають вплив як на розвиток олімпійського руху загалом, так і на окремих його учасників.

Сьогодні, незважаючи на єдність думок фахівців, щодо значущості культурно-освітньої складової у розвитку та функціонуванні сучасного олімпійського руху, питання її змісту та сутності, викликає певні протиріччя. Зокрема, олімпійський рух часто розглядається як «монокультура», єдиний механізм,

структурні елементи якого забезпечують його функціонування [2]. Така точка зору ускладнює аналіз досліджуваного явища, тому в роботі ми спиралися на підхід, запропонований Е. Шейном [3] та розглядали культурно-освітню складову сучасного олімпійського руху, як набір фундаментальних цінностей, переконань і настанов, які є спільними для всіх учасників олімпійського руху та обумовлюють стандарти або норми поведінки для тих, кого вона охоплює.

Дослідження дозволили систематизувати поведінкові та соціальні патерни учасників олімпійського руху та розподілити їх у певні групи, куди входять фізичне середовище, публічні заяви офіційних осіб, способи взаємодії людей, формат мови, що використовується, стиль одягу тощо.

Деякі з компонентів реалізації культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху є доступними для спостереження (табл. 1). Важливим є вміння їх розпізнавати, оскільки рушійні цінності та систему переконань, що стоять за ними можна побачити лише крізь призму ознак, що проявляються.

Таблиця 1

Компоненти культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху, що є доступними для спостереження

№ з/п	Компонент	Зміст компоненту
1	Середовище	Країни-учасниці олімпійського руху (політичні, релігійні, економічні особливості цих країн); члени Міжнародного олімпійського комітету; установи, з якими взаємодіє МОК, тощо
2	Артефакти	Плакати, відеофільми, фотографії, марки, монети, спортивні споруди, спортивна форма тощо
3	Мова	Піктограми; слова, фрази, жести, що вживаються більшістю учасників олімпійського руху; міміка та пантоміміка
4	Документи	Будь-які письмові матеріали, створені з метою обміну інформацією, враховуючи звіти, бюлетені, рекламу, електронні листи
5	Символи	Олімпійський символ, олімпійський прапор, олімпійський гімн, олімпійське гасло
6	Герої	Спортсмени та спортивні діячі, які нині чи в минулому є прикладом для наслідування

7	Історії	Історії про певні події, вчинки учасників олімпійського руху, біографії окремих осіб, що є прикладом для наслідування тощо
8	Ритуали	Підняття прапора, проголошення клятви, звучання гімну тощо
9	Церемонії	Відкриття, закриття, нагородження тощо

Незважаючи на доступність для спостереження зовнішніх аспектів культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху, інтерпретувати їх важко, бо вони є лише поверхневим вираженням глибинних цінностей. Тому, їх успішний аналіз пов'язаний із усвідомленням причинно-наслідкових зв'язків.

Зокрема, компонент «ритуали» (у більш широкому розумінні – традиції). Ритуали, з однієї сторони, можуть оберігатися поточною культурною ідентичністю, а з іншої – олімпійський рух періодично створює «сучасну індивідуальність». Відповідно, учасники олімпійського руху мають усвідомлювати важливість дотримання традицій, бо вони є вихідним пунктом створення сучасного культурно-освітнього образу олімпійського руху.

Висновки. При вивченні культурно-освітньої складової олімпійського руху, важливим є аналіз її компонентів, що є доступними для спостереження: церемоній та ритуалів, середовища, мови, документів, артефактів, історій та життєвого шляху героїв, що до дозволяє створити комплексне уявлення про досліджуване соціальне явище.

Список літератури:

1. Гриценко ТБ, Гриценко СП, Кондратюк АЮ. Культурологія. Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури. 2007. 392 с.
2. Чернецкий ЮМ. Концептуальные основы олимпийского образования [автореферат]. Санкт-Петербург: ГАФК им. П.Ф. Лесгафта; 2001. 80 с.
3. Шейн ЭХ. Организационная культура и лидерство. Санкт-Петербург: Питер; 2002. 336 с.
4. Bach T. The anatomy of the Olympic Movement. In: 13-th Olympic Congress. Lausanne: International Olympic committee; 2009. p. 257-258.
5. Bilohur V, Andriukaitiene R. Sports culture as a means of improving the integrity of sports personality: philosophicalcultural and anthropological analysis. Humanities Studies. 2020;6(83):136-52.

6. Bubka S. Olympic sport in society: history of development and the current status. Kyiv: Олімпійська література; 2013. 256 p.

7. Coubertin Pierre. The Olympic Idea: Discourses and Essays. Diem L, Andersen O, rev. ed. eds., Dixon JG, translated. Lausanne: Carl-Diem-Institut, Editions Internationales; 1966. 256 p.

8. Olympic museum: [Internet]. [updated Jan 21]. Available from: <https://www.olympic.org/museum>.

9. Samaranch JA. The Olympic Culture in Favour Of Peace. Olympic Review. 1999;(XXVI, 28):35-8.

Салук І.А. <https://orcid.org/0000-0002-7058-5513>

ЖИТТЄВИЙ ТА СПОРТИВНИЙ ШЛЯХ БРАТІВ ШУХЕВИЧІВ

**Тернопільський національний педагогічний університет
ім. В.Гнатюка**

Annotation. The article deals with the life and sports career of the Shukhevych brothers: Roman (1907 - 1950) and Yuriy (1910 - 1941), bright figures of the "Plast" in Galicia. "Rusalka" sports club (1923), the Carpathian ski club (1924) were created by Roman Shukhevych.

Keywords: "Rusalka" sports club, the Carpathian ski club, Zaporizhia games.

Анотація. У статті йдеться про життєвий та спортивний шлях братів Шухевичів: Романа (1907 -1950) та Юрія (1910-1941), яскравих постатей пластового руху в Галичині. За ініціативи Романа Шухевича був створений спортивний клуб "Русалка" (1923), Карпатський лещетарський (лижний) клуб (1924).

Ключові слова: спортивний клуб "Русалка", Карпатський лещетарський (лижний) клуб, Запорізькі ігрища.

Актуальність теми дослідження. Для роботи над статтею було використано напрацювання останніх років – зокрема наукові публікації Миколи Посівнича, Дениса Мандзюка, Андрія Сиви та спогади істориків в екзилі Олега Лисяка, Богдана Підгайного, Остапа Савчинського, а також матеріали періодичних видань Галичини початку ХХ століття.

Мета даного дослідження полягала в аналізі спортивного й життєвого шляху одних із фундаторів українського визвольного

руху, борців за незалежність України у ХХ сторіччі Романа та Юрія Шухевичів.

Результати досліджень. Роман Шухевич вступив до "Пласту" вже у 13-річному віці, будучи учнем Академічного гімназії у Львові, і пробув там до заборони організації владою Польщі. Ще навчаючись у гімназії та в політехніці, Роман був активним членом різних спортивних товариств, – розповідає львівський історик Микола Посівнич. Шухевича в пластовій обліковій картці характеризували так: "Найліпший з гуртка, честолюбивий, войовничий, енергійний".

Богдан Підгайний, провідний діяч ОУН, а також близький друг Романа Шухевича згадував: "У той час в середніх школах мали лише на показ один диск, одне ратище (спис) і пару боксерських рукавиць. Поляки на такі речі грошей не давали. Тоді на сотки наших спортсменів (спортсменів) лише Роман Шухевич і Юрко Старосольський мали черевики до бігання, а в мене були мешти до метання. Коли ми грали копаний м'яч (футбол), то наш колега Михайло Жук завжди мав шило і дратву, і направа м'яча часто тривала довше, ніж сама гра".

Коли історики згадують про зв'язки Шухевичів зі спортом, то зазвичай перелічують стандартні види. "Футбол був улюбленим видом спорту для Романа. А ще – баскетбол та волейбол".

Чи був Шухевич великим фанатом футболу – достеменно невідомо. Навіть позицію на полі встановити складно. Публіцист Олег Лисяк привідкриває завісу словами, що Роман "був шукачем добутих голів", тому, ймовірно, йдеться саме про напад. Що не дуже-то й дивно.

У 1923-му за ініціативою Романа Шухевича на базі тієї самої Академічної гімназії, де започаткували "Пласт", створили спортивний клуб "Русалка". У ньому займалися командними видами спорту – футболом, баскетболом (кошиківкою), волейболом (відбиванкою). Цей спортивний клуб активно згадувався, допоки в гімназії навчалися Шухевичі (до 1926-1927 років).

У 1923 році у Львові відбувся четвертий розіграш Запорізьких ігрищ (назва в честь козацтва) – місцевого аналога Олімпійських ігор. 73 спортсмени зі Львова та околиць змагалися два дні у вересні за основними видами спорту. Тоді уперше включили в програму плавання – стометрівку вільним стилем на місцевому озері. "Око любувалося гнучкими тілами, які з розмахом кидалися у воду й пірнали, – писали в газеті

"Діло»". – Побідник звернув увагу добрим стилем, тож при пильності і праці над собою зможе далеко зайти і гідно репрезентувати наш спорт у цім напрямі".

На Запорізьких ігрищах того року Шухевич змагався, допоки вистачало сил. На змаганнях юніорів Роман установив рекорд із бігу з бар'єрами на 100 і 400 метрів, Тоді ж він виборов призові місця в естафеті, метанні диска і штовханні ядра. Через чотири роки Шухевич став найкращим у стометрівці на першому пластовому таборі на Соколі. "Блискавичний вибіг, довгий елястичний крок, праця м'язів та ритм рухів тіла – все це вказувало на грізного супротивника. Я тоді майже виграв, але завадив цьому непередбачений довгий стрибок Шуха, що піднявши руки вгору і влету, звернувши трохи до права, лівою частиною грудей досягнув мети першим", – писав Остап Савчинський.

Захопився українським морем і його вагою, тим то й пристав як один з перших, до гурту пластунів, що не тільки популяризували культ українського моря серед суспільства Західної України, а й дали у «Пласті» почин новій галузі пластування». Йдеться про курінь "Чорноморці", з яким Шухевич проплив усі найважливіші річки Західної України. У документах тих років зберігаються дані, що Роман уже у 20-річному віці був екзаменатором із плавання для молодших пластунів. Хоча саме ініціатором створення такого куреня вважається не він, а його молодший брат Юрій.

Команда "Чорноморців" отримує кубки за перше місце в дружиновому марші серед дружин старших пластунів. Перший зліва, в 1 ряді Юрко Шухевич. Перший зліва в 2 ряді Роман Шухевич.

Шухевич-молодший під кінець 1920-х – на початок 1930-х побив всі результати старшого брата в плаванні. Також вони успішно змагалися разом за "Український студентський спортовий клуб" у 4х50 метрів у довільному стилі. У вересні 1931-го в естафеті вони встановили рекорд Львова, який тримався три роки (2 хвилини 54 секунди) – і який потім побив Юрій у складі іншої команди. В 1941-му Шухевича-молодшого розстріляли у в'язниці НКВС перед відступом радянських військ.

Серед безлічі створених Шухевичем товариств 1920-х відокремлене місце займає Карпатський лещетарський клуб – хоча б тому, що він існує донині. Роман не був зіркою в бігу на лещетах (лижах), але на змаганнях боровся до останнього.

Чим старшим ставав Шухевич, тим більше видів спорту він перепробував. "Особливо добре Роман володів шпагою, якою тричі боронив честь українського студентства. Займався і планеризмом, здобув диплом пілота безмоторного літака", – розповідав історик Андрій Сова.

Також Роман непогано відчував себе, коли справа йшла до скелелазіння. Спогади Мирона Ганушевського: "На другому боці галявини маячила між струнками смереками височенна скеля Бубнища, немов булава велетня, а на верху, на залізному дрючку – рештки жовто-чорного австрійського прапора, що його висадили в часі Першої світової війни альпіністи-тирольці.

А я його стягну! – сказав твердо Шух. Устав тихо, перейшов поляну і обійшов скелю довкруги кілька разів. Дбайливо оглянув кожну тріщину, кожну розколіну. З одного боку стояв довше – "рисував дорогу", вибирав місця, де може стати, де захопитися рукою, забити кілок при спинанні вгору.

Як каміння просохло від уранішньої краси і сонце підвелось понад верхів'я смerek, Роман із Славком Карпевичем були вже на половині скелі. Підлаз був дуже важкий, але дали раду з тими перешкодами, що чекали на сміливців вище. Роман і Славко тримались за руки і виглядало, що це не живі люди, а дві постаті, викуті в камені-пам'ятнику.

По добрій годині обидва друзі здобули скелю. Як сонце схилялося до заходу – озолотило синьо-жовтий прапор, що гордо маяв на залізному дрючку".

Одним із останніх активних виступів Романа Шухевича ще перед тим, як польська тюрма перервала його спортовий шлях,

були змагання 1933 року, де він, цим разом як "старий" (27 років), веде на площі "Сокола-Батька" дефіляду всіх змагунів", – писав Олег Лисяк. Якщо точніше, то на цих змаганнях Українського спортивного союзу Роман Шухевич уже був не спортсменом, а головним суддею всіх змагань. В 1938-му Шухевич на тій же площі виконував із молоддю фізкультурні вправи, придивляючись кандидатів до ОУН – це востаннє, коли Роман займався спортом привселюдно.

Висновки. Активними членами різних спортивних товариств були брати Шухевичі. Доречно згадати їхні успішні виступи та рекорди у бігу та плаванні. Створення спортивного клубу «Русалка», заснування Карпатського лещетарського клубу, братам не знадобилося багато часу, щоби стати лідерами усіх куренів, де вони займалися – від імені Конашевича-Сагайдачного до власноруч створених "Чорноморців". Недарма, 5 березня 2021 року сесія Тернопільської міської ради присвоїла стадіонові нову назву - "Тернопільський міський стадіон імені Романа Шухевича". Подальші дослідження необхідно направити на вивчення творчого шлях інших видатних постатей українського спортивного руху.

Список літератури:

1. Мандзюк Денис. Копаний м'яч.- Л.:Видавн. Старого Лева, 2017.- 416 с.
2. Посівнич М. Нескорений командир [Архівовано 10 жовтня 2020 у Wayback Machine.].- Київ—Торонто, 2008.ISBN 978-1-897431-09-2ISBN 978-966-2105-07-0.
3. Центральний державний історичний архів України у Львові (далі-ЦДІАЛ). - Ф. 389 (Верховна Пластова Команда).- Оп. 1.- Спр. 323 (Заяви учнів шкіл з проханням про прийняття до пластового полку ім. П. Сагайдачного у Львові, літери П-Я).- Арк. 109, 118.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФУТБОЛУ НА ТЕРЕНАХ ЛЬВІВЩИНИ

Львівський національний університет імені Івана
Франка

Annotation. This study explores the dynamics of football development in Lviv Oblast settlements. An analysis of historical facts, statistics, and factors that influenced the spread of this sport is presented in this work. The trend is mostly reflected in the examples of some rural settlements that are now part of the Pidberiztsi territorial community. There are conclusions presented in the scientific work about the growth or decline of football activity during various historical periods. Special attention is paid to the factors that influenced the positive or negative trend. Various issues are raised regarding the influence of modern events on sports development. The study of the native region's culture and its trend is, therefore, important to prevent any negative situations related to it.

Keywords: football, rural settlements, historical periods, becoming and development.

Актуальність теми дослідження (постановка проблеми).

Футбол є найпопулярнішим видом спорту не лише в Україні, але й в цілому світі. Він пройшов складний шлях свого розвитку, об'єднав усі верстви населення різних вікових категорій та національностей. Цей вид спорту розвиває не лише фізичні, але й розумові якості людини, адже потребує логіки та критичного мислення. Гра має позитивний вплив на організм, забезпечує контакт із соціумом, загартування, позитивні емоції. Розвиває дисциплінованість, витривалість, силу, спритність, швидкість, відповідальність та вміння перебувати у команді.

Знання культурного життя свого краю є необхідним для кожного свідомого громадянина, особливо у період війни. Незважаючи на теперішню міцну базу літератури щодо футболу, це питання недостатньо вивчене та висвітлене у наукових джерелах. Узагальнення та систематизація матеріалу є доволі важливим внеском у культурний розвиток населених пунктів.

Власне, тому визначення та простеження динаміки розвитку футболу серед населених пунктів рідного краю є актуальним та соціально важливим.

Мета дослідження – визначення тенденції розвитку футболу Львівщини та виокремлення чинників, що впливають на цей процес.

Методи дослідження: пошуково-бібліографічний, ретроспективний, хронологічний, історико-структурний.

Результати досліджень. Загалом розвитку та поширенню футболу завдячуємо товариству «Сокіл», що було створено у Львові 1894 році В. Нагірним та В. Лаврінським за прототипом чеського та польського сокільництва. Перше товариство «Сокіл» було 1852 року в Празі, основи якого заклав Мирослав Тирш. Члени організації виступали загуртування молоді (об'єднання слов'янських народів), а за допомогою розвитку спорту втілювали ідею військової підготовки. Результати діяльності організації були доволі успішними, тому цей досвід перейняли й інші країни. У 1867 році було створене польське товариство «Сокіл», куди входили окремі українці. Є. Папенко вказує, що у Львові розвиток сокільництва відбувався доволі повільно, за рахунок того, що не всі жителі тогочасної території розуміли подальшу роль організації в суспільно-політичному житті міста. 17 липня 1892 року в залі Народного Дому відбулися збори місцевих активістів, які висунули ідею єдності української нації та важливості створення організації, яка б пропагувала це. Здобувши підтримку, у 1892 році В. Нагірний та В. Лаврінський розробили статут «Сокола», який був затверджений лише 26 липня 1893 року. В лютому 1894 року у будинку «Бесіди» у Львові відбулися перші загальні збори членів «Сокола». Згодом вони придбали спортивний інтэрвар та почали проводити перші руханки. З джерел відомо, що «Сокіл» отримував певне фінансування Сеймом. Товариство мало свій прапор та різноматні гасла. Найвідоміші з них: «У здоровому тілі – здорова душа», «Де сила – там воля» та ін.

У 1900 році футбол почав пропагувати чех Йозеф Вейтруба. Правила гри в футбол українською мовою вперше були опубліковані 1900 р. у Львові у книжці «Копана» за сприяння діяча українського «Руханкового і стрілецького товариства «Сокіл» Володимира Лаврівського, який переклав їх з чеської мови, з видання чеха Осипа Кленки [1]. Створення справжніх футбольних команд на Галичині датується 1903 роком, коли

гімназистами двох середніх закладів було засновано футбольний гурток «Слава» (згодом «Чорні», пол. «Чарні»). Серед гравців можна виділити таких постатей як К. Солтинського, М. Дудрика, Б. Бізоня та ін. А. Коломієць та ін. У 1904 році було створено Клуб Гімнастично-Спортовий, який згодом у 1907 році перейменовано на «Погонь». У 1903 році гімназисти створили клуб «Лехія» ((на базі «Кружка футболістів «Сокола», який діяв у 1902–1903 рр.), 1908 – «Гасмоня». Згідно напрацювань Ю. Михайлюка, Й. Фалеса, І. Якимишина у 1906 році у Львові відбувся чемпіонат з футболу, у якому брали участь такі команди як «Чарні», «Погонь», «Лехія», «Україна», «Гасмоня», «Віс». Розуміємо, що у складі більшості з польських команд однозначно були й українці. 22 вересня 1911 року активістами Степаном Рудницьким, Альфредом Будзиновським, Степаном Гайдучком, Петром Франком та іншими закладено Спортивне товариство студентів вищих шкіл «Україна» при Львівському університеті, головою якого обрано Матвія Яворського – гравця команди «Україна» [3, ст.35]. Це була перша суспільна інституція в ХХ столітті, яка вжила назву «Україна» з метою творення своєї державності.

Справжній розвиток футболу ми пов'язуємо із постаттю «батька українського тіловиховання» Івана Боберського. Відомо, що у 1905 році у своїй книзі «Копаний м'яч» він видав правила гри футболу українською та зробив інші важливі внески у розвиток спорту.

Чимало футболістів українських команд, як національно свідомі патріоти, поклали своє життя на вівтар боротьби за волю свого народу, незалежність і соборність держави Україна у роки Першої світової війни [3]. Серед загиблих футболістів команди «Україна» Січові стрільці: Роман Перфецький (талановитий воротар), Ананій Степанів, Роман Носковський, Костянтин Гусаковський, Зеновій Дума. Також на війні загинули футболісти інших клубів: Василь Остапчук, Роман Келецький, Тарас Микитин та Володимир Богонос з клубу «Дніпро» [3]. Таким чином, попри те, що існування та діяльність організацій не припинялося, розвиток футболу значно загальмувався порівняно з попередніми роками.

З початком Другої світової війни, коли Німеччина напала на Польщу становище розвитку футболу знову значно погіршилося. У 1939 році було ліквідовані всі футбольні команди Галичини, зокрема: «Україну», «Лехію», «Погонь», «Чарні»,

«Гасмонею». Щодо «України», то влітку 1941 року відновила свою діяльність. 1944 р. Львів удруге зайняли радянські війська і спортивне товариство «Україна» було ліквідовано остаточно [2]. Варто виділити той факт, що під час бойових дій багатьох футболістів було розстріляно чи закатовано, а дехто з них згодом покинув кордони своєї держави.

У 1963 році у Львові виникла відома команда «Карпати». Її утворення радянська влада пояснювала прагненням створити цивільну команду. Проте, більшість істориків вважає, що цим СРСР хотів змістити інтереси інтелігенції на спорт, адже тоді набував поширення рух шістдесятників.

18 грудня 1990 року була заснована Федерація футболу Львівської області, метою якої була популяризація даного спорту.

З 80-х років простежується поступовий спад розвитку футболу, який був зумовлений міграцією молоді. Це спричинило занепад або ж навіть зникнення деяких футбольних команд. У період 1991–2000 рр. тенденція знову погіршилася. На це вплинули ширші можливості громадян, пов'язані зі здобуттям Україною незалежності.

Стрімкий розвиток футболу відбувся у 2018–2020 рр. Це зумовлено вдалою територіально-адміністративною реформою, наслідком якої стало оновлення спортивного інвентаря для спорту та масовим пропагуванням спорту.

У період 2020–2023рр. динаміка знову пішла на спад, у зв'язку з ситуацією в країні. У деяких населених пунктах перестали функціонувати окремі футбольні команди, частота матчів стала нижчою.

Висновки. За аналізом науково-методичної літератури, можна стверджувати, що футбол на теренах Галичини виник з політичних та суспільно-культурних міркувань. Зародження цієї гри на Львівщині припадає на кінець XIX століття.

Поширенню футболу на теренах Львівщини варто завдячувати окремим постатям та патріотичним організаціям. Свого найбільшого розвитку футбол на Львівщині досягнув у 70-х роках. Зумовило таку тенденцію становище західних земель у складі СРСР, низький розвиток інформаційних технологій, відсутність бойових дій, стабільна демографічна ситуація. Другий піком розвитку футболу є період 2018–2020 рр., коли зміцнилась матеріально-технічна база територіальних громад Львівщини.

До проблем, що впливають на сучасний стан футболу можна виділити: пандемію коронавірусу, стрімкий ріст інформаційних технологій, повномасштабне вторгнення на територію України. Своїми наслідками вони значно пригнічують динаміку розвитку цього виду спорту.

Список літератури:

1. Кобрин Б., Михалюк Ю. Львівське коріння українського футболу. Львів : Піраміда. 2005. 72 с.
2. Легкий. Історія світового футболу. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2010. 576 с.
3. Чорнобай І. Історія розвитку футболу : посібник. Львів : ЛДУФК, 2016. 648 с.

Сіткак В.І. <https://orcid.org/0000-0003-0465-2973>

Сіткак С.В. <https://orcid.org/0000-0003-4599-454X>

Сіткак Т.В. <https://orcid.org/0000-0002-5120-341X>

**ОЛІМПІЄЦЬ О. ВОЛИНЕЦЬ – ЖИВА ІСТОРІЯ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ПЛАВАННЯ**

**Тернопільський національний педагогічний
університет
імені Володимира Гнатюка**

Annotation. The article analyzes the successes of Ukrainian swimmers in the Olympic Games and the opportunities to practice this sport in the Ternopil region. It is noted that despite the lack of conditions for professional swimming, thanks to the work and perseverance of athletes and coaches, it is possible to reach the level of a participant in the Olympics. An example of this is the living history of the participant of two Olympics, Ternopil swimmer Oleksandr Volynets.

Keywords: swimming, Olympic Games, Ternopil Region, swimming pools.

Анотація. В статті проаналізовано успіхи українських плавців в Олімпійських іграх та можливості займатись цим видом спорту на Тернопільщині. Зазначається, що не зважаючи на відсутність умов щоб плавати професійно, завдяки праці та наполегливості спортсменів та тренерів можна досягти рівня учасника Олімпіади. Прикладом цього є жива історія учасника двох Олімпіад, тернопільського плавця Олександра Волинця.

Ключові слова: плавання, Олімпійські ігри, Тернопільщина, плавальні басейни.

Актуальність. Серед усіх водних видів спорту (плавання, гребля академічна, а також на байдарках і каное, стрибки у воду) плавання займає особливе місце. При плаванні основна діяльність спортсмена відбувається у водному середовищі, так як в греблі прямого контакту з водою не відбувається, при стрибках в воду основним є політ в повітрі. Плавання впливає на організм людей по-особливому. Цей вплив визначається трьома умовами: по-перше, особливостями водного середовища (густина її в 775 разів, а охолоджуюча дія в 30 разів більша, ніж повітря), яке дозволяє знаходитися в ньому у розслабленому стані); по-друге, своєрідним (горизонтальним) положенням тіла і по-третє, специфічними діями, які більше ніде не зустрічаються. Всі ці три фактори вкрай цінні для здоров'я людини, гармонічного фізичного розвитку. Тому плавання, лікарі та педагоги, рекомендують як один із найбільш ефективних в оздоровчому плані видів спорту. Більше того, саме плавання без будь-яких лікувальних заходів може виправити початкові дефекти в статурі: порушення постави, неправильне формування ніг, плоскостопість. Ця прекрасна корегуюча дія плавання забезпечується розслабленням опорної мускулатури тіла у воді, в результаті «виключення» сили земного тяжіння, горизонтальним положенням тіла і симетричністю всіх рухів. Плавці переважно відрізняються досить високим зростом, довгими ногами. Широкі плечі з розвиненою грудною клітиною і відносно завужений таз підкреслюють фізичну красу плавця [11, с. 4].

Регулярні тренування з плавання гармонійно розвивають усі групи м'язів. При зануренні у воду в людини розвантажується хребет, що сприяє формуванню правильної осанки. У плавців краще розвинута швидкість реакції, координація рухів і гнучкість. Вони навіть емоційно стійкіші. Також у них вищі показники витривалості та сили. Під час плавання оптимізується ритм роботи серця. Завдяки цьому підвищується еластичність судин, збільшується опірність організму до інфекційних і застудних захворювань [8]. Все зазначене вище і спонукало нас звернути увагу та цей вид олімпійського спорту.

Мета дослідження; проаналізувати успіхи українських плавців в Олімпійських іграх та можливості займатись цим видом спорту на Тернопільщині.

Методи дослідження; Аналіз теоретичних наукових джерел з проблеми дослідження; спостереження та бесіда зі спортсменами-плавцями м. Тернополя.

Результати досліджень. Аналіз результатів досягнень українських плавців на Олімпійських іграх виявив, що на **XXV Олімпійських іграх у Барселоні в 1992** році українські плавці виступали в складі збірної команди СНГ. Низький рівень результатів не дозволив багатьом із українських плавців взяти участь у XXV Олімпійських іграх. Від України в збірній СНГ брало участь усього три плавці: Наталія Шibaєва (м. Харків), Павло Хникін (м. Вінниця) та Ольга Кириченко (м. Кривий Ріг). Павло Хникін виборов «срібло» у естафеті 4x100 м вільним стилем і IV місце на дистанції 100 м батерфляем із результатом 0.53,81 сек. Ольга Кириченко посіла 7 місце в плаванні на дистанції 200 м вільним стилем. Харків'янка Наталія Шibaєва не змогла показати високих результатів і не потрапила у фінальні запливи [7].

На ювілейні XXVI Олімпійські ігри 1996 року в Атланту їздило 13 українських плавців. Список плавців, які пройшли офіційний відбір такий: Юрій Власов (м. Донецьк), Павло Хникін (м. Вінниця), Ростислав Сванідзе, Володимир Николайчук, Денис Силант'єв (м. Запоріжжя), Ігор Снітко (м. Харків), Денис Завгородній (м. Дніпропетровськ), Олександр Джабурія (м. Одеса), Дмитро Івануса (Київщина).

Олімпійський дебют українських плавців вдалим не назвеш. Підсумок їх виступів був надто скромний – жодної медалі, одне четверте та два шостих місця. Четверте місце на дистанції 100 м брасом виборола Світлана Бондаренко, якісь соті частки секунди відокремили її від медалі. Денис Силант'єв був шостим на дистанції 200 м батерфляй із рекордом України – 1.58,37 сек. Установлено 6 національних рекордів. Три з них – у Павла Хникаїна: у попередньому запливі на дистанції 100 м в/с 0.49,69 сек., а у фіналі – 0.49,65 сек. Його ж рекорд на 100-метровці батерфляем – 0.53,25сек. Володимир Николайчук пропливає дистанцію 100 м н/с за 0.55,71 сек. теж із національним рекордом. Із національним рекордом закінчили попередній заплив у чоловічій комбінованій естафеті 4x100 м Хникін, Силант'єв, Николайчук і Джабурія – 3.42,29. 16-річний

вихованець ХГВУФК № 1 Ігор Снітко був 12-м на дистанції 400 м в/с та 16 на дистанції 1500 м в/с [7].

На XXVII Олімпійські ігри до Сіднея (2000 рік) вирушив майже вдвічі більший склад збірної України з плавання. Аби стати учасником Ігор, плавцеві необхідно було виконати олімпійський норматив у категорії «В», чи помітно вищий – «А». Збірна України орієнтувалася на вищий норматив, що свідчить про прогрес вітчизняного плавання. Цей норматив виконали – 25 плавців, які й увійшли в склад олімпійської збірної. Це – Береснева Ольга, Тригуб Валентина (Донецька обл.); Бешевлі Надія, Гончаренко Артем, Клочкова Яна, Снітко Ігор, Червинський Ігор (Харківська обл.); Бондаренко Світлана, Силант'єв Денис, Бордунова Альбіна, Грицюк Олена, Николайчук Володимир, Огурцова Марія, Сванідзе Ростислав (Запорізька обл.); **Волинець Олександр (Тернопільська обл.)**; Лапунова Олена (Дніпропетровська обл.); Лісогор Олег, Лозумирська Жанна, Мукомол Ольга, Фесенко Сергій (Київська обл.); Назаренко Дмитро (Рівненська обл.); Нікітіна Інна (Кіровоградська обл.); Сердінов Андрій, Ширшов В'ячеслав (Луганська обл.); Хникін Павло (Вінницька обл) [7].

У перший змагальний день Олімпійських ігор **Яна Клочкова** на дистанції 400 м комплексним плаванням виборола **золоту медаль**, установивши Світовий рекорд – 4.33,59 сек. А через два дні на дистанції 200 м комплексне плавання Яна також виборола **золоту медаль** із Олімпійським рекордом та рекордом Європи – 2.10,68 сек. Ще через три дні на дистанції 800 м вільним стилем вона виборола **срібну медаль** із рекордом України.

Олімпійське хрещення Дениса Силант'єва відбулося в 96-му в Атланті, а в Сіднеї він виборов **срібну медаль** на дистанції 200 м батерфляєм із рекордом України.

Олександр Волинець на дистанції 50 м вільним стилем посів 8 місце з результатом 0.22,51 сек, установивши **2 рекорди України**: один у запливі – 0.22,52 сек., а другий у півфіналі – 0.22,36 сек. Ігор Червинський на дистанції 1500 м вільним стилем виборов 7 місце із результатом 15.08,80 сек. Жіноча команда естафетного плавання в складі: Надія Бешевлі, Валентина Тригуб, Олена Лапунова, Ольга Мукомол на дистанції 4x100 м вільним стилем установила рекорд України – 3.49,11 сек., посівши 13-те місце. Усі інші спортсмени не потрапили до фіналів [7].

Отже, здобутки українських плавців на Олімпійських іграх Сіднея – 2-і золоті медалі, 2-і срібних медалі; Світовий рекорд, рекорд Європи, п'ять рекордів України. В загальній картині виступів українських плавців у Сіднеї відбиваються з об'єктивною закономірністю, як і в багатьох галузях нашого життя, істотні економічні, політичні, соціальні й інші зміни, що відбувалися в останнє десятиліття в суспільстві й у країні в цілому. Недостатнє фінансування, слабка матеріально-технічна база, часті організаційні перетрубації, відтік тренерів за межі України – це, й інші явища, гальмують розвиток нашого плавання [7].

До складу олімпійської команди, що вирушила **до Афін у 2004 році**, зараховано 30 чоловік – це ті спортсмени, які виконали олімпійський норматив у категорії «А». **До збірної команди XXVIII Олімпійських ігор увійшли:** м. Київ – Адвена Сергій, Амшеннікова Ірина, Димо Валерій, Клочкова Яна, Кокоша Максим, Лісогор Олег, Фесенко Сергій; Дніпропетровська область – Астененко Тетяна, Майструк Ірина, Сергеев Сергій, Сердінов Андрій; Донецька область – Береснева Ольга; Запорізька область – Бондаренко Світлана, Мукомол Ольга, Николайчук Володимир, Самородіна Наталія, Силант'єв Денис; АР Крим – Борисік Ігор; Київська область – Бреус Сергій, Сизоненко Денис; Харківська область – Вереїтінов Дмитро, Зубкова Катерина, Червинський Ігор; **Тернопільська область – Волинець Олександр**; Одеська область – Єгошин Юрій, Іллічов Павло; Луганська область – Лапунова Олена, Ширшов В'ячеслав; Рівненська область – Назаренко Дмитро; Вінницька область – Хникін Павло [7].

Чотири роки – це час, за який ростуть нові чемпіони, а старі відходять від спорту. Такі правила спорту, але в них, як і у житті, трапляються виключення...

Свій афінський заплив на 400 м к/п (результат – 4.34,83 сек) Яна Клочкова назвала найдраматичнішим та захоплюючим у її кар'єрі. Все вирішували останні метри. Їй дуже важко вдалося відірватися від американки Кейтлін Сандена. Їх розділили всього 12 сотих секунди. На 200 метрівці українка не стала доводити до «інфаркту» своїх вболівальників, американка Аманда Берд відстала від Яни на 56 сотих секунди. Яна Клочкова пододала цю дистанцію за 2.11,14 сек.

Нажаль золотий почин Яни Клочкової наша «водна дружина» підхопити не змогла. Тільки Андрій Сердинов здобув в

афінському басейні бронзову медаль. На дистанції 100 м батерфляєм він установив рекорд Європи, показавши час 0.51,36 с.

Світлана Бондаренко у фінальному запливі на дистанції 100 м брасом посіла 7 місце з часом 1.08,19 сек – це новий рекорд України. Світлані Бондаренко вже виповнилося 33 роки, вона майже чверть віку в плаванні. Її великий досвід та наполеглива праця дозволили так довго втриматися у вищому спорті. В інтерв'ю вона сказала: «Наші виступи – це стимул для молодих плавців. Вони можуть багато досягти навіть в країні, де практично нема гарних басейнів» [7].

Олег Лісогор був 8 на дистанції 100 м брасом з часом 1.02,42 с. Після триумфального виступу на континентальній першості в Іспанії, де Олег виборов 3 золоті медалі, прихильники таланту броварчанина робили велику ставку на його перемогу в Греції. Але не вийшло. На виступ Олега вплинула стара травма ноги, яка не дозволила показати високий результат. На дистанції він змушений був працювати в повну силу лише трьома кінцівками – що можна вважати за подвиг.

Досягнення українських плавців відзначені не лише спортивними нагородами. Так, чотириразова Олімпійська чемпіонка Яна Клочкова, указом президента Леоніда Кучми удостоєна вищої нагороди України – звання Героя України. Так було відзначено видатні заслуги спортсменки перед державою та її зусилля в підвищенні авторитету України на Олімпійській арені [7].

XXIX Олімпійські ігри проходили у Пекіні 2008 р. До складу збірної команди України увійшло 24 спортсмени. За результатами змагань 2 спортсмени потрапили до фіналу – це Борисик Ігор (100 м брас) та Сердінов Андрій (100 м бат.) і посіли 7 місця. До на півфіналів потрапили такі спортсмени: Лісогор Олег (100 м брас – 9 місце), Адвена Сергій (200 м бат. – 15 місце), Борисик Ігор (200 м бр. – 14 місце), Фесенко Сергій (400 м в/с 16 місце), Червінський Ігор на дистанції 10 км посів 12 місце [7].

Провал на Олімпіаді в Пекіні змусив ФПУ змінити стратегію розвитку й виховання національної команди України з плавання.

Проте, аналіз участі та результатів наших плавців на подальших Олімпійських іграх **2012, 2016** роках виявив, що

успіху українські плавці не досягали. Усі медалі України в плаванні на Олімпіадах подано нижче.

- **«золото»:** **Яна Клочкова** (Сідней-2000 та Афіни-2004: 200 та 400 метрів комплексним плаванням);
- **«срібло»:** **Яна Клочкова** (Сідней-2000: 800 м вільним стилем), **Денис Силантьєв** (Сідней-2000: 200 м батерфляєм);
- **«бронза»:** **Андрій Сердінов** (Афіни-2004: 100 м батерфляєм), **Михайло Романчук** (Токіо-2020: 800 м вільним стилем).

Лише на **XXXII Олімпійських іграх-2020 року у Токіо**, через 17 років, Михайло Романчук здобув **«бронзу»** на дистанції 800 метрів вільним стилем. **24-річний спортсмен фінішував третім у фіналі, програвши менше півсекунди переможцю.** Оскільки дистанція 800 метрів серед чоловіків проводилася на Олімпіаді вперше, Романчук став одним з перших медалістів в історії на цій дистанції. А окрім того, в його активі залишається олімпійський рекорд, який був встановлений у кваліфікаційному запливі. 24-річний спортсмен увійшов до трійки найкращих разом з американцем та італійцем. А от у півфіналі наш спортсмен на цій же дистанції 800 метрів встановив олімпійський рекорд. А відвели 6-річного Мішу, який ледь знав українську мову, до басейну батьки, щоб просто навчився добре триматися на воді [10].

Аналіз можливостей навчитись дітям просто плавати виявив, що у м. Тернополі та області є така плавальна інфраструктура (табл. 1).

Таблиця 1

Басейни в м. Тернополі [1]
(станом на вересень 2022 р)

Назва	Розміри	Адреса
Басейн спорткомплексу «Політехнік»	5 доріжок по 25 м, глибина 1,3м-1,8м	вул. Білогірська, 10 тел. (0352) 52-30-95
ДЮСШ -1 (2 басейни)	4 доріжки по 25 м глибина 1-1,6 м (великий басейн)	Бульвар Д. Вишневецького, 8а 38(067) 556-88-45
	довжина 9 м глибина 0,8 м (малий басейн для учнів молодших класів)	
ДЮСШ - 2	6 доріжок по 25 м глибина 1-1,6 м	вул. Князя Острозького, 16 (0352) 25-47-24

ДЮСШ з ігрових видів спорту (є дитячі секції з плавання)	Не працює під час військового стану	
	3 доріжки по 13 м максим. глибина 1,55 м	вул. Братів Бойчуків, 4а (навпроти школи №20) (0352) 26-11-26
Басейн для оздоровчого комплексу на території 3-ї лікарні	довжина 15 м ширина 5 м максим. глибина 2.8 м	вул. Волинська, 40 приміщення міської лікарні № 3
Басейн в аквапарку «Алігатор»	3 доріжки по 25 м максим. глибина 1,5 м	вул. Гайова, 29 (067) 353-30-83
Басейн водолікарні на території психоневрологічного диспансеру	довжина 14 м ширина 9 м глибина 0,9-1,9м	Вул. Тролейбусна,14

Аналіз даних про басейни в м. Тернополі, крім зазначених вище, виявив, що, також, Тернопільська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 22 має власний басейн, де проходять уроки плавання для учнів 3-х – 11-х класів. Він виконує свою спортивно-оздоровчу функцію, тут діють спортивні секції з плавання. До речі, середніх шкіл із власним басейном всього дві у Тернопільській області. Інша знаходиться у смт. Козова. – Утримувати басейн важко і матеріально, і технологічно, – каже директор. – Це здоров'я дітей, а ми мусимо дбати про наших учнів [12].

Серед закладів дошкільної освіти (ЗДО) виявлено, що дитячий садочок №34 – єдиний у Тернополі, де є басейн [6].

Отже, аналіз показав, що Тернопільщина не є за своєю плавальною інфраструктурою добре матеріально оснащеною для підготовки спортсменів олімпійського рівня. Адже для зарахування рекордних результатів з плавання необхідні басейни довжиною 50 м., яких, на жаль, в Тернополі та області немає.

Проте, незважаючи на незначну кількість плавальних басейнів, представники Тернопільщини, все ж таки, вписали свою сторінку в Олімпійський рух, завдяки своєю участю в Олімпійських іграх. Зокрема, олімпієць Олександр Волинець – жива історія Тернопільського плавання. У збірній команді України від 1997 року.

Олександр у 26 років пробився на першу в кар'єрі Олімпіаду, там вийшов до фіналу, став першим в історії українцем, який вплив 50 метрів кролем з 22-х секунд, встановив на цій дистанції національний рекорд (21,42 сек.), був призером двох чемпіонатів світу. В 2004 році О. Волинець на своїй другій

Олімпіаді в кар'єрі був близьким до медалі, але програв фінішний дотик і фінішував п'ятим [2; 3].

Поїхати на треті Ігри до Пекіна-2008 Олександрю завадила травма.

Аналіз **життєпису** О. Волинця виявив таке: Народився 9 жовтня 1974 року в м. Тернопіль. У 1981–1991 роках навчався у Тернопільській ЗОШ № 6. У 1996 році закінчив Тернопільський приладобудівний інститут (нині Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя), здобув фах інженера-механіка.

У 1996–1997 роках проходив строкову службу в армії. У 1997–2003 роках служив у СКА (Спортивний клуб армії) на посаді спортсмена-інструктора, (Львів). У 2003–2012 роках – в ФСТ «Динамо» в Тернопільській області на посаді спортсмена-інструктора.

Від 1997 року – член збірної команди України. Тренери: Н. Катаева, В. Ратушняк. Олег Євграфов, І. Сівак, Роман Закала [4; 5].

З 01 вересня 2010 року по 30 грудня 2012 року навчався на факультеті післядипломної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за спеціальністю «Фізичне виховання». Після закінчення навчання отримав диплом вчителя фізичної культури та основ здоров'я. Видано диплом 12 ДСК № 232866.

Нині на пенсії за вислугою років членам збірних команд України. Працює на громадських засадах у Тернопільському відділенні Національного Олімпійського Комітету України. Голова комісії атлетів Тернопільського відділення НОК [3; 4; 5].

Аналіз досягнень О. Волинця за спортивну кар'єру виявив, що він [2]:

- фіналіст XXVII Олімпійських ігор (2000, Сідней, 50 м в/с – 8 місце);
- фіналіст XXVIII Олімпійських ігор (2004, Афіни, 50 м в/с – 7 м.);
- срібний призер в естафетному плаванні і бронзовий на дистанції 50 м в/с чемпіонату Європи (2000, Валенсія);
- чемпіон Європи в естафетному плаванні та срібний призер (50 м в/с) чемпіонату Європи (2001, Антверпен);
- срібний призер Чемпіонату Європи (2006, Будапешт);
- бронзовий призер Чемпіонату світу (2002, Москва, 50 м в/с);

- бронзовий призер Чемпіонату світу (2006, Шанхай, 50 м в/с);
- бронзовий призер Чемпіонату Європи (2002, Берлін, 50 м в/с, ест. 8 м.);
- бронзовий призер у естафетному плаванні чемпіонату Європи (2002, Рієз);
- бронзовий призер у естафетному плаванні чемпіонату Європи (2003, Дублін);
- срібний призер чемпіонату Європи у естафетному плаванні (2004, Відень);
- багаторазовий чемпіон України, встановив 11 рекордів України на дистанціях 50 м в/с та естафетному плаванні у 50-ти і 25-ти м басейнах;
- дворазовий володар Кубка України;
- экс-рекордсмен Європи в естафетному плаванні.

Аналізуючи історію О. Волинця з перших вуст, Іван Вербицький у своєму дописі зазначає [9]: – До 26-ти років чим тільки не займався, – каже Олександр. – Мав свій магазин, намагався заробляти гроші, вчився, а крім того ще й плавав, де вдавалося, бо особливих умов для занять спортом не було. До басейну заводу «Ватра» часто ходив пішки. Але там по півроку в зв'язку з відсутністю опалення не було води. Виходив з ситуації, тренуючись у Тернопільському ставі. Власне, з огляду на обставини за той час кидав плавання разів десять, а потім знову повертався. Мрія потрапити в збірну України залишалася, але тоді пробитися в неї було подвійно непросто. То зараз результати фіксуються електронікою, чітко встановлені нормативи, які дозволяють поїхати на чемпіонат світу, Європи чи Олімпіаду. У 90-ті внутрішні нормативи в Україні були плаваючі. Міг виграти змагання, які називали відбірними, а на «Європу» чи «світ» їхав спортсмен, котрий посів третє чи четверте місце. Зі мною такі речі повторювалися неодноразово. Перемагаючи, нічого змінити не міг. Це дивувало і пригнічувало, але на Олімпіаду в Сідней у 2000-му таки пробився.

Лише після Олімпійських Ігор, на яких пробився до фіналу, зі мною підписали контракт і ввели в штат національної збірної. До того окладу збірника України не мав, отримував допомогу на місцевому рівні. Але що то була за допомога? Оплачували поїздки на змагання. Одного разу могли сказати, щоб їхав за свої, іншого – щоб повернуть витрати пізніше. Зрештою, за мою інформацією, нині ситуація в українському спорті якщо й

поліпшилася, то не набагато. То після Олімпіади з'явилася якась стабільність, навіть став трохи популярним. Взагалі, на основі власного досвіду можу дати молодим спортсменам, які подають певні надії, пораду. **Тренуйтеся, готуйтеся, але паралельно спробуйте займатися підприємницькою діяльністю чи бодай ведіть якийсь блог.** Мить слави минає навіть швидше, ніж здається, а падати завжди важко. Після спорту більшість колишніх атлетів постають перед потребою розпочинати з нуля. І то в той час, коли ровесники вже міцно стоять на ногах, кар'єру вони побудували тоді, коли ти тренувався.

На одному спорті зациклюватися не можна. Бо ж професійний спорт – лотерея. Можеш бути тисячу разів талановитим, але отримати травму, погано підготуватися і свій шанс втратити. Тому за будь-яких обставин обов'язково потрібно отримати освіту. Причому не лише диплом, а саме знання. Мені якоюсь мірою поталанило, що Тернопільський політехнічний університет закінчив ще до того, як потрапив на Олімпіаду. Тобто вчився я на рівних з рештою студентів, відвідував усі пари. Технічна освіта – то дуже круто. Не скажу, що отримав тоді знання, які згодом допомогли вести свою справу. Найважливіше, що викладачі вказали напрям, за яким потрібними знаннями можна збагатитися. Неможливо зараз без іноземних мов. Можу сказати, що знання англійської відіграло в моєму житті велику роль [9].

Зрозуміло, що потрапивши на Олімпіаду, власну справу й самоосвіту на певний час відсунув на другий план. Фанатично займався спортом, а на щось інше бракувало часу. Точніше, став трохи лінивим. Тепер розумію, що промоушн окремих речей міг робити і в роки справді професійних занять плаванням. Однак заспокоював себе, мовляв, потім. Дарма. Приклад треба брати з американських спортсменів, які перемагають на Олімпіаді, але на спорті не зациклюються, бо розуміють, що спортивний вік короткий. «Весільних генералів», яким би платили за старі заслуги, там немає, кожному копійку доводиться заробляти знаннями та хистом.

Радує, що менталітет українських спортсменів з часом поступово змінюється. Скажімо, дуже пощастило цілій групі наших плавців, які виїхали у США. Відразу згадую Сергія Фесенка, Катю Зубкову. Після того, як у першій половині 2000-х в Україні вони проплили по результату майстра спорту, їх запросили на навчання в американські університети, оплатили

чотирирічне навчання, фактично подарувавши 100 тисяч доларів. Крім того, люди отримували стипендію. Виходило три в одному – гарні умови життя, найякісніша в світі освіта й ідеальні умови для спортивної підготовки. Після закінчення навчання з таким дипломом можна влаштуватися на роботу де завгодно. В Україні ж спортсмени, які входять до складів національних збірних, дипломи теж отримують, але не вчать практично зовсім. На пари вони не ходять, оцінки отримують за красиві оченята.

Не скажу, що плавання приносило мені великі заробітки. Але грошей намагався не тринькати, а вкладати у справу, пов'язану з IT-проектуванням, яка приносила прибуток ще тоді. І приносить досі. Та то не ті гроші, за які можна жити безбідно. Тому після завершення кар'єри, знаючи англійську, взяв на себе повністю всю логістику однієї компанії. Зараз прекрасно себе почуваю в IT-індустрії.

Тренерською діяльністю Волинець теж займається. Але в нього це не стільки робота, скільки хобі. «Басейнів в Україні мало і вони перевантажені, – каже Сашко. – Відповідно тренувати і бути незалежним майже неможливо. Державної системи освіти я не підтримую. Ходити на роботу, отримувати 1500 гривень зарплати і нагрівати дітей на добових – то не моє. Хочеться реалізовувати отримані знання індивідуально, але наразі то майже неможливо. Так, трохи в басейні Політеху за сприяння Ярослава Курка треную. Але щоб втілити свій проект повноцінно, треба мати власний басейн. Сподіваюся, колись до того допрацююся» [9].

Проте, невідомо коли це буде «колись». Маючи певне відношення до спорту взагалі та в певній мірі до плавання зокрема, автор статті все ще вірить в те, що такий басейн буде і для студентів факультету фізичного виховання ТНПУ ім. Володимира Гнатюка. Здобуваючи фах учителя фізичної культури, нам тоді ще студентам першого курсу (1980 рік) згаданого факультету, на той час Тернопільського державного педагогічного інституту (нині ТНПУ імені Володимира Гнатюка), казали: «Хлопці і дівчата, коли ви будете закінчувати факультет, ви будете плавати в басейні, який заплановано побудувати трохи нижче від гуртожитку №3». Що ж, вже пройшло 42 роки, але ще сподіваємось, що в проектній документації забудови мікрорайону «Дружба» м. Тернополя цей інфраструктурний об'єкт все ще числиться і його допоможуть

втілити в життя такі меценати як О. Волинець та інші спроможні спортсмени олімпійського гатунку. Переможемо у війні і візьмемось за відбудову української інфраструктури, як спортивної, так і інших сфер.

Висновки. Аналіз плавальної інфраструктури Тернопільщини та успіхи спортсменів-плавців з надзбручанського краю, які брали участь в Олімпійських іграх, дає змогу стверджувати, що не зважаючи на відсутність умов щоб плавати професійно, завдяки праці та наполегливості спортсменів і тренерів можна досягти рівня учасника Олімпіади. Прикладом цього є жива історія Тернопільського плавця О. Волинця. Проте – це скоріше виняток, ніж реальні можливості для тих хто займається плаванням професійно, адже басейнів, що відповідають рівню за яким можна фіксувати рекорди в м. Тернополі немає.

Перспективами подальших досліджень розвитку плавальної інфраструктури Тернопільщини є сподівання, що, після нашої перемоги рашистів, в м. Тернополі все ж таки буде басейн, що відповідає Олімпійським вимогам. І в ньому будуть шліфувати свою майстерність майбутні учасники, а можливо і переможці Олімпіад.

Список літератури.

1. Басейни в Тернополі: ціни, фото, контакти. URL: https://dity.te.ua/baseinu_ternopil (дата звернення 19.01.2023)
2. Волинець Олександр Вікторович. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення 16.01.2023)
3. Волинець Олександр. URL: <https://tobm.org.ua/volynecz-oleksandr/> (дата звернення 15.01.2023).
4. Гунтік Г., Дікальчук Б. Волинець Олександр Вікторович. Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004. Т. 1 : А - Й. С. 295.
5. Дроздов В. В. Волинець Олександр Вікторович [Архівовано 12 березня 2017 у Wayback Machine]. Енциклопедія сучасної України / ред. кол.: І. М. Дзюба [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. Т. 5 : Вод - Гн. С. 59-60.
6. Дитячий садочок № 34 – єдиний у Тернополі, де є басейн. URL: <https://tv4.te.ua/dytyachyj-sadochok-34-yedynyj-u-ternopoli/> (дата звернення 20.01.2023).

7. Історія розвитку плавання в Україні. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0100c16g-50c4.docx.html> (дата звернення 22.01.2023).

8. Олександр Волинець відкрив у Тернополі школу плавання – «Альбатрос». URL : <http://sports.te.ua/water/4284> (дата звернення 20.01.2023).

9. Олександр Волинець: «Сподіваюся, колись допрацююся до власного басейну!» URL: <https://ternopoliany.te.ua/osobystosti/19874-oleksandr-volynets-spodivaiusia-kolys-dopratsiuiusia-do-vlasnoho-baseinu#> (дата звернення 21.01.2023)

10. Приїхав з Аргентини і погано говорив українською: історія успіху олімпійського призера з плавання Михайла Романчука. URL: <https://tsn.ua/exclusive/priyihav-z-argentini-i-pogano-govoriv-ukrayinskoju-istoriya-uspihu-olimpiyskogo-chempiona-z-plavannya-mihayla-romanchuka-1835581.html> (дата звернення 21.01.2023).

11. Степаненко В. Ю., Очкалов О. Ф. Плавання з методикою викладання: навч.-метод. посіб. для здобувачів спеціальності «Середня освіта. «Фізична культура». Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2021. 100 с.

12. Школа з Народним театром і басейном. URL: <http://22.school-info.te.ua/> (дата звернення 16.01.2023).

Слухенська Р.В.

ЗДОБУТКИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ В ЗИМОВИХ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ

Буковинський державний медичний університет

Annotation. The article analyzes the victories and achievements of the Ukrainian national teams at the Winter Olympic Games (since the declaration of independence); the main events of the Games concerning Ukraine are covered; the personalities of the nominated athletes, the specifics of their achievements, victories and the type of sport represented by them are schematically described.

Keywords: Winter Olympic Games, Ukraine, champion, Olympic gold, silver medal, bronze medal.

Актуальність теми дослідження. Шлях українського професійного спорту як самостійної інституції розпочався після проголошення незалежності. Це важкий і звивистий шлях, оскільки країна, радянський період якої висмоктав усі ресурси, сили, на початках не завжди легко приймала виклики, що для інших держав не були важкими.

Мета роботи зосереджена на намаганні висвітлити основні здобутки українських команд на Зимових Олімпійських іграх; стисло проаналізувати персоналії переможців, номінантів.

Результати досліджень. Спершу зробимо невеликий екскурс в історію Зимових Олімпійських ігор. Вперше ЗОІ проведено у 1924 – I Зимові Олімпійські ігри. Робоче визначення ЗОІ можна окреслити так: міжнародне спортивне змагання із професійних зимових видів спорту. Перші ЗОІ проходили у місті Шамоні (Франція) з 25 січня по 5 лютого 1924 р. Змагання проводились під егідою «Тиждень зимового спорту» (англ. Winter Sports Week). Вперше у Іграх брали участь всього лише 258 спортсменів із 16 країн (247 чоловіків та 11 жінок). Було представлено 9 видах спорту [2].

Перші Зимові Олімпійські ігри для незалежної України припали на 1994 рік (XVII – ті Ігри, Ліллекхаммері, Нідерланди). Тоді нашу державу представляли 37 спортсменів у 10 видах спорту. Близьку перемогу й перше золото для незалежної України загалом виборола Оксана Баюл, що виступала у фігурному катанні. Третє місце й бронзову нагороду виборола біатлоністка Валентина Цербе.

XVIII Зимові Олімпійські ігри (1998 рік) проходили у японському місті Нагано. Цього разу Україну представляли уже значно більше спортсменів – 56 учасників. Проте було здобуто лише одну срібну медаль. Друге місце виборола Олена Петрова у біатлоні (індивідуальній пробіг на 15 км), поступившись тільки болгарці Єкатерині Дафовскі.

Наступні Зимові Олімпійські ігри приймали США (2002 рік, Солт-Лейк-Сіті). Україну представляли 68 спортсменів. Однак українським олімпійцям не вдалося отримати жодних нагород.

У 2006 році XX-ті Зимові Олімпійські ігри приймало італійське місто Турин. Нашу країну цього разу представляли 52 спортсмени. Україна отримала нагороди у 9 видах спорту – дві бронзові нагороди біатлоністки Лілії Єфремової та пари

фігуристів Олени Грушиної/Руслана Гончарова. Наші спортсмени посіли 25 місце в неофіційному командному заліку.

Наступні, XXI Зимові Олімпійські ігри (2010 рік) відбувались в Ванкувері, Канада. Збірна українських спортсменів складалась із 47-ми осіб. На жаль, нагод Україна не здобула цього разу. «Виступ на Олімпіаді у Ванкувері став найневдалішим для України за весь час виступів на зимових Олімпіадах. Найвищі місця, які посіли українські спортсмени – 5-те (Дериземля, біатлон), 6-те (жіноча збірна України, біатлон) і три восьмих місця. Тоді як на Олімпіаді в Солт-Лейк-Сіті 2002, де Україна також не взяла медалей, найвищими місцями були два п'ятих місця, шосте і сьоме» [4].

Варто згадати подію, що входить в рамки ЗОІ – Зимові юнацькі Олімпійські ігри, які вперше були проведені 2012 році, відомі як Ігри I Олімпіади. Проходили в Інсбруку (Австрія). Щодо Української юнацької збірної, то на Іграх вона була представлена 23 спортсменами у 8 видах спорту. Тоді перше «срібло» в історії юнацької збірної здобули фігуристи Олександра Назарова і Максим Нікітін (номінація: спортивні танці на льоду. Також срібні медалі для України здобули «фігурист Ярослав Паніот в командних змаганнях та Марія Долгополова у командних змаганнях з шорт-треку (у заліку медалей ці медалі зараховані до змішаної команди, оскільки в команді виступали спортсмени різних країн)» [1].

2014 рік (рік ескалації України росією) XXII Зимові Олімпійські ігри приймало російське місті Сочі. Наша команда на цих випробуваннях налічувала 43 спортсменами. Результати цього року були значно кращі за попередні: тріумф біатлоністок у жіночій естафеті та «бронза» Віти Семеренко у жіночому спринті. Жіноча збірна України з біатлону блискуче виборола першу для України золоту медаль в естафетних змаганнях. «На першому етапі за Україну бігла Віта Семеренко, яка після першої стрільби вийшла в лідери разом з росіячкою Яною Романовою. На другій стрільбі вона допустила один промах, але вийшла на дистанцію другою, а на передачі естафети була третьою. На другому етапі виступала Юлія Джима, яка після першої стрільби без промаху пішла на дистанцію першою, а після чистої другої стрільби передала естафету як лідер. Третьою бігла Валентина Семеренко. Вона після першої стрільби втримала лідерство, але друга у неї не склалася, і їй знадобилися три додаткові патрони. Втім, Олені Підгрушній Валентина Семеренко передала

естафету першою. Капітан української збірної відстріляла першу стрільбу з одним додатковим патроном і пішла на дистанцію з рубежу з відривом від росіянки Вилухіної. Другу стрільбу Підгрушна відстріляла без промаху й вийшла на дистанцію лідером, вигравши золоті медалі» [3]. Українські спортсмени посіли 20 загальнокомандне місце.

Наступні Зимові Олімпійські ігри організувала Південна Корея (Пхьончхан) у 2018 році. Цьогоріч Україну представляли 32 спортсмени у 9 видах спорту відповідно. Українська збірна повернулася додому із золотою медаллю фрістайліста Олександра Абраменка. Це перше для нашої країни золото з цього виду спорту. Суперфінальний стрибок Back Full-Full-Double Full приніс Абраменку найвищу суму балів – 128,51, дозволивши обігнати китайця Цзя Цзун'яна та росіянина Іллю Бурова.

Зимові Олімпійські ігри у 2022 були проведені у Пекіні. Варто відзначити, що наша Збірна цьогоріч брала участь у рекордній кількості видів спорту – 12. Кількість спортсменів делегації – 45. Результати України: одна срібна медаль, яку здобув у лижній акробатиці Олександр Абраменко. Спортсмен виступав другим, після американця Джастіна Шьонефельда, й на суперфінал виконав стрибок на 5.0. Втім, фрістайліст майже втратив рівновагу під час приземлення, і хоч втримався на ногах, за спробу йому знизили оцінку - до 116.60 балів [4]. Але інші учасники-лідери Пірмін Вернер і Крістофер Лілліс також зробили помилки, тож Абраменко здобув срібло для України. Потрібно зауважити, що Абраменко є єдиним українським спортсменом, який виборов медалі на двох зимових Олімпіадах поспіль.

Необхідно згадати, що Зимова Олімпіада 2022 була особливою, оскільки на її підготовку, проведення тощо сильно вплинула пандемія, яка сколихнула весь світ. Глядачами та вболівальниками змогли бути лише китайці. Спортсменів щодня тестували на ковід. Крім того, специфіки додала геополітична ситуація, що пов'язана з бойкотуванням Ігор певними державами через порушення прав людини у Китаї, відсутністю демократії (США, Велика Британія, Японія, Німеччина, Канада, Данія, Швеція, Нідерланди). Бойкот полягав у відсутності лідерів чи високопоставлених представників вказаних країн. Проте спортсмени все ж таки представляли ці держави.

Висновки. Наша держава молода й високі здобутки її професійного спорту ще попереду. Нині Україна переживає надзвичайно складні часи війни та боротьби за свою державність, незалежність. Спорт не може бути поза політикою, оскільки професійний олімпійський спорт прямо залежить від держави, є її репрезентатором на цьому важливому для сучасності поприщі. Сподіваємось, світова спільнота підтримає Україну і її спортсменів у цей складний період та засудить участь російський спортсменів (представників країни-терориста) у наступних Літніх та Зимових Олімпійських іграх.

Список літератури.

1. Головатенко О. М. Олімпійський рух в Україні. Участь українських спортсменів в Олімпійських іграх: навчально-методичний посібник / О. М. Головатенко, Я. І. Олексієнко. – Черкаси: Черкаський інститут банківської справи університету банківської справи Національного банку України, 2015. – 48 с.
2. Енциклопедія олімпійського спорту України / За ред. В. М. Платонова та І. Р. Мацишина. – К.: Олімпійська література, 2005. – 463 с.
3. Зимові олімпійські ігри: історія, хронологія, статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bukvar.su/fizkultura-i-sport/page,2,60911-Zimnieolimpiyskie-igry-istoriya-hronologiya-statistika.htm>
4. Олімпійський рух – важливий для розвитку людини, особистості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uareferats.com/index.php/referat/details/>

Слухенська Р.В., Маланій В.І.

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ МОЛОДІ

Буковинський державний медичний університет

Annotation. Olympic education and its narratives are an integral part of the general culture of our society and serve as a means of attracting young people to physical culture, sports and a healthy lifestyle. The article examines educational aspects of Olympic education in the context of personality formation of children and youth. Methods of development and support of

Olympic education in the conditions of educational institutions are proposed.

Key words: Olympic education, youth of Ukraine, youth, healthy lifestyle, Olympic movement.

Актуальність теми дослідження. Олімпійський рух – наймасовіший і найпопулярніший із проявів суспільного життя у світі. Його метою є не тільки фізичне вдосконалення людини, а й її духовне та моральне виховання, формування поваги й патріотизму до своєї країни.

Нині актуальним є наратив, що важливим завданням спортивної роботи з дітьми та молоддю є формування у них спортивної культури особистості. На першому плані у роботі з дітьми та молоддю має знаходитися саме спортивно-гуманістична культура особистості. Основу цієї форми спортивної культури особистості становить позитивне ціннісне ставлення індивіда до спорту, до різних його компонентів (спортивне тренування, спортивні змагання та ін.), види, різновиди, їх аспекти, функцій з позицій гуманізму, з погляду його ідеалів та цінностей – цілісного розвитку особистості та гуманних відносин до інших людей, націй, культур, вірувань [3]. Важливе значення у комплексі форм та методів виховання спортивно-гуманістичної культури особистості має олімпійська освіта.

Метою роботи є розгляд виховної ролі олімпійського руху в сучасному суспільстві та формуванні особистості дітей і молоді.

Результати досліджень. Формування спортивно-гуманістичної культури особистості передбачає створення умов, що сприяють окресленню її позитивного ставлення до спорту на основі ідеалів та цінностей гуманізму, включення в діяльність із засвоєння, збереження, реалізації та розвитку пов'язаних зі спортом гуманістичних цінностей [4].

Досягнення цієї педагогічної мети включає рішення комплексу взаємопов'язаних завдань, кожне з яких спрямована на виховання того чи іншого елемента спортивно-гуманістичної культури особистості. На першому плані при цьому знаходяться такі цінності, пов'язані з спортом, як: здоров'я та здоровий спосіб життя, високоморальна поведінка у спортивному суперництві, краса та інші естетичні цінності, людське спілкування, гуманне ставлення людей один до одного і до природи, високий рівень патріотизму й любові до своєї країни, честь якої спортсмени представляють.

Для визначення елемента спортивного виховання особистості, метою якого є виховання спортивно-гуманістичної культури, використовується термін «спортивно-гуманістичне виховання». У структурі спортивно-гуманістичного виховання особистості слід розрізняти три взаємопов'язаних, але водночас щодо самостійного компонента: компонент, орієнтований на формування знань, що характеризують спортивно-гуманістичну культуру студента (її інформаційного блоку); компонент, орієнтований формування мотивів, інтересів, орієнтацій, установок і т.п., що характеризують спортивно-гуманістичну культуру студента (її мотиваційного блоку); компонент, орієнтований на формування умінь реципієнта, навичок, здібностей, які у поведінці, стилі життя відповідно до ідеалів та цінностями гуманізму.

Формування гуманістичних відносин особистості спорту – важливий елемент її загально гуманістичного виховання. Основні положення такого підходу до виховання сформульовані та обґрунтовані у рамках напряму в теорії особи, що позначається терміном «гуманістична психологія». А. Маслоу та інші представники цього напряму розробили концепцію цілісного розвитку особистості, модель здорової, повноцінної людини, яка самоактуалізується. Вона визначає гуманістичне розуміння мети виховання, а також окреслює той ідеал, зразок, на який повинен орієнтуватися не лише педагог у своїй виховній діяльності, а й вихованець у процесі самовиховання, саморозвитку, самоствердження [2].

Олімпійська освіта, безумовно, відіграє важливу роль у вихованні спортивно-гуманістичної культури особистості. Воно сприяє підвищенню уваги дітей та молоді до гуманістичного ідеалу цілісної, гармонійно розвиненої особистості, до розуміння сутності та значення цих ідеалів та цінностей у сучасному спорті та у світі в цілому.

Разом з тим, у реальній практиці олімпійського виховання спостерігається надмірне захоплення просвітницьким підходом. Нерідко покладаються невиправдані надії на те, що шляхом пояснення-тлумачення, на основі лекцій, бесід під час «олімпійських уроків», «уроків олімпійських знань», «олімпійських годинників», допомогою одних лише гасел та закликів вдасться вирішити проблему залучення молоді покоління до ідеалів та цінностей, які пропагує олімпійська риторика. До того ж, не зауважується достеменно, що

«моральне формування особистості не гарантує освіти/виховання на засадах моралі [5]. Адже ціннісні орієнтації та тим більше реальна поведінка людини залежить не тільки від знань, а й від багатьох інших факторів, і насамперед від ефективності стимулювання цих орієнтацій та поведінки. Тому для досягнення вказаної мети олімпійського виховання необхідно створити реальні стимули, що спонукають дітей та молодих людей не тільки визнавати принципи «чесної гри», гармонійний розвиток особистості та інші ідеали олімпізму, але дійсно орієнтуватися на них у своїй поведінці, спрямовувати свої зусилля на їх реалізацію.

Проте як система прийнятих у суспільстві норм поведінки, цінностей, але й сам спосіб організації ігрового суперництва у спортивних, у тому числі олімпійських, змаганнях розвивають у спортсменів та тренерів бажання за будь-яку ціну домогтися перемоги, тобто продемонструвати свою перевагу над іншими, отримати пов'язані з перемогою матеріальні блага (однак, матеріальний аспект, кошти, зароблені своєю працею, це добре й така мотивація має бути високою) і т.д. Це створює суттєві труднощі для практичного вирішення завдань виховання спортивно-гуманістичної культури особистості. Для досягнення цієї мети поряд з зазначеними вище формами та методами інформаційної діяльності, бесіди на олімпійські теми тощо передбачається використання комплексу нових форм та методів проведення.

П'єр де Кубертен, ініціатор проведення Олімпійських ігор, говорив: «У сучасному світі, що має величезні можливості, а водночас і небезпечні слабкості, олімпійські ідеї можуть стати школою шляхетних принципів та моральної чистоти, а також фізичної сили та духовної енергії» [6]. Олімпійський рух – важлива частина культури людства, та вивчення його історії, безперечно, має стати частиною освіти будь-якої культурної людини сучасності

Олімпійська освіта спрямована на вирішення завдань, пов'язаних із формуванням та вдосконаленням мотивації: пасивного інтересу до спорту, потреби до систематичних занять спортом, важливим засобом формування фізичної культури людини як елемента здорового способу життя. Олімпійська освіта органічно вписується у навчально-виховний процес та сприяє ефективному вирішенню основних завдань: підвищення рівня знань у галузі фізичної культури та спорту, значимості

олімпійської культури у формуванні світогляду учня; формування уявлення про значущість здорового способу життя; розвитку загальної культури та ерудиції; різнобічного та гармонійного розвитку особистості [1].

Висновки. Олімпізм та його наративи є невід'ємною частиною загальної культури нашого суспільства та служать засобами залучення молоді до фізичної культури, спорту та здорового способу життя. Розглянуто виховні аспекти олімпійської освіти у контексті формування особистості дітей та юнацтва. Запропоновано способи розвитку та супроводу олімпійської освіти в умовах діяльності навчальних закладів.

Список літератури.

1. Refereed Sports Journal, Published by the United States Sports Academy «Olympic Education». – [Electronic resource]. – Mode of access [Date of consulted: 10.01.2017]

2. Булатова М. М. Система олімпійської освіти в Україні та нові форми її впровадження / М. М. Булатова // Олімпійський спорт і спорт для всіх : тези доп. ІХ Міжнар. наук, конгресу. – Київ, 2005. – С. 7.

3. Галан Я. Реалізація олімпійської освіти в загальноосвітніх закладах України / Я. Галан, В. Коцюбка // Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (12–13 квіт. 2012 р., м. Дніпропетровськ). – Дніпропетровськ : Нова ідеологія, 2012. – С. 45–46

4. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта у системі навчально-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів України / В. М. Єрмолова, М. Булатова. – Київ : Олімп. літ., 2007. – 44 с.

5. Зорій Я. Б. Система Олімпійської освіти як засіб педагогічного процесу підростаючого покоління / Я. Б. Зорій, А. В. Гакман // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – 2016. – Вип. 4. – С. 33–35.

6. Тимчак Я. Олімпійські церемонії та ритуали як форми утвердження і популяризації ідеалів олімпізму / Я. Тимчак, О. Корчовський // Спорт, наука України. – 2014. – № 5(63). – С. 8–16.

**ОКСАНА БАЮЛ – ПЕРША ОЛІМПІЙСЬКА ЧЕМПІОНКА
НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ**

Буковинський державний медичний університет

Annotation. The article analyzes the professional and life paths of Oksana Bayul, the first Olympic champion of independent Ukraine. The events of the 1994 Winter Olympic Games, when Ukraine was independently represented at the Games for the first time since independence, are covered. Oksana Bayul is important in the history of Ukrainian Olympic victories, as she was destined to become the first champion and give Ukraine its first Olympic gold. It is with her name that the start of the independent, difficult road of Ukrainian professional sports will always be associated.

Key words: Oksana Bayul, Winter Olympic Games, Ukraine, champion, Olympic gold, figure skating.

Актуальність теми дослідження. В історії українського олімпійського спорту Оксані Баюл виділена особлива сторінка. Саме вона стала першою олімпійською чемпіонкою незалежної України. Баюл – яскрава, неоднозначна, епатажна та подекуди скандальна особистість, професійна біографія якої багато в чому визначна особистими злетами і падіннями.

Мета роботи: у студії розглянуто біографію фігуристки та описано цікаві факти з Олімпійських ігор 1994 року, коли спортсменка тріумфально здобула золото для України.

Результати досліджень. Оксана Сергіївна Баюл народилась 16 листопада 1977 у Дніпропетровську (нині – Дніпро). Перша олімпійська чемпіонка (XVII Олімпійські зимові ігри, Ліллегаммер, Норвегія, 1994) часів незалежності, дворазова срібна призерка чемпіонатів Європи (1993, 1994), чемпіонка світу (1993). Фігурним катанням, із легкої руки бабусі, яка відвела її на каток, почала займатись майже у чотири роки. Мама майбутньої фігуристки хотіла, щоб дівчинка пішла до балетної школи, але «вирок спеціалістів був нещадним. У дівчинки, мовляв, не «балетна» комплекція. Важка кістка і зайва вага» [4].

Складний характер дівчинки, можливо, був результатом сімейних драм та втрат, які вона пережила. Батько майбутньої чемпіонки, Сергій Баюл, залишив сім'ю, коли дитині було три

роки. Невдовзі померли бабуся і дідусь. Мама Оксани щодуху боролась за майбутнє дівчинки і беззаперечно вірила, що вона подолає вершини успіху. Марина Баюл померла від раку, коли Оксані виповнилося тринадцять років. Залишившись зовсім самотньою в такому юному віці, фігуристка почала боротьбу за місце під сонцем. Почався ланцюг опік: спершу її взяв до себе тренер у Дніпрі Станіслав Коритек, але потім він емігрував до Канади, відправивши Оксану до свого колеги Валентина Ніколаєва, в Одесу. Ніколаєв одразу усвідомив, що в його руках опинився блискучий, але не обрамлений діамант. Партнеркою Ніколаєва була Галина Змієвська, яка виховала олімпійського чемпіона 1992 року в чоловічому одиночному катанні Віктора Петренка. Мешкала Баюл у невеликій квартирі Змієвської в одній кімнаті з її донькою.

У січні 1993 року Баюл дебютувала на чемпіонаті Європи, де виборола срібну нагороду. Цього ж року виступила і на чемпіонаті світу в Празі, де отримала блискучу перемогу. Щодо техніки виконання, то варто сказати, що обидві програми відпрацювала віртуозно, захоплююче й емоційно, додавши до програми танцювальні рухи, чим полонила серця публіки.

Наступний рік приніс ще такій юній фігуристці світову славу і блискучу, абсолютно неочікувану перемогу на Зимових Олімпійських іграх 1994 в Ліллекхаммер. Вперше в історії Україна виступає окремою командою. Перше незалежне представлення держави. «Україну мало хто знає, її спортсменів не сприймають усерйоз, як і шістнадцятирічну фігуристку Оксану Баюл. А дарма. Вона перша з фігуристок радянської школи має всі шанси на перемогу в одиночному катанні. У цьому впевнена її тренер, Галина Змієвська. Вона береже Оксану як золото» [2].

У Ліллекхаммері у день відкриття Ігор був надзвичайно сильний мороз, температура мінус 24, і тренер фігуристки не випускає її на парад, боїться щоб вона простудилась, оскільки у неї немає зимової форми. Цікаво, що на час проведення Ігор Оксані виповнилося лише 16 років і сама вона зізнавалась, що планувала взяти участь лише у наступних іграх 1998 року в Нагано, але після розпаду СРСР Україні терміново знадобився кандидат для участі в Олімпіаді-1994, і відправили Баюл. Щоб краще охарактеризувати тодішні настрої й прогнози щодо переможців, то варто зауважити, що фаворитками цих змагань були американки Тоня Гардінг і Ненсі Керріган, між якими були напружені стосунки й навіть історії із побиттям. Тобто на Україну

та Оксану Баюл ніхто не робив ставки. Попри абсолютно інші очікування суддів, публіки та самих учасників на цих іграх Баюл виконала одну з найкращих коротких програм в історії фігурного катання. Перша частина програми мала ліричний характер, прикрашена витонченою комбінацією спіралей. А друга частина – навпаки дуже емоційна, бурхлива, що навіть Галина Змієвська весь час закликала через бортик Оксану зменшити запал. У результаті власне після короткої програми Баюл стала другою, а на першу сходинку піднялась американка Керріган.

Не обійшлося без переживань та загрози зриву виступу. Наступного дня після короткої програми з українською спортсменкою трапилася дуже прикра історія, яка майже підірвала її подальший виступ. На тренуваннях Баюл зіткнулася на льоду з німецькою фігуристкою Танею Шевченко. Спортсменки рухалися задом, тому не бачили одна одну. Ковзан німкені на три сантиметри увійшов в окістя Оксани і вона отримала больовий шок, не могла підвестися, не те що рухатись на льоду та виконувати програму. Спортсменці наклали шви, поклали кілька ін'єкцій і через два дні на знеболюючих препаратах Баюл таки вийшла на олімпійський каток із завершальною довільною програмою. Всього у програмі Баюл було п'ять потрійних стрибків. «Тренери стежать за нею, затамувавши подих. Чи зможе вона зробити перший стрибок, потрійний лутц? Є! Далі – ще складніший елемент. Потрійний фліп. Керріган цей елемент не подужала. Оксана приземляється на дві ноги. Це вважається невеличкою помилкою» [1]. Фігуристка впевнено виконала всі елементи і вже «збиралася завершувати виступ потрійним стрибком, коли крізь шум глядачів почула крики від тренерів. Галина Змієвська і Віктор Петренко, які відчували, що українка все ще поступається американці, кричали: «Тобі потрібна комбінація!» » [3]. Таким чином, дівчина експромтом, за 15 секунд до кінця змінила пропрацьовану раніше програму і з останньою нотою виконала каскад подвійний аксель – подвійний тулуп.

Дев'ять суддів уважно стежили за виступом. Перемога в довільній програмі власне й дорівнює олімпійському золоту. Напружена, безстрашна боротьба відбувається за кожну десятю частину бала. Крім того, симпатії глядачів на боці суперниці. Переживши травму й перебуваючи на знеболювальному, після завершення програми з фігуристкою трапився нервовий зрив.

Четверо з дев'яти суддів віддають перемогу американці Керріган, ще четверо обирають українку. Останнє слово було за німецьким суддею, колишнім чемпіоном світу Яном Гоффманном, саме він поклав Баюл кращі оцінки за артистизм і завдяки цьому вона піднялася на перше місце. Це була абсолютна перемога. «Перша золота медаль в історії незалежної України. Це дівчисько з кепським характером – не просто перше. Вона – єдина. Усі ті, хто після неї здобуватимуть олімпійське золото, назавжди залишаться другими [4].

Відтак була абсолютно ганебна ситуація з Гімном України. Церемонію нагородження затримали на пів години, оскільки організатори не мали фонограми Гімну України й таким чином не могли підняти український прапор. Ніхто не очікував на перемогу українських спортсменів. Натомість, вдумайтесь – організатори запропонували нашій делегації вибрати та увімкнути або гімн СРСР, або гімн росії, або олімпійський гімн! Українська делегація відмовилась від такої провокативної пропозиції. Ситуація вирішилась таким чином: у керівниці української делегації фігуристів Людмили Михайловської була в готелі касета з українським гімном і усе зупинилось до того часу, доки вона привезла запис. Гімн України того дня таки прозвучав вперше на Олімпійських іграх. Після перемоги у Зимовій Олімпіаді 1994 року Оксана Баюл переїхала жити й працювати в США. У Сполучених Штатах фігуристка пройшла багато випробувань. Але надзвичайно сильних характер, впертість та підтримка тренера, який повірив у неї знову, зробили просто нереальне – після реабілітації вона змогла побороти залежність, скинути вагу та повернутись на професійний каток. У численних інтерв'ю Баюл часто говорила, що спробує повернутися в Україну: «Це моя батьківщина, вона назавжди залишається в моєму серці, думках і молитвах» [4]. Навіть мала такі спроби: у 2010 році спортсменка приїхала в Україну, де мала наміри відкрити дитячу школу фігурного катання світового зразку. Проте залишилась тут лише на чотири місяці, згодом повернувшись до США. А у 2021 році фігуристка відмовилася від українського громадянства на користь американського [4].

Висновки. Оксана Баюл є важливою в історії українських олімпійських перемог, оскільки на її долю випало стати першою чемпіонкою й подарувати Україні перше олімпійське золото.

Саме з її іменем завжди буде пов'язаний старт незалежної непростой дороги українського професійного спорту.

Список літератури.

1. Головатенко О. М. Олімпійський рух в Україні. Участь українських спортсменів в Олімпійських іграх: навчально-методичний посібник. – Черкаси: Черкаський інститут банківської справи університету банківської справи Національного банку України, 2015. – 48 с.

2. Енциклопедія олімпійського спорту України / За ред. В. М. Платонова та І. Р. Мацишина. – К.: Олімпійська література, 2005. – 463 с.

3. Зимові олімпійські ігри: історія, хронологія, статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bukvar.su/fizkultura-i-sport/page,2,60911-Zimnieolimpiyskie-igry-istoriya-hronologiya-statistika.htm>

4. Юдіна Т. Перша олімпійська чемпіонка незалежної України Оксана Баюл відмовилася від українського громадянства / Українські національні новини. Інформаційне агентство, 22 серпня 2021.

Сопотницька О.В.¹ <https://orcid.org/0000-0003-2527-5097>
Сопотницький Р.С.²

СТУДЕНТСЬКИЙ ВОЛЕЙБОЛ В ТНПУ

¹**Тернопільський національний педагогічний університет ім.В.Гнатюка**

²**Тернопільська загальноосвітня школа №27 ім. Віктора Гурняка**

Annotation. The publication describes the sports successes and achievements of the TNPU men's volleyball team. The list of the best volleyball players – graduates of the Faculty of Physical Education of TNPU and their professional achievements is presented.

Key words. Student volleyball, men's volleyball team, faculty of physical education, TNPU.

Актуальність теми дослідження. Студентський спорт - складова частина спорту, культивована у вищих навчальних

зкладах, інтегруючи масовий спорт і спорт вищих досягнень. У багатьох вузах функціонують спортивні секції з різних видів спорту, в яких займаються студенти групи спортивного вдосконалення. В студентській молоді повинна бути сформована потреба в підвищенні рівня рухової активності. [3]. Спортивні змагання - одна з найбільш ефективних форм організації масової оздоровчої та спортивної роботи. Без участі в них немає спорту, немає виховання спортсмена. Вся система студентських спортивних змагань побудована на основі принципу "від простого до складного", тобто від внутрішньо вузівських залікових змагань у навчальній групі, на курсі (найчастіше за спрощеними правилами) до міжвузівських, всеукраїнських і до міжнародних студентських змагань [2].

Метою дослідження є висвітлити успіхи і досягнення волейболістів Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка.

Результати досліджень. Волейбол прийнято вважати однією з найбільш поширених спортивних ігор, популярних серед студентської молоді. У число найпопулярніших олімпійських видів спорту волейбол увійшов завдяки тому, що він простий в навчанні, широко доступний, динамічний в навчальному процесі [1].

Високі досягнення в студентському волейболі неможливі без чіткого кількісного вираження змагальної діяльності команд. З метою здійснення подальшого розвитку волейболу в закладах вищої освіти України шляхом залучення студентів до регулярних занять волейболом, федерація волейболу України проводить чемпіонат України «Студентська ліга». В 2001 році вперше в Незалежній Україні були проведені змагання Студентської волейбольної ліги. В цих змаганнях взяли участь чоловічі та жіночі команди, що склалися зі студентів та аспірантів денної форми навчання. Були сформовані перша та друга, а пізніше вища ліги студентських команд України.

Волейбол завжди займав одне з провідних місць в спортивному житті Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. З метою підвищення рівня спортивної підготовленості волейболістів, збільшення ігрового досвіду студентів практично від початку заснування Студентської ліги, чоловіча волейбольна команда ТНПУ активно брала участь у змаганнях чемпіонату України. З 2003 року команда ТНПУ розпочала участь в Чемпіонаті

студентської ліги України серед чоловічих команд вищої ліги і посіла третє місце в сезоні 2003-2004 років (тренер Степан Федорович Кічук). З 2005 року тренує команду Олена Валеріївна Сопотницька. Під керівництвом Олени Валеріївни команда університету продовжує брати участь в чемпіонаті студентської ліги України серед чоловічих команд і до сьогодні. А також є учасниками у всеукраїнських та міжнародних турнірах, спортивних іграх серед студентської молоді, літній універсіаді серед вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації Тернопільської області, літній універсіаді України.

Волейбольна команда ТНПУ має чималі досягнення в Чемпіонаті студентської ліги України:

2007-2008рр. – III місце (перша ліга), 2008-2009р. – II місце (перша ліга), 2009-2010р. – I місце (перша ліга), 2011-2012р. – I місце (перша ліга), 2012-2013р. – III місце (вища ліга), 2013-2014р. – III місце (вища ліга), 2014-2015р. – II місце (вища ліга), 2015-2016 рр. – II місце (вища ліга), 2017-2018 рр. – IV(вища ліга)

2018-2019рр. – II м. (вища ліга), 2019-2020рр. – II місце (вища ліга), 2020-2021рр. – III місце (вища ліга).

Серед студентів - випускників факультету фізичного виховання ТНПУ, вихованців Олени Сопотницької є гравці, які досягли високих спортивних результатів не лише в студентському, але й в професійному волейболі. А саме – Осадца Віталій, Паласюк Юрій, Багрій Тарас, Семотюк Назарій, Хваста Анатолій, Бойко Дмитро, Рижов Олексій, Гевко Денис, Тищенко Владислав, Калинський Юрій, Коваль Олександр, Лукашук Денис.

Осадца Віталій (1987 р.н.) – майстер спорту України, гравець збірної України. Віталій грав в багатьох волейбольних клубах України а також за її межами, де набував і накопичував професійний досвід. А саме, в сезоні 2004-2005 рр. гравець команди першої ліги ВК «Динамо» м. Житомир, в сезонах з 2005 по 2007 рр. гравець команди вищої ліги ВК «Закарпаття» м. Ужгород, в сезоні 2007-2008рр. гравець команди вищої ліги ВК «Лучеськ» м. Луцьк, в сезоні 2008-2009 рр. гравець команди вищої ліги ВК «Закарпаття» м. Ужгород, в сезоні 2009-2010 рр. гравець команди супер ліги ВК «Факел» м. Івано-Франківськ, в сезонах з 2010 по 2012 рр. гравець команди супер ліги ВК «Імпексагро спорт» м. Черкаси, в сезонах з 2012 по 2014 рр. гравець команди супер ліги ВК «Фаворит» м. Полтава, в сезоні

2014-2015рр. гравець команди супер ліги ВК «Шахтар» м. Солігорськ (Білорусь), в сезоні 2015-2016рр. гравець команди супер ліги ВК «Барком-Кажани» м. Львів, в сезоні 2016-2017рр. гравець національної збірної України, в сезоні 2016-2017рр. гравець команди супер ліги ВК «Локомотив» м. Харків, в сезонах з 2017 по 2019рр. гравець команди супер ліги ВК «Серце Поділля» м. Вінниця. На сьогоднішній день Віталій Осадца працює тренером з волейболу в ДЮСШ №1 м. Тернополя та помічником головного тренера команди «Поліція охорони – ЗУНУ - Динамо» м. Тернопіль, яка виступає в професіональній волейбольній лізі України.

Юрій Паласюк (1987 р.н.) – майстер спорту України, до сьогодні є гравцем найвищого дивізіону. З 2007 по 2011 рр. гравець команди першої ліги ВК «Будівельник» м. Тернопіль, 2011-2012 рр. гравець команди вищої ліги ВК «Новатор» м. Хмельницький, 2012-2014 рр. гравець команди вищої ліги ВК «Фаворит» м. Полтава, 2014-2015 рр. гравець команди супер ліги «Nefci» м. Баку (Азербайджан), з 2015 по 2017 рр. гравець команди вищої ліги ВК «Новатор» м. Хмельницький, з 2017 по 2019рр. гравець команди супер ліги ВК «Барком-Кажани» м. Львів, 2019-2020рр. гравець команди першої ліги ВК «Епіцентр» м. Городок, 2020-2021рр. гравець команди супер ліги ВК «Епіцентр» м. Городок, 2021-2022 рр. гравець команди вищої ліги ВК «Поліція охорони – ЗУНУ - Динамо» м. Тернопіль, 2022-2023 рр. гравець команди супер ліги ВК «Поліція охорони – ЗУНУ - Динамо» м. Тернопіль.

Тарас Багрій (1989 р.н.) – кандидат у майстри спорту України. З 2005 по 2007 рр. гравець команди першої ліги ВК «Маркохім» м. Маріуполь, 2007-2008 рр. гравець команди першої ліги ВК «Будівельник» м. Тернопіль, з 2008 по 2010 рр. гравець команди вищої ліги ВК «Новатор» м. Хмельницький, з 2010 по 2013 рр. гравець команди супер ліги ВК «Локо-Експрес» м. Харків, з 2013 по 2015рр. гравець команди супер ліги ВК «Барком-Кажани» м. Львів, 2015-2016рр. гравець команди вищої ліги ВК «Дагестан» Махачкала (Росія), 2016-2017рр. гравець команди першої ліги ВК «Payas» Туреччина), 2017-2018рр. гравець команди супер ліги ВК «Ettifaq» Саудівська Аравія.

Назарій Семотюк (1989 р.н.) – кандидат у майстри спорту України.

2011-2012 рр. гравець команди першої ліги ВК «Поділля» м. Тернопіль, з 2018 по 2020 рр. гравець команди вищої ліги ВК «ДСО - ТНЕУ» м. Тернопіль. З 2010 року і до сьогодні Назарій Петрович працює на посаді тренера - викладача з волейболу в ДЮСШ №1 м. Тернополя, був помічником головного тренера збірної України серед юнаків 2003р.н. сезону 2018-2019рр.. Його вихованці є щорічними чемпіонами області, срібними призерами чемпіонату України "Дитяча ліга" серед юнаків 2002 та 2004 років народження сезону 2016-2017 рр., чемпіонами чемпіонату України "Дитяча ліга" серед юнаків 2004 року народження сезону 2018-2019рр., 2020-2021рр., є членами молодіжної збірної України з волейболу U17, U16.

Хваста Анатолій – майстер спорту України, володар Кубка України, володар супер Кубка України. Гравець команди вищої ліги «Спартак» м. Свалява сезону 2018-2019рр., команди вищої ліги ВК «ДСО-ЗУНУ» м.Тернопіль сезону 2020-2021рр., команди супер ліги ВК «Житичі» м.Житомир сезонів 2019-2023рр.

Тищенко Владислав – кандидат у майстри спорту України. Гравець команди супер ліги ВК «Вінниця» сезонів 2014-2017 рр., команди вищої ліги ВК «Astra» Молдова сезону 2017-2018 рр., команди вищої ліги ВК «Одеса-Політехнік» сезону 2018-2019 рр., команди супер ліги ВК «Житичі» сезону 2019-2020 рр.

Бойко Дмитро – кандидат у майстри спорту України. Гравець команди першої ліги ВК «Поділля» м.Тернопіль сезон 2011-2012 рр., команди вищої ліги ВК «ХАС - НАЕК» Нетішин сезону 2012-2014 рр., команди першої ліги ВК «Данківці» м. Хотин 2014-2017 рр., команди вищої ліги ВК «ДСО – ТНЕУ» м. Тернопіль сезону 2018-2019 рр., команди вищої ліги ВК «Прибилів» сезону 2019-2020 рр.

Гевко Денис, Калинський Юрій, Лукашук Денис – кандидати у майстри спорту України. Чемпіони України серед чоловічих команд першої ліги ВК «Прибилів» сезону 2018-2019рр., гравці команди першої ліги ВК «Покуття» сезону 2019-2020рр., команди вищої ліги ВК «Прибилів» сезону 2019-2020рр.

Рижов Олексій – кандидат у майстри спорту України. Гравець команди вищої ліги ВК «Барком - Кажани» сезону 2016-2017 рр., команди вищої ліги КП ВК «Дніпро» м. Дніпропетровськ сезонів 2017-2019 рр., команди супер ліги ВК «Буревісник - ШВСМ» м. Чернігів сезону 2019-2020 рр.

Коваль Олександр – майстер спорту України, гравець команди суперліги «Барком-Кажани» м. Львів, учасник Кубка

виклику, Кубку ЄКВ, волейбольної Ліги Чемпіонів сезону 2021-2022, володар Кубку України з волейболу сезону 2020-2021, призер Супер кубку України з волейболу серед чоловічих команд сезону 2021, чемпіон України з волейболу серед чоловічих команд суперліги сезону 2020-2021.

Серед магістрантів і студентів факультету фізичного виховання ТНПУ є гравці професійних команд чемпіонату України та молодіжної збірної України. Уривкін Данило, Стеблецький Андрій, Величко Станіслав, Ратушняк Андрій - гравці команди вищої ліги ВК «МХП - Вінниця» 2018-2020рр., команди супер ліги ВК «МХП - Вінниця» (2018-2023рр.). Уривкін Данило, Ратушняк Андрій - гравці збірної України U-22.

Чабан Ілля, Пампушко Ярослав - гравці команди вищої ліги ВК «МХП - Вінниця» сезону 2018-2019рр., команди супер ліги ВК «МХП - Вінниця» 2020-2023рр., гравці збірної України U-20, U-22.

Гладир Дмитро призер України з пляжного волейболу серед юніорів віком до 21 року, гравець команди вищої ліги ВК «Житичі» м. Житомир сезону 2021-2022рр., гравець команди KS Hutnik Wanda Krakow сезону 2022-2023, гравець збірної України U-20, U-22.

Черватюк Руслан, Зелінський Артем гравці команди супер ліги «Барком-Збірна України U18» сезону 2022-2023.

Висновки. Отже, факультет фізичного виховання ТНПУ підготував багато спортсменів – волейболістів, які поповнюють склади професійних команд волейбольних клубів України і здобувають високі результати.

Список літератури.

1. Антіпова Ж.І., Барсукова Т.О., Завезаєв В.В. Волейбол, як засіб розвитку фізичних якостей студентів навчальних закладів вищої освіти Електронний ресурс. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/download/4979/4936/>

2. URL: https://stud.com.ua/4107/meditsina/studentskiy_sport

3. Сопотницька О.В., Сопотницький Р.С Сучасні оздоровчі технології в процесі фізичного виховання студентської молоді. Інноваційні підходи до фізичного виховання і спорту студентської молоді . Тернопіль: В-во «Тайп», 2020.С.160-164.

Кругляк Т.¹, Багрій М.¹, Кругляк О.¹, Кругляк Н.²

ІНТЕГРАЦІЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС КОЛЕДЖІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

¹КЗЛОР «Самбірський фаховий педагогічний коледж ім.
І.Филипчака»

²КЗЛОР «Самбірський фаховий медичний коледж»

Анотація. У статті представлено шляхи інтеграції олімпійської освіти у навчально-виховний процес КЗЛОР «Самбірський фаховий педагогічний коледж ім. І.Филипчака» та КЗЛОР «Самбірський фаховий медичний коледж».

Annotation.

The article presents the ways of integrating Olympic education into the educational process of Municipal Institution of L'viv Regional Council «Sambir Professional Pedagogical College named after I. Filipchak» and Municipal Institution of L'viv Regional Council «Sambir Professional Medical College».

Ключові слова: олімпійська освіта, фізичне виховання, фаховий педагогічний коледж, фаховий медичний коледж.

Key words: Olympic education, physical education, professional pedagogical college, professional medical college.

Актуальність теми дослідження. Олімпійська освіта – це спеціально організований процес формування гармонійно розвиненої особистості через набуття знань, вмінь і навичок, розвиток здібностей, інтересів, потреб та ціннісних орієнтацій, що базуються на гуманістичних ідеалах і цінностях олімпізму [2].

Переконані, що олімпійська освіта здатна подолати практику авторитарного ставлення у фізичній культурі, наповнити процес фізичного виховання культурним і духовним змістом. Сучасна фізкультура і спорт повинні служити гармонійному розвитку особистості з наміром підтримати становлення мирного суспільства, яке зацікавлене у збереженні людської гідності і її цінностей. Гармонійне поєднання інтелекту, фізичних якостей, тілесної краси та сили духу є невід'ємним складником філософії

сучасного олімпізму. Адже, виховання молодих людей у дусі олімпійських цінностей сприяє оздоровленню, освіті і їх вихованню.

Метою нашого дослідження є розкриття загальних основ інтеграції олімпійської освіти у навчально-виховний процес закладів фахової передвищої освіти Самбірського фахового педагогічного коледжу імені Івана Филипчак і Самбірського фахового медичного коледжу.

У дослідженні використано такі **методи дослідження**: аналіз і синтез, педагогічні спостереження і бесіди.

Результати дослідження. Відповідно до Закону України «Про фахову передвищу освіту» училища, технікуми і коледжі представляють тепер заклади фахової передвищої освіти [1].

Впровадження олімпійської освіти у навчально-виховний процес різних освітянських установ досліджували М.Булатова, О.Вацеба, С.Іваськів, В.Єднак, В.Єрмолова, А.Огнистий, С.Матвєєв, Л.Радченко, Я.Щербашин [4, 5].

Загальні основи теоретико-практичних засад впровадження олімпійської освіти у педагогічних коледжах розкрито В.Вантухом, О.Кругляком, Т.Кругляк, В.Лимарем, Л.Рондяк [2, 3].

Предметом нашого дослідження є представлення практичних шляхів інтеграції олімпійської освіти у навчально-виховний процес закладів фахової передвищої освіти – Самбірського фахового педагогічного коледжу імені Івана Филипчак та Самбірського фахового медичного коледжу.

Переконані, що нині в умовах реформування української національної освіти, інтеграції її до Європейського освітнього простору виникає подальша потреба пошуку різноманітних підходів щодо олімпійської освіти студентської молоді. Інтеграція олімпійської освіти у навчально-виховний процес педагогічного і медичного коледжів допоможе ефективніше формувати фізично, психічної, соціально і духовно здорову молоду особистість.

Базою дослідження є твердження С.Матвєєва, що в основу моделі підготовки студентів до олімпійської освіти слід закласти мотиваційний, пізнавальний і практичний компоненти. Завданням мотиваційного компоненту є формування у студентів мотивів, інтересу, переконань до олімпійської освіти, історії олімпійського руху, гуманістичних ідеалів і цінностей олімпізму, формування позитивної мотивації щодо зміцнення здоров'я,

ведення здорового способу життя, потреби у заняттях фізичними вправами, прагнення у досягнення спортивного результату. Пізнавальний компонент спрямований на формування знань у студентів про Олімпійські ігри, історію та сьогодення олімпійського руху, про гуманістичні ідеали і цінності. Завданням практичного компоненту є формування вмінь і навичок практичного втілення принципів і цінностей олімпізму шляхом власної активної участі у різних видах студентської науково-пізнавальної, фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової діяльності [4].

Вважаємо, що реалізація мотиваційного, пізнавального і практичного компонентів сприятиме інтеграції олімпійської освіти у професійну компетентність студентів – майбутніх учителів і медиків, які у майбутньому теж впроваджуватимуть олімпійську освіту в життя.

Інтеграторами олімпійської освіти у навчально-виховний процес фахових педагогічного і медичного коледжів стали викладачі циклової комісії фізичного виховання і студентського самоврядування. Також у дослідженні брали участь викладачі циклових комісій природничих, суспільних, медичних і комп'ютерних дисциплін.

Опрацювавши праці вітчизняних науковців, врахувавши власний педагогічний досвід, нами втілено у життя такі шляхи інтеграції олімпійської освіти у навчально-виховний процес педагогічного і медичного коледжів:

- *співпраця закладів фахової передвищої освіти з відділенням НОК України у Львівській області.* Втілена у життя продуктивна співпраця Самбірського педагогічного і медичного коледжів та відділення НОК України у Львівській області. Реалізовано проекти НОК України OlympicLab у модулі «Загальнолюдські та олімпійські цінності». Організаторами спортивно-пізнавального дійства стали виконавча директорка відділення НОК України у Львівській області Христина Подгрушна та викладачі циклових комісій фізичного виховання закладів фахової передвищої освіти;

- *залучення до олімпійської освіти лідерів олімпійського руху, спортсменів-олімпійців.* У закладах освіти було організовано надзвичайно цікаву зустріч з майбутнім бронзовим призером Олімпійських ігор з карате Станіславом Горуною. На відкритому майданчику педагогічного коледжу студенти і викладачі педагогічного і медичного коледжів

провели заняття з різних олімпійських видів спорту з учасниками Олімпійських ігор Христиною Подгрушною-Опьюлою та Дмитром Мицаком. Студенти коледжів з інтересом слухали виступи спортсменів-олімпійців, розглядали мультимедії про сучасні Олімпійські ігри, виступи українських спортсменів на найбільших змаганнях Європи в світу. Олімпійці разом зі студентами провели і практичні заняття;

- *теоретико-практичні лекторії науковців Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського.* Відбулися очні і дистанційні зустрічі студентів педагогічного і медичного коледжів з науковцями провідного закладу вищої освіти професором Є.Пристапою, доцентами А.Окопним, О.Гречанюк та І.Ріпаком;

- *залучення студентів і викладачів до організації дослідницької роботи, пошуку матеріалів з історії фізичної культури міст і сіл, районів області, проведення науково-практичних конференцій і семінарів.* Студенти і викладачі беруть активну участь у різних науково-практичних заходах у ВЗО і ЗФПО нашої країни. У педагогічному коледжі матеріали досліджень представлено у щорічній науково-практичній конференції «Молода педагогічна наука», у медичному коледжі – семінарі-практикумі «Наука у медицині»;

- *міждисциплінарна інтеграція олімпійської освіти на заняттях з різних навчальних дисциплін.* Запропоновані матеріали НОК України стали засобом міждисциплінарної інтеграції олімпійської освіти на заняттях фізичної культури, фізичного виховання, теорії і методики фізичного виховання, історії фізичної культури, всесвітньої історії, історії України, медичної реабілітації, медичної психології та міжособового спілкування;

- *поповнення фонду бібліотек, кабінетів навчально-методичною літературою, наочними матеріалами, комп'ютерними технологіями з олімпійської освіти.* Обласним відділенням НОК України у Львівській області презентовано бібліотеці та кабінетам фізичного виховання педагогічного і медичного коледжів літературу на олімпійську тематику. Наочні матеріали про олімпійську освіту також подаровані і студентам коледжів;

- *висвітлення матеріалів олімпійської освіти у засобах масової інформації і комп'ютерних мережах.* Заходи, які

проводяться у закладах освіти, висвітлюються у мережі Інтернет, Фейсбуці, на сайтах коледжу.

Бачимо перспективні шляхи інтеграції олімпійської освіти у навчально-виховний процес педагогічного і медичного коледжів, зокрема: відвідування міжнародних і всеукраїнських спортивних змагань, зустрічі студентів і викладачів зі спортсменами – воїнами-захисниками Збройних Сил України і Національної Гвардії України, заохочення студентів до участі у проєктах олімпійської освіти різноманітними грамотами, дипломами та відзнаками.

Висновки:

1. Реалізація інтеграції олімпійської освіти у навчально-виховний процес педагогічного і медичного коледжів має важливе значення для українського національного виховання студентів. Нами запропоновані загальні основи інтеграції олімпійської освіти у навчально-виховний процес закладів фахової передвищої освіти.

2. Переконані, що інтеграція олімпійської освіти у навчально-виховний процес Самбірського педагогічного і медичного коледжів сприяє прилученню студентів і викладачів до гуманістичних ідеалів і цінностей олімпізму з метою формування гармонійно розвиненої особистості, підготовки її до майбутньої активної педагогічної, медичної і життєвої діяльності.

Список літератури

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту». – К., 2019. – 60 с.

2. Вантух В.П. Інтеграція олімпійської освіти у навчально-виховний процес педагогічних коледжів / В.П.Вантух, О.Я.Кругляк, Л.М.Рондяк // Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення : Матеріали II регіонального наук.-метод. семінару, 22 – 23 грудня 2017 р. / за заг. ред. Огністого А.В. – Т. : Осадца Ю.В., 2017. – С. 55 – 58.

3. Кругляк О.Я. Практичні шляхи інтеграції олімпійської освіти у навчально-виховний процес Самбірського педагогічного коледжу імені Івана Филипчака / О.Я.Кругляк, Т.О.Кругляк, В.В.Лимар // Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення : Матеріали регіонального наук.-метод. семінару / за заг. ред. Огністого А.В., Огністої К.М. – Т. : СМТ «ТАЙП», 2019. – С. 85 – 88.

4. Матвеев С.Ф. Олімпійська освіта – пріоритетний напрям в діяльності Олімпійської академії України / С.Ф.Матвеев, Л.О.Радченко, Я.С.Щербашин // Олімпійський спорт і спорт для всіх: IX Міжнар. наук. конгрес. – К. : Олімпійська література, 2005. – 220 с.

5. Огнистий А.В. Олімпійська освіта у професійній підготовці фахівців дошкільної та початкової освіти / А.В.Огнистий // Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення : Матеріали регіон. наук-метод. семінару. – Т. : ТАЙП, 2015. – С.102-106.

**ББК 75.1
І -66**

**«ОЛІМПІЙСЬКИЙ РУХ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ – МИНУЛЕ ТА
СЬОГОДЕННЯ»**

**Матеріали всеукраїнської наукової конференції
27-лютого 2023 року**

Рекомендовано до друку вченою радою факультету фізичного
виховання Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
протокол № 5 від 13 лютого 2022 р.

за загальною редакцією Огнистого А.В., Огниста К.М.
верстка та макетування Огнистий А.В.
Дизайн та обкладинка Ящик О.Б.

Здано до друку 24.02.2023. Формат 60x90 1/32
Папір друкарський. Гарнітура Verdana – 10
Ум.друк.арк. 12 Наклад 100

© ТНПУ ім.В.Гнатюка, 2023